विषय-सूची

प्रदेश सभा १
१. पृष्ठभूमि--१
२. दीर्घकालीन सोच---१
३. उद्देश्य ---१
४. रणनीति ---१
५. जनशक्ति विवरण ---२
६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति ---------------------------------------२
७. आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ फागुनमसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू -----------२
८. आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू ------------------------२
९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण-----------------------३
१०. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण ---------३
प्रदेश लोक सेवा आयोग.. ४
१. पृष्ठभूमिः -- ४
२. दीर्घकालीन सोच-- ४
३. उद्देश्य -- ४
४. रणनीति --५
५. जनशक्ति विवरण --५
६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति ---------------------------------------६
७. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादन भएका कार्यहरूः ----------६
८. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण-----------------------९
९. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण --------१०
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय... ११
१. पृष्ठभूमि---११
२. दीर्घकालीन सोच--११

३. उद्देश्य ---११
४. रणनीति ---११
५. जनशक्ति विवरण ---१२
६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धी बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः ---------------------------------------१२
७. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादित कार्यहरू---------------१२
८. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पदित कार्यहरूः---------------------------------------१३
९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण-------------------- १४
१०. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण --------१५

आर्थिक मामिला मन्त्रालय...१६
१. पृष्ठभूमि---१६
२. दीर्घकालीन सोचः ---१६
३. उद्देश्य ---१६
४. रणनीति ---१७
५. कार्यक्षेत्र---१७
६. जनशक्ति विवरण --- १८
७. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरण--१९
८. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा र २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्डहरूको विवरण------------------२३
९. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म क्षेत्रगत रूपमा सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू (क्षेत्रगत) --- २४
१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू ------------------------२५
११. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण----------------------२६
१२. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण --------२७

उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय.. २८
१. पृष्ठभूमि--- २८
२. २. दीर्घकालीन सोंच--- २८
३. उद्देश्य --- २८

४. रणनीति -- २९
५. जनशक्ति विवरण ---३१
६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति ---३१
७. तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको नीति कानून, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डहरू -----------३३
८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ फागुनमसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू------------३३
९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका मुख्य कार्यहरू--------------------------- ३४
१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण-------------------- ३८
११. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण ------- ४०
भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय...४३
१. पृष्ठभूमि-- ४३
२. दीर्घकालीन सोच---४४
३. उद्देश्य --४४
४. रणनीतिः-- ४५
५. जनशक्ति विवरण --- ४६
६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट व्यक्तव्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमहरूसँग सम्बन्धी बुदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरण-------------------------------------- ४६
७. चालु आ.व. २०७९/८० को फाल्गुण मसान्तसम्म सम्पादान भएका कार्यहरू------------- ५०
८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ फागुनमसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू------------५१
९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू -----------------------५३
१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण-------------------- ५५
११. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा २०७८ फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण५८
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय...६१
१. पृष्ठभूमि--६१
२. दीर्घकालीन सोच---६१
३. उद्देश्य --६१
४. रणनीति --६२

५. जनशक्ति--६३

६. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट वक्तब्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रम सम्बन्धी बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः ---------------------------------------६३

७. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा र २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्डहरूः-------------------------- ६४

८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ फागुन मसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू-----------६६

९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पन्न भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू -------------------------६६

१०. आ.व. २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण--------------------------६७

११. चालु आ.व. २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन महिनासम्मको खर्चको यथार्थ विवरण----६७

भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय.. ६८

१. पृष्ठभूमि-- ६८

२. दीर्घकालीन सोच-- ६८

३. उद्देश्य ---६९

४. रणनीति ---६९

५. जनशक्ति विवरणः-- ७०

६. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट वक्तब्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुंदाहरूको फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरण--७१

७. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादन भएका कार्यहरू--------- ७५

८. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका मुख्य-मुख्य कार्यहरू--------------------७६

९. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण----------------------७७

१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा मसान्तसम्मको खर्चको विवरण ------------- ८२

सामाजिक विकास मन्त्रालय.. ८७

१. पृष्ठभूमि-- ८७

२. दीर्घकालीन सोच--८८

३. उद्देश्य ---८८

४. रणनीति -- ९०

५. जनशक्ति विवरण -- ९२

६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति --- ९४

७. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा र २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्डहरू ------------------------ १००
८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ फागुन मसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू--------- १०१
९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू --------------------- १०३
१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण------------------- १०७
११. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण ---१११
प्रदेश नीति तथा योजना आयोग ११८
१. पृष्ठभूमि--- ११८
२. दीर्घकालीन सोचः -- ११८
३. उद्देश्यः--- ११८
४. रणनीतिः ---११९
५. जनशक्ती विवरणः---११९
६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति --११९
७. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा र २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्डहरू ------------------------ १२०
८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ फागुन मसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू: -------- १२०
९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू---------------------- १२०
१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण---------------------१२१
११. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण ---१२२
अनुसूची १२३
अनुसूची- १ ....१२४
आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा स्थानीय तहहरूलाई भएको वित्तीय हस्तान्तरण र सोको यथार्थ खर्च...१२५
आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म स्थानीय तहहरूलाई भएको वित्तीय हस्तान्तरण र सोही अवधिको यथार्थ खर्च १३०

मन्त्रालय/निकायगत व्यय विवरण

रकम (रू. हजारमा)					
अनुदान संकेत	मन्त्रालय/निकाय	आर्थिक वर्ष २०७९/८०		आर्थिक वर्ष २०८०/८१	
		खुद विनियोजन	खर्च	खुद विनियोजन	खर्च (फागुन मसान्तसम्म)
२०२	प्रदेश व्यवस्थापिका	३०९८२३	१४२२७५	१९०८१४	७५३६७
२१०	प्रदेश लोक सेवा आयोग	९९२८८	५८८०८	९५०००	३४३९४
३०१	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	३३३२८७	२२३४०८	१२९३३७०	९९३८५
३०५	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	२६६०८७	१२५५८८	७२०२३९	४९०८४
३०७	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	२५३७०९६	१९९०३५३	१८१८७३२	५३६७९८
३१२	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	३०४५००६	२२९६५५०	२५१९००२	४७०३०४
३१४	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	४७४८४१	३०७३८९	३९४०००	११८७१५
३३७	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१८३५६७५९	१२४१९३३२	१२६९४१९४	३०८५३१४
३५०	सामाजिक विकास मन्त्रालय	६८६२६९४	५२१०११६	५३२४६६०	१७२२८३५
३९१	प्रदेश योजना आयोग	३१५०१	२१००३	३०९३३	१३५७०
५०१	अर्थ - वित्तीय व्यवस्था	३०००००	०	३०००००	०
६०२	अर्थ - विविध	२७३९०३१	०	१५५५५२६	०
८०१	स्थानीय तह	१४७८४५१	१२६८२७४	२३४७५७०	९४१५५३
	जम्मा	**३६८३३८६४**	**२४०६३०९६**	**२९२८४०४०**	**७१४७३१९**

प्रदेश सभा

१. पृष्ठभूमि

प्रदेश सभा जनताको सार्वभौमसत्ताको प्रयोग गर्ने एक महत्वपूर्ण संस्था हो। शासन प्रणालीमा नीति निर्धारण तथा कानून निर्माण गर्ने जस्तो महत्वपूर्ण कार्य व्यवस्थापन कार्यविधिका माध्यमबाट यसले सुनिश्चित गर्दछ। नेपालको संविधान, २०७२ को धारा २०३(१) मा जनताका प्रतिनिधिको स्वीकृति विना कुनै कर नलगाइने भन्ने सिद्धान्त रहेको र कर सम्बन्धी जनताद्वारा प्रत्यक्ष रूपमा निर्वाचित भई आएका प्रतिनिधिहरू रहेको प्रदेश सभामा प्रस्तुत गर्ने संवैधानिक व्यवस्था गरिएको छ।

सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई जनसंख्या र भौगोलिक अनुकुलता तथा विशिष्टताका आधारमा बत्तीस निर्वाचन क्षेत्र कायम गरी प्रत्येक निर्वाचन क्षेत्रबाट एक जना रहने गरी पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणाली बमोजिम निर्वाचित भएका बत्तीस जना र सम्पूर्ण प्रदेशलाई एक निर्वाचन क्षेत्र मानी राजनीतिक दललाई मत दिने समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली बमोजिम निर्वाचित भएका एक्काइस जना गरी कुल त्रिपन्न सदस्यको प्रदेश सभा रहेको छ। सुदुरपश्चिम प्रदेशका लागि विधायिकी अंगको रूपमा काम गर्ने, कानून निर्माण गर्ने र प्रदेश सरकारका कामहरूको मूल्याङ्कन गर्ने र सरकारलाई सुझाव, निर्देशन दिने लगायत मुख्य जिम्मेवारी रहेको छ।

२. दीर्घकालीन सोच

सुशासन, स्वायत्तताको विकाससँगै जनमुखी र जवाफदेही प्रदेश सभा।

३. उद्देश्य

- संविधानको मर्म र भावना अनुरूप लोकतन्त्रलाई प्रवर्द्धन गर्ने गरी प्रदेशको आवश्यकता र जनसरोकारका विषयमा कानून निर्माण गर्नु।
- सरकारलाई पूर्णतः पारदर्शी, जवाफदेही र उत्तरदायी बनाउने कार्यमा सहयोग गर्नु।

४. रणनीति

- संविधानको कार्यान्वयनका लागि लोकतन्त्रिक विधि मार्फत कानूनहरू निर्माण गर्ने।
- संसद र नागरिकको सम्बन्धलाई सुमधुर बनाउने अभिप्रायले जनचासो र विकास निर्माणका कार्यहरूको निगरानी गर्ने।
- विषयगत समितिहरूलाई अध्ययन अनुसन्धान गर्ने र विकासका विषयहरूमा व्यापक छलफल हुने गरी सुदृढ गर्ने।
- माननीय सदस्यहरूको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।
- प्रदेश सभाका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरूको विकास गरी सचिवालयलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउने।

५. जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१	प्रदेश सभा सचिवालय	३६	११	२५	२ माईक सञ्चालक र ३ हलुका सवारी चालक पदमा करार सेवामा कार्यरत
	जम्मा	३६	११	२५	

६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१२२	प्रदेश सभाका माननीय सदस्यहरूका लागि अन्तर प्रदेश अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रमलाई निरन्तरता	२५ प्रतिशत कार्य सम्पन्न भएको

७. आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ फागुनमसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू

- स्थानीय तहका पदाधिकारीसँग सभा सञ्चालन र कानून निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएको,
- प्रदेश सभा दिवस २०८० सम्पन्न भएको,
- सार्वजनिक लेखा समितिबाट अन्तरप्रदेश अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम सम्पन्न भएको।

८. आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू

- विषयगत समितिहरूबाट अनुगमन, अवलोकन र अन्तरक्रिया कार्यक्रमहरु सम्पन्न भएका।
- विधायन तथा प्रदेश मामिला समिति र अर्थ विकास तथा प्राकृतिक स्रोत समितिबाट अन्तर प्रदेश अवलोकन भ्रमण सम्पन्न।
- प्रदेश सभाको गेट निर्माण गरिएको।
- प्रदेश सभा र प्रदेश सभा सचिवालयमा रङ्गरोगन भएको।
- प्रदेश सभा दिवश २०७९ सम्पन्न भएको।
- पूर्व प्रदेश सभाका पदाधिकारीहरूलाई विदाई कार्यक्रम सम्पन्न।
- संसदीय दलको कार्यालयहरूमा पुनर्निर्माण कार्य सम्पन्न।

९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

(रकम रु.हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
२०२०००० १३	प्रदेश सभा	२७२०	०	०	२७२०	२०५३	७५.४८
२०२००० ११३	प्रदेश सभा	१६७६५३	३०००	७०००	१६३६५३	८४८५६	५१.८५
२०२०००११४	प्रदेश सभा	४१२०	५४५१	०	९५७१	८८९१	९२.९
२०२०००१२३	प्रदेश सभा सचिवालय	१२५७५०	११४०५	६५५६	१३०५९९	४३२२३	३३.१
२०२०००१२४	प्रदेश सभा सचिवालय	३२८०	०	०	३२८०	३२५३	९९.१८
जम्मा		**३०३५२३**	**१९८५६**	**१३५५६**	**३०९८२३**	**१४२२७६**	**४५.९२**

१०. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

(रकम रु.हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
२०२०००० १३	प्रदेश सभा	२६९२	०	०	२६९२	१६३०	६०.५५
२०२०००११३	प्रदेश सभा	१२८४३५	०	०	१२८४३५	५५३६३	४३.११
२०२०००११४	प्रदेश सभा	७३२९	०	०	७३२९	२९१	३.९७
२०२०००१२३	प्रदेश सभा सचिवालय	५००१८	०	०	५००१८	१७७५३	३५.४९
२०२०००१२४	प्रदेश सभा सचिवालय	२३४०	०	०	२३४०	३३०	१४.१
जम्मा		**१९०८१४**	**०**	**०**	**१९०८१४**	**७५३६७**	**३९.५**

प्रदेश लोक सेवा आयोग

१. पृष्ठभूमिः

नेपालको संविधान, २०७२ को धारा २४४ मा प्रत्येक प्रदेशमा प्रदेश लोक सेवा आयोग रहने संवैधानिक व्यवस्था तथा संघीय संसदबाट पारित भएको प्रदेश लोक सेवा आयोग (आधार र मापदण्ड) निर्धारण ऐन, २०७५ मा भएको कानूनी व्यवस्था बमोजिम आयोगको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार प्रदेश कानून बमोजिम हुने व्यवस्था भए अनुसार सुदूरपश्चिम प्रदेश सभाले बनाएको प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६ बमोजिम मिति २०७७/१२/०९ गते आयोगका पदाधिकारीहरूको नियुक्ति भएपश्चात् सुदूरपश्चिम प्रदेश लोक सेवा आयोग गठन भई कार्य प्रारम्भ भएको हो। प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश अन्य सरकारी सेवा, स्थानीय सरकारी सेवा, प्रदेश प्रहरी सेवा, प्रदेश अनुसन्धान व्यूरो, प्रदेश सङ्गगठित संस्थाको सेवा तथा स्थानीय तहको सङ्गठित संस्थाको सेवाको पदमा उपयुक्त उम्मेदवारहरूको छनोटमा स्वच्छता तथा निष्पक्षता कायम गरी योग्यता प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गर्दै सार्वजनिक प्रशासनलाई सक्षम, सुदृढ र सेवामुखी बनाउने आयोगको प्रमुख जिम्मेवारी रहेको छ।

यस आयोगका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको अथक प्रयासका साथै सरोकारवालाहरूसँगको समन्वय तथा सहयोगबाट आयोगले लोक सेवा आयोगका सिद्धान्त, मूल्य र मान्यताहरूलाई आत्मसात गर्दै कानूनको अभाव, सीमित जनशक्ति, कार्यप्रकृति अनुरूपको भौतिक संरचनाको अभाव तथा प्रदेशस्तरमा आयोगको आवश्यकता अनुसारका विषयविज्ञ उपलब्ध नहुनु जस्ता तमाम समस्या तथा चुनौतीहरूका बाबजुद प्रचलित कानूनले निर्दिष्ट गरे बमोजिमका कार्य तथा जिम्मेवारीहरू पूरा गर्दै आएको छ। आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रका विभिन्न निकायहरूको रिक्त पदहरूको पदपूर्तिको लागि उम्मेदवारको छनोट गर्ने कार्यलाई स्वच्छ, निष्पक्ष र विश्वसनिय बनाउन प्रचलित कानून, आयोगले अवलम्बन गरेका सिद्धान्त र मापदण्डहरूलाई दृढताका साथ पालना आयोगले गरिरहेको छ।

२. दीर्घकालीन सोच

योग्यता, निष्पक्षता र स्वच्छताका सिद्धान्तहरूको प्रवर्द्धन गर्दै आयोगका प्रत्येक कामकारवाहीलाई स्वच्छ र प्रविधिमैत्री बनाउने।

३. उद्देश्य

- योग्यता, निष्पक्षता र स्वच्छताका सिद्धान्तहरूलाई अक्षुण्ण राख्ने,
- योग्य उम्मेदवारहरू छनोट गरी स्थायी नियुक्तिका लागि सिफारीस गर्ने,
- श्रम बजारका योग्य जनशक्तिलाई आयोगको परीक्षा प्रणालीमा सहभागी हुने वातावरण सिर्जना गर्ने।

४. रणनीति

- भर्ना तथा छनोट प्रणालीलाई पूर्ण योग्यतामूलक (Merit base) बनाउने,
- विषयविज्ञ वा विषेशज्ञको रोष्टर सूचीलाई थप व्यवस्थित र वैज्ञानिक बनाउँदै लैजाने,
- परीक्षा प्रणाली र पाठ्यक्रमलाई परिवर्तित, सन्दर्भ सुहाउँदो र Competent बनाउँदै लैजाने,
- आयोगका प्रत्येक कामकारवाहीलाई प्रविधिमैत्री बनाउने,
- PPSRMS प्रणालीलाई समय सापेक्ष सुधार गर्दै Online Application लाई Upgrade गर्दै लैजाने।

५. जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	पद	श्रेणी/तह	सेवा	समूह	दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त
१	सचिव	रा.प.प्रथम/११ तह	प्रशासन		१	१	०
२	उपसचिव	९/१०	प्रशासन		२	१	१
३	उपसचिव	९/१०	शिक्षा		१	०	१
४	शाखा अधिकृत	७/८	प्रशासन	सा.प्र.	७	४	३
५	लेखा अधिकृत	७/८	प्रशासन	लेखा	१	१	०
६	शाखा अधिकृत	७/८	शिक्षा		१	१	०
७	कानून अधिकृत	७/८	न्याय	कानून	१	०	१
८	कम्प्यूटर ईन्जिनियर	७/८	विविध	कम्प्युटर ईन्जिनियर	१	०	१
९	सहायक/अधिकृत	५/६	प्रशासन	सा.प्र.	९	३	६
१०	कम्प्युटर अपरेटर/ कम्प्युटर अधिकृत	५/६	विविध		६	६	०
११	प्रशासन सहायक	४/५	प्रशासन		५	१	४
१२	लेखा सहायक	४/५	प्रशासन	लेखा	१	०	१
१४	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहीन			४	४	०
१५	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन			५	५	०
				जम्मा	**४५**	**२७**	**१८**

६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१२३	प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवातर्फका रिक्त पदमा क्रमशः पदपूर्ति गर्दै लगिनेछ। प्रदेश लोक सेवा आयोगको संस्थागत सुदृढीकरण कर्मचारीको क्षमता विकास, अध्ययन अनुसन्धान, पाठ्यक्रम निर्धारण, परीक्षा सञ्चालन र नतिजा प्रकाशन लगायतका कार्यक्रम सञ्चालनका आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	निरन्तर भइरहेको।

७. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादन भएका कार्यहरू:

७.१ प्रदेश लोक सेवा आयोग कार्यसञ्चालन निर्देशिका निर्माणः

विद्यमान प्रदेश लोक सेवा आयोग (कार्यसञ्चालन) निर्देशिका, २०७८ मा केही प्रावधानहरू नभएका वा अस्पष्ट भएका कारण पदपूर्ति कार्यमा असहजता सिर्जना भएकोले आयोगको कार्य प्रक्रियालाई थप सहज बनाउन प्रदेश लोक सेवा आयोग (कार्यसञ्चालन) निर्देशिका, २०८० तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा रहेको छ।

७.२ पाठ्यक्रम निर्माण :

प्रदेश र स्थानीय तहका विभिन्न सेवा, समूह, उपसमूह र पदका लागि एकीकृत परीक्षा प्रणालीको आधारमा

देहाय बमोजिम २४ वटा पदनामका पाठ्यक्रमहरू स्वीकृत गरी सार्वजनिक गरिएको छ।

सि.नं.	तह	सेवा	समूह	पद
१	पाँचौं	१	१	१
२	सातौं	६	१८	२३
			जम्मा	२४

७.३ विज्ञापन प्रकाशन :

आयोगबाट प्रदेश निजामती सेवाको विभिन्न पदका एघारौं तहका देहाय बमोजिम १९ को संख्यामा विज्ञापन प्रकाशन गरिएको छ।

क्र.सं.	बढुवा सूचना नं.	पद, सेवा, समूह, उपसमूह	तह	पदसंख्या
१	१/२०८०-८१	निर्देशक,इञ्जि.,सिभिल, हाइवे/जनरल	एघारौं	१
२	२/२०८०-८१	प्रदेश वन निर्देशक, वन,जनरल फरेष्ट्री	एघारौं	१
३	३/२०८०-८१	प्रमुख, कृषि, समूहकृत नहुने	एघारौं	२
४	४/२०८०-८१	निर्देशक, कृषि, भेटेरीनरि/ला.पो.एण्ड डे.डे./मत्स्य	एघारौं	१
५	५/२०८०-८१	निर्देशक, शिक्षा, शिक्षा प्रशासन	एघारौं	१
६	६/२०८०-८१	निर्देशक, स्वास्थ्य, हेल्थ एजुकेशन	एघारौं	१
७	७/२०८०-८१	निर्देशक, स्वास्थ्य, पब्लिक हेल्थ एडमिनिष्ट्रेसन	एघारौं	१
८	८/२०८०-८१	निर्देशक, स्वास्थ्य, प्याथोलोजी, जनरल प्याथोलोजी	एघारौं	१
९	९/२०८०-८१	निर्देशक, स्वास्थ्य, हेल्थ इन्स्पेक्सन	एघारौं	१
१०	१०/२०८०-८१	प्रमुख मेडिकल सुपरीटेन्डेन्ट, स्वास्थ्य, जनरल हेल्थ सर्भिसेज	एघारौं	३
११	११/२०८०-८१	प्रमुख कन्सल्टेन्ट जनरल फिजिसियन, स्वास्थ्य, मेडिसिन, जनरल मेडिसिन	एघारौं	२
१२	१२/२०८०-८१	प्रमुख कन्सल्टेन्ट अब्सट्रेटिसियन एण्ड गाइनोकोलोजिष्ट, स्वास्थ्य, अब्सट्रेटिक्स एण्ड गाइनोकोलोजि	एघारौं	२
१३	१३/२०८०-८१	प्रमुख कन्सल्टेन्ट सर्जन, स्वास्थ्य, सर्जरी, जनरल सर्जरी	एघारौं	१
१४	१४/२०८०-८१	प्रमुख कन्सल्टेन्ट पेडियाट्रिसियन, स्वास्थ्य, पेडियाट्रिक्स, पेडियाट्रिक्स मेडिसिन	एघारौं	१
जम्मा				**१९**

७.४ दरखास्त संकलन तथा स्वीकृत

आयोगबाट प्रदेश निजामती सेवाको विभिन्न पदका एघारौं तहका लागि भएको बढुवाको विज्ञापनमा देहाय बमोजिम १४ जना उम्मेदवारहरूको दरखास्त संकलन तथा स्वीकृत गरिएको छ।

क्र.सं.	बढुवा सूचना नं.	पद, सेवा, समूह, उपसमूह	तह	पदसंख्या	दरखास्त
१	१/२०८०-८१	निर्देशक,इञ्जि.,सिभिल, हाइवे/जनरल	एघारौं	१	०
२	२/२०८०-८१	प्रदेश वन निर्देशक, वन,जनरल फरेष्ट्री	एघारौं	१	२
३	३/२०८०-८१	प्रमुख, कृषि, समूहकृत नहुने	एघारौं	२	३
४	४/२०८०-८१	निर्देशक, कृषि, भेटेरीनरि/ला.पो.एण्ड डे.डे./मत्स्य	एघारौं	१	१
५	५/२०८०-८१	निर्देशक, शिक्षा, शिक्षा प्रशासन	एघारौं	१	३
६	६/२०८०-८१	निर्देशक, स्वास्थ्य, हेल्थ एजुकेशन	एघारौं	१	१
७	७/२०८०-८१	निर्देशक, स्वास्थ्य, पब्लिक हेल्थ एडमिनिष्ट्रेसन	एघारौं	१	१
८	८/२०८०-८१	निर्देशक, स्वास्थ्य, प्याथोलोजी, जनरल प्याथोलोजी	एघारौं	१	०
९	९/२०८०-८१	निर्देशक, स्वास्थ्य, हेल्थ इन्स्पेक्सन	एघारौं	१	०
१०	१०/२०८०-८१	प्रमुख मेडिकल सुपरीटेन्डेन्ट, स्वास्थ्य, जनरल हेल्थ सर्भिसेज	एघारौं	३	१
११	११/२०८०-८१	प्रमुख कन्सल्टेन्ट जनरल फिजिसियन, स्वास्थ्य, मेडिसिन, जनरल मेडिसिन	एघारौं	२	१
१२	१२/२०८०-८१	प्रमुख कन्सल्टेन्ट अब्सट्रेटिसियन एण्ड गाइनोकोलोजिष्ट, स्वास्थ्य, अब्सट्रेटिक्स एण्ड गाइनोकोलोजि	एघारौं	२	१
१३	१३/२०८०-८१	प्रमुख कन्सल्टेन्ट सर्जन, स्वास्थ्य, सर्जरी, जनरल सर्जरी	एघारौं	१	०
१४	१४/२०८०-८१	प्रमुख कन्सल्टेन्ट पेडियाट्रिसियन, स्वास्थ्य, पेडियाट्रिक्स, पेडियाट्रिक्स मेडिसिन	एघारौं	१	०
		जम्मा		१९	१४

७.५ OMR मेसिन खरिद तथा सञ्चालन :

आयोगबाट सञ्चालन गरिने वस्तुगत परीक्षाका उत्तरपुस्तिकाको परीक्षणका लागि OMR मेशिन खरिद गरी जडान गरिएको र लोक सेवा आयोग र प्रदेश लोक सेवा आयोग कर्णाली प्रदेशको विज्ञ टोलीबाट अभिमुखीकृत भई सञ्चालनमा ल्याइएको छ, जसबाट उत्तरपुस्तिकाहरू कम समयमै त्रुटिरहित ढंगले परीक्षण गर्न संभव भएको छ।

७.६ विद्युतीय दरखास्त प्रणालीको व्यवस्था :

क. विद्युतीय दरखास्त प्रणाली (Province Public Service Recruitment Management System) मार्फत उम्मेदवारहरूले दरखास्त पेस गर्दा दरखास्त दस्तुर राजस्व खातामा अनलाईन भुक्तानी गर्न RMISसँग आवद्धता हुने गरी E-Sewa, Connect IPS जस्ता वालेटहरूको व्यवस्था गरिएको छ जसले राजस्व भुक्तानी प्रक्रियालाई सहज बनाएको छ,

ख. लिखित परीक्षाबाट अन्तर्वार्ताका लागि छनोट भई अन्तर्वार्तामा सम्मिलित उमेदवारहरूले सम्बन्धित विज्ञापनको सिफारिश भएको मितिले ७ दिनपछि आफूले प्राप्त गरेको कूल अङ्क हेर्न सकिने गरी प्रणाली विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।

७.७ राय/परामर्श :

राय/परामर्शका लागि आयोगमा प्राप्त भएका सुदूरपश्चिम प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०७९ (पहिलो संशोधन) र स्थानीय तहका सेवाको गठन तथा सञ्चालन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०८० मा आयोगले राय/परामर्श प्रदान गरेको छ।

८. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
२१००००११३	प्रदेश लोक सेवा आयोग	९१२१९	९८९	०	९२२०८	५२४५८	५७.५१
२१००००११४	प्रदेश लोक सेवा आयोग	७०८०	२४३०	२४३०	७०८०	६३५०	८९.६९
जम्मा		९८२९९	३४१९	२४३०	९९२८८	५८८०८	५९.२३

९. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
२१००००११३	प्रदेश लोक सेवा आयोग	७८७५०	०	०	७८७५०	३४१९२	४३.४२
२१००००११४	प्रदेश लोक सेवा आयोग	१६२५०	०	०	१६२५०	२०२	१.२४
जम्मा		**९५०००**	**०**	**०**	**९५०००**	**३४३९४**	**३६.२**

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ ले प्रदेशको शासन व्यवस्थाको सम्पूर्ण अधिकार सहितको प्रदेश मन्त्रिपरिषद्को व्यवस्था गरेको छ। मुलुक संघीयतामा प्रवेश गरे पश्चात् २०७४ फागुन ५ मा सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार गठन भई हाल ७ वटा मन्त्रालयमा कार्य विभाजन गरिएको छ। नेपालको संविधान र प्रदेश सरकार (कार्यविभाजन) नियमावली, २०७४ ले निर्दिष्ट गरेको विषयवस्तुमा आधारित रही समग्र सुदूरपश्चिम प्रदेशको शासन व्यवस्थाको सामान्य निर्देशन, नियन्त्रण र सञ्चालन गर्ने तथा विभिन्न नीतिगत तथा कानुनी संरचनाको व्यवस्थापनको जिम्मेवारी यस कार्यालयमा रहेको छ। मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले प्रदेश मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरूको समन्वय, सुपरिवेक्षण र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, जनगुनासो सम्बोधन गर्दै भ्रष्टाचार नियन्त्रण कार्य, सुशासन कायम, सार्वजनिक सेवा प्रवाहको सुदृढिकरण, मानव अधिकारको संरक्षण, सम्वर्द्धन र प्रवर्द्धन, प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा र मन्त्रीपरिषद् बैठक सञ्चालन मार्फत शासकीय सुधार गर्ने तर्फ परिलक्षित रही क्रियाकलाप गर्दै आएको छ।

२. दीर्घकालीन सोच

सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई पारदर्शीता, जवाफदेहिता, जनउत्तरदायी, सदाचारिता र प्रविधिमा आधारित विधिको शासन मार्फत सुशासनयुक्त प्रदेशको रूपमा विकास गर्ने।

३. उद्देश्य

सुदूरपश्चिम प्रदेशको सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, परिणाममूखी, जवाफदेही र पारदर्शी बनाई सार्वजनिक सेवा प्रवाह र विकास प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउनु।

४. रणनीति

- आवश्यक साधन स्रोत जुटाई समुचित उपयोग गर्ने,
- कर्मचारीको क्षमता विकास लगायत समग्र प्रशासनिक सुधार गर्ने,
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी तुल्याउने,
- भ्रष्टाचार नियन्त्रणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने,
- मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धनको लागि समन्वय तथा सहकार्य गर्ने,
- सार्वजनिक निकायका कामकारवाहीहरूलाई पारदर्शी, जवाफदेही, जनउत्तरदायी, सदाचारयुक्त एवम् प्रविधिमैत्री बनाउने।

५. जनशक्ति विवरण

क्र. सं.	निकायगत विवरण(मन्त्रालय)	कुल स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति संख्या	रिक्त संख्या	कैफियत
१	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	५२	३९	१३	

६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धी बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१	कर्मचारी अभिलेख प्रणाली	कर्मचारी अभिलेख प्रणाली राष्ट्रिय किताबखाना (निजामती) बाट हस्तान्तरण भई सञ्चालन भई रहेको
२	तालिम	सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान पुन्रा डोटीबाट कर्मचारीहरूलाई तालिम सञ्चालन गरी रहेको
३	पदपूर्ति	निरन्तर रूपमा विज्ञापन गरी पदपूर्ति गरी रहेको

७. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादित कार्यहरू

क्षेत्र	मुख्य सूचकहरू	इकाई	उपलब्धि
अन्तरसरकारी सम्बन्ध	कानून निर्माण समिक्षा तथा विधायकी प्रक्रिया सम्बन्धी संयुक्त कार्यशाला सम्पन्न	६ वटा	प्रदेश र स्थानीय तहबीच समन्वयमा अभिवृद्धी
जवाफदेहिता	सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धी कार्यविधिको मस्यौदा निर्माण	१	प्रदेश सरकार र मातहतका निकायहरूले गर्ने सार्वजनिक सुनुवाईमा एकरूपता कायम हुने , ठाडो प्रकारको जवाफदेहिता अभिवृद्धि, पारदर्शितामा अभिवृद्धि हुने

क्षेत्र	मुख्य सूचकहरू	इकाई	उपलब्धि
क्षमता विकास	प्रदेश मन्त्रालय अन्तर्गत कार्यरत सूचना प्रविधिसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकास तालिम	२	प्रदेश सरकार र मातहतका निकायहरूमा प्रयोग भै रहेका विद्युतीय प्रणालीहरूको निरन्तर अद्यावधिक भैरहेको
ज्ञान व्यवस्थापन	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालित क्रियाकलापहरूको सफलताका कथाहरू संकलन कार्य शुरू गरिएको	६ वटा संकलन भैसकेको	ज्ञान तथा सिकाई व्यवस्थापन भएको

८. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पदित कार्यहरूः

- माननीय सदस्यहरूको स्वागत एवम् विदाइ कार्यक्रम,
- अर्थ विकास तथा प्राकृतिक स्रोत समिति, विधायन समिति र सार्वजनिक लेखा समितिबाट अन्तरप्रदेश असल अनुभव आदान प्रदान,
- प्रदेश सभा ,
- प्रदेश सभाका माननीयको लागि लोगो निर्माण,
- सभामुख र उपसभामुखको निर्वाचन,
- मुख्यमन्त्रीलाई विश्वासको मत प्रदान गर्ने कार्य सम्पन्न गरेको,
- कार्यव्यवस्था परामर्स समिति र विषयगत समितिहरू चयन,
- आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सभाबाट पारित,
- विनियोजन विधेयक, २०८०, आर्थिक विधेयक, २०८० र सुदूरपश्चिम प्रदेशको अर्थ सम्बन्धित प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको विधेयक, सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७९ लाई संशोधन गर्न बनेको (विद्युतिय सवारी साधन सम्बन्धी) विधेयक गरी ३ वटा विधेयकहरू सभाबाट पारित भई प्रमाणीकरण भैसकेको छ,
- सचिवालय अगाडी टायल विछ्याउने,
- रङ्गरोगन (डेन्टिङ/पेन्टिङ),
- महिला शौचालय निर्माण कार्य।

९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३०१०००११३	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१५१३१०	१४९७१	५२०००	११४२८१	८६३६५	५७.०८
३०१०००११४	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	४७७१०	७८९६	२८०००	२७६०६	२०६५०	४३.२८
३०१०००१२३	प्रसाशनिक प्रशिक्षण तालिम केन्द्र	७३५०	०	०	७३५०	४१८४	५६.९३
३०१९११२०३	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	२४३०००	११०५००	२२४९५१	१२८५४९	९०९९६	३७.४५
३०१९११२०४	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	५२०००	५१५००	५१५००	५२०००	१८६१९	३५.८१
३०१९११२१३	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (संघ ससर्त अनुदान)	३५००	३५००	३५००	३५००	२५९३	७४.०९
जम्मा		**५०४८७०**	**१८८३६७**	**३५९९५१**	**३३३२८६**	**२२३४०७**	**६७.०३**

१०. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

रकम (रू.हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३०१०००११३	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१२१८२६	०	६८३२	११४९९४	४७६७४	३९.१३
३०१०००११४	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	९८७५२५	०	८०००	९७९५२५	८५९६	०.८७
३०१०००१२३	प्रसाशनिक प्रशिक्षण तालिम केन्द्र	३२७२५	०	०	३२७२५	७५८०	२३.१६
३०१०००१२४	प्रसाशनिक प्रशिक्षण तालिम केन्द्र	२५२६	०	०	२५२६	१९०६	७५.४६
३०१९११२०३	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	१५८४००	०	०	१५८४००	३०६९२	१९.३८
३०१९११२०४	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	२०००	०	०	२०००	७९७	३९.८५
३०१९११२१३	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान(संघ ससर्त अनुदान)	३२००	०	०	३२००	२१४०	६६.८८
जम्मा		**१३०८२०२**	**०**	**१४८३२**	**१२९३३७०**	**९९३८५**	**७.६८**

आर्थिक मामिला मन्त्रालय

१. पृष्ठभूमि

प्रदेशको आर्थिक नीति, राजस्व नीति, सार्वजनिक खर्च नीति तर्जुमा, प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व, प्रदेशको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, प्रदेश संचित कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन र प्रदेश लेखा नियन्त्रण, वैदेशिक सहयोग, वैदेशिक ऋण र अनुदान प्राप्त, आन्तरिक ऋण परिचालन, सार्वजनिक संस्थानको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन, सरकारी सम्पत्ति व्यवस्थापन, प्रदेशको आर्थिक विकास नीति, सरकारी र गैरसरकारी क्षेत्रसँगको समन्वय र सहकार्यसम्बन्धी कार्यहरू, वित्तीय तथा मौद्रिक क्षेत्रसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण गतिविधिको व्यवस्थापन एवम् प्रदेश सरकारको अल्पकालीन र दीर्घकालीन खर्च व्यवस्थापन, प्रदेशको आर्थिक स्थायित्व र मूल्यस्थिरता सम्बन्धी कार्यसम्पादन गर्ने उद्देश्यले सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार अन्तर्गत यस मन्त्रालयको स्थापना भएको हो।

२. दीर्घकालीन सोचः

सार्वजनिक स्रोतको प्रभावकारी परिचालनमार्फत् आर्थिक तथा वित्तीय क्षेत्रको विकास गर्दै आत्मनिर्भर, स्वचालित एवम् समृद्ध प्रादेशिक अर्थतन्त्रको निर्माण।

३. उद्देश्य

- सार्वजनिक वित्तको कुशल एवम् उच्च परिचालन तथा व्यवस्थापनमार्फत पर्याप्त पुँजी निर्माण, उच्च रोजगारी सिर्जना, गरिबी र आर्थिक असमानता न्यूनीकरण गर्दै प्रदेशबासीको जीवनस्तरमा सुधार गर्नु,
- प्रदेशको आन्तरिक राजस्व परिचालन क्षमता अभिवृद्धि, अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको प्रभावकारी उपयोग, लगानीमैत्री वातावरण निर्माण तथा वित्तीय अनुशासन कायम गर्दै उच्च एवम् समन्यायिक आर्थिक वृद्धि हासिल गर्नु,
- प्रदेशमा वित्तीय सेवाको विकास र विस्तारमार्फत् वित्तीय सेवामा सबैको पहुँच कायम गर्दै प्रादेशिक अर्थतन्त्रको पूर्ण मौद्रिकीकरण गर्नु,
- प्रादेशिक अर्थतन्त्र तथा वित्त सम्बन्धमा अध्ययन एवम् अनुसन्धान एवम् तथ्याङ्क सुदृढीकरण गर्नु,
- प्रदेशको समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व र मूल्य स्थिरता कायम गर्नु।

४. रणनीति

- आन्तरिक राजस्व सङ्कलन र परिचालनको लागि उचित वातावरणको निर्माण गर्दै संगठन संरचना, जनशक्ति र एकीकृत कर प्रणालीको विकास गर्ने। (राजस्व प्रणालीमा सुधार)
- सार्वजनिक स्रोतको प्रभावकारी परिचालन र व्यवस्थापनको लागि प्रादेशिक विकासको प्राथमिकता निर्धारण, आन्तरिक उत्पादन अभिवृद्धि, पुँजी निर्माण, रोजगारी र उच्च आर्थिक वृद्धिमा सहयोग गर्ने क्षेत्र तथा आयोजनाहरूमा लगानी गर्ने। (विनियोजन कुशलता)
- सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनमा वित्तीय पारदर्शिता, अनुशासन र जवाफदेहिता कायम गर्ने। (वित्तीय अनुशासन र पारदर्शिता)
- तीनै तहको सरकार, निजी, सहकारी तथा सामुदायिक क्षेत्र र विकास साझेदारहरूबीच समन्वय, सहकार्य, सहलगानी र सह-वित्तीयकरणको माध्यमबाट उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने। (लगानी सहकार्य र वित्त व्यवस्थापन)
- अध्ययन, अनुसन्धान तथा सुदृढ सूचना प्रणालीको विकास गरी प्रमाणमा आधारित नीति तथा योजना तर्जुमामा जोड दिने। (अनुसन्धान र विकास)
- वित्तीय साक्षरता, वित्तीय सेवाको स्थानीयस्तरसम्म सरल र सहज पहुँच तथा वित्तीय समावेशीकरणको माध्यमबाट बचत, पुँजी निर्माण र परिचालनमा आमनागरिकलाई सहभागी गराउने। (वित्तीय सेवामा पहुँच र अर्थतन्त्रको मौद्रिकीकरण)

५. कार्यक्षेत्र

सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ (पहिलो संशोधनसहित) ले आर्थिक मामिला मन्त्रालयको कार्य विभाजन देहायबमोजिम तोकेको छः

- प्रदेशको आर्थिक अवस्थाको विश्लेषण तथा आर्थिक नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- प्रदेशस्तरको आर्थिक स्रोतको बाँडफाँट, लगानी प्रक्षेपण र वित्तीय व्यवस्थापन,
- प्रदेशस्तरको आर्थिक स्थायित्व र मूल्य स्थिरता सम्बन्धी नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- संघको स्वीकृतिमा वैदेशिक सहयोग, वैदेशिक ऋण र अनुदान प्राप्ति, उपयोग, लेखाङ्कन र प्रतिवेदन,
- प्रदेशस्थित सरकारी सम्पत्तिको एकीकृत विवरण र सरकारी बाँकी रकमको लगत तथा असुलउपर,
- प्रदेश राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- प्रदेश सार्वजनिक खर्च सम्बन्धी नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन तथा स्थानीय तह अनुदान,
- संघीय नीति अनुरूप सहवित्तीयकरण,
- प्रदेश आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी नीति तथा कानूनको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन,

- प्रदेश विनियोजन ऐन तथा प्रदेशको बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, नियमन र आर्थिक अनुशासन,
- प्रदेश संचित कोषको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन र प्रदेश लेखा नियन्त्रण एवम् व्यवस्थापन,
- प्रदेश पुरक अनुमान तथा पेश्की खर्च र प्रदेश आकस्मिक कोष सम्बन्धी,
- प्रदेश सरकारी लगानी र लाभांशको लेखा व्यवस्थापन,
- प्रदेशगत विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कार्य सञ्चालन कोष र अन्य सरकारी कोष तथा सम्पत्तिको एकीकृत विवरण र लेखापरीक्षण,
- घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, पर्यटन शुल्क, कृषि आयमा कर, सेवा शुल्क, दस्तुर र दण्ड जरिवाना सङ्कलन, बाँडफाँट र उपयोग सम्बन्धी नीति तथा कानून तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- संघीय कानून अनुसार प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी र शुल्क सङ्कलन, नियमन र हस्तान्तरण,
- राजस्व चुहावट नियन्त्रण सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- संघ र स्थानीय तहसँगको अन्तरसरकारी वित्तीय सम्पर्क, सम्बन्ध र सहकार्य,
- बिमा र बिमा व्यवसायको सञ्चालन, व्यवस्थापन, प्रवर्द्धन तथा विस्तार र नियमन,
- प्रदेशस्तरका सार्वजनिक संस्थान, वित्तीय संस्था, समिति, प्रतिष्ठान तथा कम्पनी आदिको सञ्चालन, व्यवस्थापन, सुधार र नियमन,
- आर्थिक विकासमा निजी, सहकारी तथा गैर-सरकारी क्षेत्रसँगको समन्वय र सहकार्य।

६. जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	फाजिल
१.	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	४८	२७	२१	नभएको।
२.	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	२०	१४	६	-
३.	सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोष	१६	९	७	-

७. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
९.	प्रथम पञ्चवर्षीय योजनाको विकास सम्बन्धी रणनीति, प्राथमिकता, क्षेत्रगत रणनीति र कार्यनीतिका आधारमा दिगो विकास लक्ष्य र विकासशील राष्ट्रमा स्तरोन्नति हुने राष्ट्रिय लक्ष्य हासिल गर्न सहयोग पुग्ने गरी प्रादेशिक विकास कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ।	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट तथा कार्यक्रममार्फत योजनाले निर्धारण गरेका प्राथमिकता, रणनीति तथा कार्यनीतिका आधारमा कार्यक्रम तर्जुमा गरी विनियोजन र बजेट कार्यान्वयनमा रहेको।
१०.	उद्यमशीलता विकास, रोजगार एवम् स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम, औद्योगिक जनशक्ति उत्पादन एवम् क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी प्रदेशको आर्थिक विकास, रोजगारी र गरिबी न्यूनीकरणमा टेवा पुऱ्याउने कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइनेछ।	सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोषबाट प्रदेशका ९ जिल्लाका ५० सहकारी संस्थामार्फत १२८७ जनालाई स्वरोजगार बनाउन प्रथम किस्ता वापत (स्वीकृत रकम रू. २४.८९ करोड) रू. १२ करोड ४४ लाख ५० हजार प्रवाह भएको।
११.	आत्मनिर्भर प्रादेशिक अर्थतन्त्र निर्माणको लागि स्वदेशी तथा विदेशी लगानीलाई आकर्षित गरी लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गर्न नीतिगत तथा कानुनी व्यवस्था गरिनेछ।	प्रदेश लगानी र विकास सम्मेलनको प्रारम्भिक तयारी भएको।
१२.	सरकारको स्रोत व्यवस्थापनमा परेको चापलाई मध्यनजर गर्दै पुँजीगत खर्चलाई बढावा दिइनेछ। सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्ने सम्बन्धी मापदण्डलाई परिमार्जन गर्नुका साथै एकीकृत आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ।	एकीकृत आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको मस्यौदा तर्जुमा भएको।

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१३.	वार्षिक विकास कार्यक्रममा लैङ्गिक उत्तरदायी, दीगो विकास लक्ष्य र जलवायु अनुकूलन सम्बन्धी बजेट कोड अवलम्बन गरिनेछ। लैंगिक उत्तरदायी बजेट सांकेतीकरण सम्बन्धी निर्देशिका तर्जुमा गरिनेछ। लैंगिक उत्तरदायी, दीगो विकास लक्ष्य र जलवायू अनुकूलन बजेट तर्जुमा एवम् सांकेतीकरण सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	वार्षिक विकास कार्यक्रममा लैङ्गिक उत्तरदायी, दीगो विकास लक्ष्य र जलवायु अनुकूलन सम्वन्धी बजेट कोड अवलम्बन गरिएको। तर यस सम्बन्धमा निर्देशिका तयार नभएको।
१४.	हाल सञ्चालनमा रहेका बहुवर्षीय, क्रमागत र अधुरा एवम् दायित्व सिर्जना भएका आयोजनाको पुनरावलोकन गरी समयमै सम्पन्न गर्न बजेट विनियोजनमा प्राथमिकता दिइनेछ। आयोजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।	बहुवर्षीय, क्रमागत र अधुरा एवम् दायित्व सिर्जना भएका आयोजनाको लागि पर्याप्त विनियोजन भई आवश्यकता अनुसार थप निकासा एवम् बजेट रकमान्तर गरिएको।
१५.	प्रदेश गौरव, रणनीतिक महत्व र रूपान्तरणकारी आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरी आयोजना बैङ्कमा सूचीकृत गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिनेछ। आर्थिक र सामाजिक लाभ दिने एवम् पुँजी निर्माण हुने आयोजना वार्षिक विकास कार्यक्रममा समावेश गर्दै लगिनेछ। परियोजनामा आधारित बजेट प्रणालीलाई प्राथमिकता दिइनेछ।	आयोजना बैङ्क सम्बन्धी प्रणालीको विकास गरिएको। यस सम्बन्धमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम भएको।
१६.	प्रदेश गौरवका आयोजना छनोट सम्बन्धी मापदण्ड निर्धारण गरी हाल संचालित आयोजनाहरूको पुनरावलोकन गरिनेछ।	आयोजनाको बहुवर्षीय ठेक्का सहमति सम्बन्धी मापदण्ड, २०८० तर्जुमा गरी लागु भएको।

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	विषयगत क्षेत्र समेटिने गरी प्राविधिक, आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणीय दृष्टिले सम्भाव्य आयोजनाहरूलाई प्रदेश गौरवका आयोजनाहरूको रूपमा छनोट गरिनेछ।	
१७.	वित्तीय सेवामा आम नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्न र विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीलाई प्रोत्साहन गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकसँगको सहकार्यमा जिल्ला सदरमुकाममा वित्तीय साक्षरता, अभिमुखीकरण एवम् क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	विभिन्न पहाडी एवम् तराईका जिल्लाहरूमा मन्त्रालयबाट वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन भएको।
१८.	एकल खाता कोष प्रणाली, कम्प्युटरीकृत सरकारी लेखा प्रणाली र सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीलाई नेपाल सरकारसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा सबल र सुदृढ बनाइनेछ। आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाई वित्तीय सुशासन कायम गर्न ठूला प्रादेशिक आयोजनाको विस्तृत आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्ने कार्यलाई थप निरन्तरता दिइनेछ।	TSA, CGAS, PAMS, जस्ता सफ्टवेयरको प्रयोगलाई बढाइएको। आन्तरिक लेखापरीक्षणको कार्य सम्पन्न भएको। साथै, प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय एवम् संघीय निकायबाट लेखासम्बन्धमा विभिन्न तालिम तथा क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन भएको।
१९.	महालेखापरीक्षकको कार्यालयको विभिन्न प्रतिवेदनमा औंल्याइएको बेरूजु फछ्र्यौट गर्न कार्ययोजना बनाई फछ्र्यौट तथा सम्परीक्षण गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ। बेरूजु फछ्र्यौटको प्रगति प्रतिशतको आधारमा सम्बन्धित कार्यालय प्रमुख तथा कर्मचारीलाई कार्यविधि बमोजिम सम्मान एवम् पुरस्कृत गरिनेछ।	बेरूजु फछ्र्यौट तथा सम्परीक्षण सम्बन्धमा सफ्टवेयर प्रणालीको विकास गरिएको। साथै, विगत आर्थिक वर्षहरूको बेरूजु सम्परीक्षण कार्यलाई प्रभावकारी बनाईएको।

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
२०.	प्रदेश सरकारको आन्तरिक राजस्व परिचालन क्षमता विस्तार गरिनेछ। संघ सरकारको विद्यमान वित्तीय हस्तान्तरण नीति तथा कानूनलाई समता, सन्तुलन र क्षतिपूर्तिको दृष्टिबाट परिमार्जन गर्न संघ सरकारसँग विशेष पैरवी गरिनेछ। आन्तरिक आय वृद्धिका लागि सम्भावना अध्ययन गरी राजस्व परिचालनको कार्ययोजना कार्यान्वयन गरिनेछ।	राजस्व परामर्श समितिबाट सिफारिस भए बमोजिक सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८० ले विगत वर्षभन्दा फराकिलो दायरामा राजस्व परिचालनका क्षेत्र पहिचान गरेको। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म प्रदेश सरकारले कुल रू. ७६ करोड ६३ लाख ७९ हजार राजस्व संकलन गरेको।
२१.	प्रदेश र स्थानीय तहबीचको आर्थिक, प्रशासनिक तथा वित्तीय अन्तरसम्बन्ध सुदृढ गर्न र राजस्व बाँडफाँट प्रभावकारी तुल्याउन प्रदेशबाट हुने वित्तीय हस्तान्तरण वृद्धि गर्नुका साथै योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन मूल्याङ्कनमा साझेदारी अभिवृद्धि गरिनेछ।	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुनमसान्तसम्म प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहहरूमा वित्तीय हस्तान्तरण वापत रू. ९४ करोड १५ लाख ५३ हजार र राजस्व बाँडफाँट वापत रू. १९ करोड ४२ लाख २१ हजार गरी कुल रू. १ अर्ब १३ करोड ५७ लाख ७५ हजार रकम हस्तान्तरण भएको। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहहरूमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वापत रू. ८० करोड ६१ लाख ३५ हजार, राजस्व बाँडफाँट वापत रू. २९ करोड ७९ लाख ४६ हजार हस्तान्तरण गर्ने निर्णय भई बाँडफाँटका लागि राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगमा पठाइएको।
२२.	वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका, द्वन्द्व प्रभावित, अपाङ्ग, घाइते, शहीद परिवार, एकल महिला, मुक्त कमैया, कम्लहरी, हलिया,	सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोषमार्फत प्रदेशस्थित विभिन्न जिल्लाहरूमा ग्रामीण उद्यमशीलताका लागि सहकारीको

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	दलित, बादी, राजी, राउटे, सोनाहाँ, गरिबीको रेखामुनि रहेका वर्ग र समुदायका स्वरोजगार बन्न चाहने युवायुवतीलाई प्रदेश स्वरोजगार कोषमार्फत सीपमूलक तालिम तथा सहुलियत व्याजदरमा कर्जा प्रदान गरी स्वरोजगार र उद्यमशील हुन प्रेरित गरिनेछ।	सक्षमता विकास, स्थानीयस्तरमा उपयुक्त स्वरोजगारजन्य व्यवसायको पहिचान, युवाहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय भाषा सिकाई तालिम, विपन्न तथा वेरोजगार महिलाका लागि व्यवसायिक बाख्रापालनसम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको।
२३.	आर्थिक तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा तथ्यमा आधारित नीति तर्जुमाका लागि अध्ययन र अनुसन्धानलाई प्राथमिकता दिइनेछ।	आर्थिक सर्वेक्षण तर्जुका कार्यलाई निरन्तरता दिइएको। आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट कार्यान्वयनको वार्षिक मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को अर्धवार्षिक मूल्याङ्कन प्रतिवेदन प्रकाशन गरिएको। मन्त्रालयको वेवसाइटलाई व्यवस्थित गरिएको।
२४.	प्रदेश सरकारका विकास नीति एवम् कार्यक्रमको प्रभावकारिता परीक्षणका लागि नीति संवाद, अनुसन्धान र पैरवी गरिनेछ।	यस सम्बन्धमा विभिन्न चरणमा कार्यक्रम एवम् विज्ञहरूसँग छलफल/अन्तरक्रिया भएको।

८. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा र २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्डहरूको विवरण

क्र.सं.	नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/ संशोधन
१.	सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी ऐन, २०७९	नयाँ
२.	सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोष कर्जा कार्यविधि, २०७९	नयाँ
३.	सुदूरपश्चिम प्रदेश समपूरक अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९	नयाँ
४.	सुदूरपश्चिम प्रदेश विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९	नयाँ

क्र.सं.	नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/ संशोधन
५.	सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७९	नयाँ
६.	सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०८०	नयाँ
७.	सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोष कर्मचारी छनोट तथा सिफारिस सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०	नयाँ
८.	आयोजनाको बहुवर्षीय ठेक्का सहमति सम्बन्धी मापदण्ड, २०८०	नयाँ
९.	सुदूरपश्चिम प्रदेश ससर्त अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०	नयाँ

९. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म क्षेत्रगत रूपमा सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू (क्षेत्रगत)

आर्थिक मामिला मन्त्रालयबाट आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म सम्पादन भएका प्रमुख कार्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्:-

- आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट कार्यान्वयनको वार्षिक मूल्याङ्कन कार्यक्रम सम्पन्न गरी प्रतिवेदन प्रकाशन गरेको,
- बझाङ्ग, बाजुरा, बैतडी र दार्चुला जिल्लामा मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणाली (PLMBIS) सञ्चालन सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयन दक्षता अभिवृद्धि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको,
- वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन भएको,
- प्रदेश लगानी र विकास सम्मेलन सम्बन्धी प्रारम्भिक तयारी गरेको,
- सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०८०, आयोजनाको बहुवर्षीय ठेक्का सहमति सम्बन्धी मापदण्ड, २०८० लगायतका अन्य कार्यविधि तथा मापदण्डको तर्जुमा गरेको,
- विषयगत मन्त्रालय तथा कार्यालयका वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन गरेको,
- विषयगत मन्त्रालय/कार्यालय/आयोगलाई विधेयक तथा कानून तर्जुमा एवम् आर्थिक दायित्वका विषयमा राय, परामर्श तथा सहमति उपलब्ध गराइएको,
- भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयका आयोजनाहरूको लागि स्रोत सुनिश्चित गरी बहुवर्षीय ठेक्का बन्दोबस्तीमा लैजानलाई सहमति प्रदान गरिएको,

- चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट कार्यान्वयनको अर्धवार्षिक मूल्याङ्कन समीक्षा गरी प्रतिवेदन प्रकाशन गरेको,
- प्रदेश लेखा नियन्त्रकको कार्यालयबाट प्रदेश सरकारका मन्त्रालय, सचिवालय, आयोग तथा कार्यालयमा कार्यरत खरिदसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरूलाई सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको,
- प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्रदेश सरकारको बेरूजुको अभिलेख व्यवस्थापन, बेरूजुको एकीकृत लगत तयारी र बेरूजु फछ्र्यौट तथा सम्परीक्षण कार्यका लागि सफ्टवेयर प्रणालीको विकास गरी लागु गरिएको,
- विगत आर्थिक वर्षहरूको बेरूजु सम्परीक्षण कार्यलाई प्रभावकारी बनाइएको,
- सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोषमार्फत प्रदेशस्थित विभिन्न जिल्लाहरूमा ग्रामीण उद्यमशीलताका लागि सहकारीको सक्षमता विकास, स्थानीयस्तरमा उपयुक्त स्वरोजगारजन्य व्यवसायको पहिचान, युवाहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय भाषा सिकाई तालिम, विपन्न तथा वेरोजगार महिलाका लागि व्यवसायिक बाख्रापालनसम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको,
- सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोषबाट प्रदेशका ९ जिल्लाका ५० सहकारी संस्थामार्फत १२८७ जनालाई स्वरोजगार बनाउन प्रथम किस्ता वापत (स्वीकृत रकम रू. २४.८९ करोड) रू. १२ करोड ४४ लाख ५० हजार प्रवाह भएको,
- कोषबाट व्यवासायिक बाख्रापालन, कोषबाट प्रवाह हुने कर्जा प्रक्रिया, कर्जाको अभिलेख, प्रतिवेदन तयारी, ब्याज र किस्ता दाखिलासम्बन्धी तालिम, अन्तरक्रिया तथा गोष्ठी सञ्चालन गरिएको।

१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू

आर्थिक मामिला मन्त्रालयबाट आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका प्रमुख कार्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्ः-

- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७९ स्वीकृति भई कार्यान्वयनमा रहेको। साथै, आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०८० को मस्यौदा तयार गरेको,
- मन्त्रालयको वेबसाइट निर्माण गरिएको,
- मन्त्रालयको थप भवन निर्माण गरिएको,
- वार्षिक विकास कार्यक्रमको नियमित रूपमा अनुगमन गरिएको,
- मन्त्रालय तथा मातहतका निकायमा बेरूजु अङ्क शून्य रहेको,
- प्रदेश मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणाली (PLMBIS) सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको,
- PAMS र CGAS सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको,
- प्रदेशको पहिलो आर्थिक सर्वेक्षण, २०७९/८० प्रकाशन गरिएको,

- बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाको प्रक्रियामा स्थानीय तह र प्रदेश सभा सदस्यको सहभागिता गराई सहभागितामूलक बजेट तर्जुमा अभ्यासको थालनी गरिएको,
- आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट तर्जुमा गरिएको,
- आर्थिक विकास तथा समृद्धि सम्बन्धी बहस, पैरवी तथा परिसम्वाद कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको,
- केही प्रदेश गौरवका आयोजनाको आन्तरिक लेखापरीक्षण अनुगमन र स्थलगत भ्रमण गरी सुझावसहितको प्रतिवेदन सम्बन्धित मन्त्रालय, आर्थिक मामिला मन्त्रालय र मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पेस गरेको,
- सुदूरपश्चिम प्रदेश समपूरक र विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ तर्जुमा गरेको,
- सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोषबाट कैलाली र कञ्चनपुर जिल्लाका १४ सहकारी संस्थामार्फत ४६२ जनालाई स्वरोजगार बनाउन प्रथम र दोस्रो किस्ता वापत रू. १० करोड ३० लाख प्रवाह गरिएको,
- सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोषबाट बाजुरा जिल्लाको बुढीनन्दा नगरपालिकामा १३० जना सहभागिलाई तीन महिने जापनिज भाषा प्रशिक्षण तालिम सञ्चालन गरिएको।

११. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३०५०००११३	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	१७११०१	११२६	१२६	१७२१०१	६५८५७	३८.४९
३०५०००११४	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	३८९१५	०	०	३८९१५	२६७३९	६८.७१
३०५०१०११३	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	२८४५७	०	१६४८	२६८०९	१३७७८	४८.४२
३०५०१०११४	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	३८४२	०	३००	३५४२	२४९	६.४८
३०५०१०१२३	प्रदेश लेखा इकाई कार्यालयहरू	१९८२२	२०५९	४११	२१४७०	१५८८९	८०.१६
३०५०१०१२४	प्रदेश लेखा इकाई कार्यालयहरू	२९५०	३००	०	३२५०	३०७६	१०४.२७
जम्मा		**२६५०८७**	**३४८५**	**२४८५**	**२६६०८७**	**१२५५८८**	**४७.२**

१२. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३०५०००११३	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	६५५६४७	५०००	५०००	६५५६४७	३१४४८	४.८
३०५०००११४	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	१२१३०	०	०	१२१३०	५७७	४.७६
३०५०१०११३	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	३२५५५	४३४	१८८०	३११०९	९०३१	२७.७४
३०५०१०११४	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	१८००	०	१७५	१६२५	०	०
३०५०१०१२३	प्रदेश लेखा इकाई कार्यालयहरू	१६८०४	२१९८	०	१९००२	७७४४	४६.०८
३०५०१०१२४	प्रदेश लेखा इकाई कार्यालयहरू	५५०	१७५	०	७२५	२८५	५१.८२
जम्मा		७१९४८६	७८०७	७०५५	७२०२३८	४९०८५	६.८२

उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

१. पृष्ठभूमि

यस मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रभित्र उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति, पर्यटन, वन, वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विज्ञान तथा प्रविधि जस्ता बिषयहरू समेटिएका छन्। यस मन्त्रालयमा ५ वटा महाशाखा र ती अन्तर्गत १४ वटा शाखा रहने गरी संगठन संरचना स्वीकृत भएकोछ। मन्त्रालय अन्तर्गत वन निर्देशनालय, उद्योग वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय, प्रदेश पर्यटन विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन एकाई, वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र, १० वटा डिभिजन वन कार्यालय, ४ वटा भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय, ९ वटा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय र ४ वटा विकास समितिहरू (रामारोशन, खप्तड, बैद्यनाथ र बडीकेदार) रहेको छ।

२. २. दीर्घकालीन सोंच

- दिगो वन व्यवस्थापन गरी वन पैदावार आपूर्ति, राजस्व वृद्धि र रोजगारी सिर्जना,
- आर्थिक समृद्धि सहितको रोजगारी प्रवर्द्धन: दिगो र उच्च प्रतिफलयुक्त औद्योगीकरण,
- प्रदेश समृद्धिका लागि खानी तथा खनिज क्षेत्रमा प्रगति,
- सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक पर्यटन विकास: आर्थिक विकास, रोजगारी र समृद्धिको आधार,
- वन, जलाधार र जैविक विविधता संरक्षण: सुन्दर सुदूरपश्चिम प्रदेशको समृद्धि,
- स्वच्छ, हरित, प्राङ्गारिक र न्युन कार्वनयुक्त सुदुरपश्चिम,
- विज्ञान तथा प्रविधिको विकास र विस्तार: सुदूरपश्चिम प्रदेशको समृद्धि र समुन्नतिको आधार।

३. उद्देश्य

क) वन तथा वातावरण

१) वन, जैविक विविधता तथा जलाधार सम्पदाको उत्पादकत्व, उत्पादन र वातवरणीय सेवामा अभिवृद्धि गर्नु,

२) वन, जैविक विविधता र जलाधारको संरक्षण, पुनर्स्थापना र दिगो उपयोग गर्नु,

३) वन, जैविक विविधता तथा जलाधार सम्पदाबाट प्राप्त लाभको न्यायोचित वितरण गर्नु,

४) वन, जैविक विविधता तथा जलाधार क्षेत्रमा अध्ययन, अनुसन्धानलाई प्रवर्द्धन गरी वनमा आधारित उद्यम विकासमा उपयोग गर्नु,

५) वनक्षेत्रमा हुनसक्ने अतिक्रमणलाई समयमा रोकथाम गरी विगतमा भएका अतिक्रमणलाई क्रमशः हटाउने।

ख) उद्योग, बाणिज्यतर्फ

१) खाद्यान्न तथा आधारभूत उपभोगका वस्तु तथा तुलनात्मक लाभका निर्यातजन्य वस्तु तथा सेवाको उत्पादन बृद्धि गर्नु,

२) सरकारी, निजी र सहकारी क्षेत्रको साझेदारीमा वन, पर्यटन र कृषिमा आधारीत साना तथा मझौला उद्योगहरूको स्थापना र सञ्चालन गर्नु,

३) प्रादेशिक वस्तु तथा सेवाको राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय मूल्य शृंखलामा आवद्धता अभिवृद्धि गर्न प्रदेशको भूमिकालाई अभिवृद्धि गर्ने,

४) उपभोग्य वस्तु, अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवाको प्रदेशभर सर्वसुलभ आपूर्ति सुनिश्चित गर्नु,

५) बजार प्रणालीलाई स्वच्छ, प्रतिस्पर्धी र उपभोक्ताप्रति जिम्मेवार बनाउनु।

ग) पर्यटन तर्फ

१) प्रदेशलाई सुरक्षित, गुणस्तरीय र पर्यटनमैत्री बनाई आकर्षक पर्यटन केन्द्रको रूपमा विकास गर्नु,

२) पर्यटकीय गन्तव्य स्थल तथा उपजमा विविधीकरण गरी पर्यटन क्षेत्रको अर्थतन्त्रमा योगदान वृद्धि गर्नु,

३) पर्यटकीय क्षेत्रबाट प्राप्त लाभलाई समन्यायिक रूपले वितरण।

४. रणनीति

क) वन तथा वातावरण

१) वन सम्वर्द्धन प्रणालीका सिद्धान्तमा आधारित रही उपयुक्त वन व्यवस्थापन पद्धति लागु गरी प्रदेश भित्रका सरकारद्वारा व्यवस्थित, साझेदारी, सामुदायिक वनको व्यवस्थापन गर्न प्रदेशको दिगो वन व्यवस्थापन कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन,

२) वन, वनस्पति, वन्यजन्तु तथा जैविक विविधताको भूपरिधिस्तर र एकिकृत रूपमा संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने,

३) जडीवुटीको पकेट क्षेत्र पहिचान गरी नर्सरी स्थापना, वृक्षारोपण तथा प्राकृतिक अवस्थामा संरक्षण, जडिवुटी संकलन र बजारीकरण तथा मूल्य अभिवृद्धि शृङ्खलाका कार्यक्रम अगाडि बढाउने,

४) नदी प्रणालीमा आधारित रहेर भू-क्षय नियन्त्रण सहित क्षतिग्रस्त भूमिको पुर्नस्थापना, वायोइञ्जिनियरिङ सहितको तटबन्ध निर्माण, वर्षातको पानीको उपयोग, जलपुनर्भरण, सिमसार व्यवस्थापन तथा भेटिभर, जेट्रोपा र बाँस रोपण जस्ता क्रियाकलाप सञ्चालन,

५) चुरे क्षेत्रको जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरणका साथै भूमि तथा जलको उपयोग एवम् संरक्षण गरिनेछ,

६) वन, जैविक विविधता तथा जलाधार व्यवस्थापनमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई संस्थागत गरी यस क्षेत्रबाट प्राप्त लाभको न्यायोचित वितरण गर्ने,

७) संरक्षण र विकाससँग सम्बन्धित निकायहरू बीचको समन्वयलाई संस्थागत गरिनेछ।

ख) उद्योग वाणिज्य तर्फ

१) उद्योग क्षेत्रको विकासका लागि दश वर्षे रणनीतिक योजना तयार गर्ने,

२) स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण तथा प्रवर्द्धनका लागि प्रदर्शनी मेला आयोजना गर्ने,

३) परम्परागत ज्ञान तथा मौलिक सीपमा आधारित घरेलु तथा साना उद्योगका लागि प्रविधि हस्तान्तरण तथा प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

४) पिछडिएका समुदायको उत्थानका लागि सीपमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने,

५) स्थानीय उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले कैलाली जिल्लामा निर्मित कोशेली घरलाई निजी क्षेत्रको सहकार्यमा सञ्चालन,

६) उपभोक्ताको हक अधिकारको संरक्षण, बजारमा कालोबजारी तथा कृत्रिम अभाव नियन्त्रण र आपूर्ति व्यवस्थालाई सहज बनाउनका लागि प्रभावकारी बजार अनुगमनका कार्यक्रम सञ्चालन।

७) आपूर्ति व्यवस्था, प्रतिस्पर्धा प्रवर्ध्दन र उपभोक्ता हितसँग सम्बन्धित नीति, ऐन कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन,

८) आपूर्ति व्यवस्थामा संलग्न संस्थानहरूको संस्थागत तथा संरचनागत सुदृढीकरण,

९) आधारभूत आवश्यकता तथा अत्यावश्यक वस्तु लगायतका सबै वस्तु तथा सेवाको बजारमा उपलब्धता तथा गुणस्तर, मूल्य र आपूर्तिमा पारदर्शिता कायम गरी कृत्रिम अवरोध र अभावको अन्त्य गर्ने।

ग) पर्यटन तर्फ

१) नेपालका अन्य प्रदेशहरूमा प्रदेशको पर्यटनको व्यापक प्रचारप्रसार र प्रवर्द्धन गर्ने,

२) पर्यटकीय गन्तव्य स्थलको पहिचान, विकास तथा विविधीकरण गर्न स्थानीय तह र निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने,

३) खुल्ला प्रतिस्पर्धामा लामो अवधिका लागि नयाँ होटल, लज स्थापना गरी पहाडको आराम गर्ने स्थान (हिल स्टेसन) को रूपमा विकास गरिनेछ,

४) स्थानीय युवालाई नेचर गाइड, होमस्टे, कुक, हस्पिटालिटी लगायत विषयमा तालिम,

५) परम्परागत स्रोतलाई बढावा दिदै पर्यटकीय गन्तव्य तथा वस्तुको पहिचान गरी निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रसँगको साझेदारीमा पदयात्रालाई गुणस्तरीय बनाउने र बढी पर्यटक भित्र्याउने तथा पुनः आगमनको वातावरण सुनिश्चितता,

६) पर्यटकीय उपजलाई मूल्य शृंखलामा आबद्ध गरी स्थानीयस्तरसम्म यस क्षेत्रको लाभ वितरण।

५. जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	फाजिल
१.	मन्त्रालय र मातहतका सबै निकायहरूको कुल जम्मा	८७४	६१६	२६१	

६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
३२	वन, जैविक विविधता र जलाधार व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ। वन सम्पदाको दिगो उपयोग र वनजन्य उद्यम विकास गरी प्रादेशिक अर्थतन्त्रमा वनक्षेत्रको योगदान बृद्धि गरिनेछ।	➢ यस अवधिमा विभिन्न प्रजातिका गरी १५३४२९ घनफिट काठ र ४११ चट्टा दाउरा उत्पादन तथा निकासी भएको। ➢ विभिन्न सामुदायिक वनहरूबाट जम्मा ४६९१५३ के जी खोटो उत्पादन तथा निकासी भएको। ➢ विभिन्न २८ वटा वन सम्बन्धी अपराधमा सँलग्न ५३ व्यक्तिहरूलाई पक्राउ गरी मुद्धा दायर गरिएको। ➢ यस अवधिमा वन पैदावार निकासीबाट रू. ३,२६,७४,८२२ राजस्व आम्दानी भएको
३३	सामुदायिक वन हस्तान्तरण कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ। जडिबुटी एवम् गैरकाष्ठ वन पैदावारको प्रशोधन, व्यवसायीकरण र निर्यात प्रवर्धनमा टेवा पुग्ने गरी नर्सरी स्थापना, वृक्षारोपण र जडिबुटी खेती विस्तार कर्यक्रम	➢ चालु आ.व. को हालसम्ममा १८ वटा सामुदायिक वन समूह गठन भई २०९०।१ हेक्टर वनक्षेत्र हस्तान्तरण भएको। ➢ जडिबुटीजन्य १,९०,००० वटा, फलफूलजन्य १३,१६० वटा र काष्ठजन्य ४,१०,००० वटा विरूवा उत्पादन भएको। फलफूल तथा काष्ठजन्य

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	सञ्चालन गरिनेछ।	बिरूवाले २५ हेक्टर क्षेत्रफल वृक्षारोपण गरिएको।
३७	समस्याग्रस्त वन्यजन्तुको तत्काल व्यवस्थापन गर्न स्रोतसम्पन्न वन्यजन्तु उद्धार टोली बनाई व्यवस्थित गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	➢ प्रदेशभर विभिन्न प्रजातिका ७९ वटा वन्यजन्तुलाई उद्दार गरी प्राकृतिक बासस्थानमा छोडिएको।
३९	जनसमुदायको सहभागितामा वृहत वृक्षारोपण अभियान सञ्चालन गरी भू-क्षय नियन्त्रण गर्नुका साथै कृषियोग्य जमिन र बसोबास क्षेत्रको संरक्षण तथा जलाधारको दिगो ब्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। क्षतिग्रस्त भूमिको पुनर्स्थापना, बायोइञ्जिनियरिङ्ग सहितको तटबन्ध निर्माण, बर्षातको पानीको उपयोग, जलपुर्भरण, सिमसार व्यवस्थापन तथा भेटिभर, जेट्रोपा र बाँस रोपण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	➢ ११९ स्थानमा निर्माण गरिएको खोला नदी किनार संरक्षण सम्बन्धी कार्यबाट १३ किलोमिटर क्षेत्रमा खेतबारीको संरक्षण भएको, ११३ स्थानमा निर्माण गरिएको गल्छि पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यबाट १६७ हेक्टर जमिन संरक्षण भएको, ५ स्थानमा निर्माण गरिएको सिंचाइ कुलो तथा सिंचाइ पोखरी सम्बन्धी कार्यबाट १९ हेक्टर जमिन सिँचित भएको, रिचार्ज पोखरी निर्माण २ स्थानमा, खानेपानी मुहान संरक्षण १० स्थानमा र १ वटा सिमसार संरक्षण एवम् व्यवस्थापन कार्य भएको।
४३	**"पर्यटन पूर्वाधार, समृद्ध प्रदेशको आधार"** भन्ने नाराका साथ संघ सरकार, स्थानीय तह र निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा पर्यटन पूर्वाधार विकास गरिनेछ। हिमाली क्षेत्रको पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि पदमार्ग तथा विश्राम गृह निर्माणका लागि बजेट विनियोजन गरिएको।	➢ खप्तड र बडिमालिका क्षेत्रमा पहुँचका लागि पदमार्ग निर्माणाधिन रहेको। अपिबेसक्याम्पमा १ वटा विश्राम गृह मर्मत भएको र १ वटा आवास गृह निर्माणाधिन रहेको।

७. तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको नीति कानून, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डहरू

क्र.सं.	नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/संशोधन
१.	सुदूरपश्चिम प्रदेश सामुदायिक वनको काठ दाउरा संकलन तथा विक्री वितरण निर्देशिका २०७९	
२.	वन पैदावारमा आधारित उद्योग र राष्ट्रिय वन बीचको दुरी सम्बन्धी मापदण्ड, २०८०	

८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ फागुनमसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू

मन्त्रालयको तर्फबाट भएको प्रगति

- मन्त्रालय र मातहतका निकायहरू (वन, भूसंरक्षण, उद्योग र पर्यटन) को आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को स्वीकृत वार्षिक **कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि** तयार गरी समयमै मातहत निकायमा पठाइएको,
- ४ वटा डिभिजन वन कार्यालयहरू (डडेल्धुरा, डोटी, कैलाली, पहलमानपुर) को आवधिक योजना सहितको रणनीतिक योजना स्वीकृत भएको,
- ६ वटा विभिन आयोजना हरूको कार्यसूची र ३ वटा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको,
- मन्त्रालय र मातहतका निकायहरूको आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठि सम्पन्न,
- आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को अर्ध वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठि सम्पन्न।

क्षेत्रगत रूपमा भएका कृयाकलापहरू

क्षेत्र	मुख्य सूचकहरू	इकाई	उपलब्धि
उद्योग तथा वाणिज्य	उद्योग दर्ता	वटा	२३९५
	उद्यमशिलता सम्बन्धी विभिन्न किसिमका तालिमहरू सञ्चालन	पटक	३५
	उद्यमशिलता तालिम सञ्चालनबाट लाभान्वित	जना	४१०
	राजस्व आम्दानी (उद्योग तथा वाणिज्य सम्बन्धी प्रशासनिक कार्यबाट)	रू.	१,९२,३५,२१४

क्षेत्र	मुख्य सूचकहरू	इकाई	उपलब्धि
वन तथा वातावरण	काठ उत्पादन तथा निकासी (विभिन्न सामुदायिक वन, सरकारद्वारा व्यवस्थित वन र निजीबनहरूबाट)	घनफिट	१५३४२९
	दाउरा उत्पादन तथा निकासी (विभिन्न सामुदायिक वन, सरकारद्वारा व्यवस्थित वन र निजीबनहरूबाट)	चट्टा	४११
	खोटो निकासी (विभिन्न सामुदायिक वनहरूबाट)	के.जी.	४६९१५३
	जडिबुटी निकासी	के.जी.	१८,४१,४९०
	मुद्धा दायरी (वन पैदावार चोरी निकासी तथा वन्यजन्तु चोरी शिकारी सम्बन्धी)	वटा/ जना	२८ (५३ जना अभियुक्त)
	राजस्व आम्दानी (वन पैदावार विक्रिबाट)	रू	३,२६,७४,८२२
भू तथा जलाधार व्यवस्थापन	गल्छी/पहिरो नियन्त्रण	स्थान	१४
	नदी/खोला तटबन्ध निर्माण	स्थान	३७
	पानी मुहान संरक्षण	स्थान	३

९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका मुख्य कार्यहरू

क) मुख्य उपलब्धिहरू				
विवरण		इकाई	परिमाण	कैफियत
काठ उत्पादन	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	क्यू फि	३६४२५.१४	
	सामुदायिक वन	क्यू फि	४५००४८.५१	
	साझेदारी वन	क्यू फि	०.	
	निजि वन, आवादी	क्यू फि	३५३०४०.८५	
	अन्य (मुद्दा/बेवारिसे)	क्यू फि	३१४५.२७	
दाउरा उत्पादन	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	चट्टा	०.	
	सामुदायिक वन	चट्टा	७०.४९	
	साझेदारी वन	चट्टा	०.	

क) मुख्य उपलब्धिहरू				
विवरण		इकाई	परिमाण	कैफियत
	निजि वन, आवादी	चट्टा	८७९.५४	
	अन्य (मुद्दा/बेवारिसे)	चट्टा	११.	
जडिवुटी संकलन		के जी	१४७१९२४	
अन्य वन पैदावार	खोटो	के जी	२४८५९४५.७५	
	सल्लाको आख्ला	के जी	५४६३६०.	
विरूवा उत्पादन	फलफुल बिरूवा	संख्या	९१४०६.	
	काष्ठजन्य बिरूवा	संख्या	१०२८३१३.	
	जडिबुटी बिरूवा	संख्या	३०४४४४.	
	सौन्दर्यपरक बिरूवा	संख्या	६९५५२.	
	डालेघाँस बिरूवा	संख्या	३६६७५९.	
वृक्षारोपण	क्षेत्रफल	हेक्टर	३०४।९८	
वन अतिक्रमण नियन्त्रण		हेक्टर	१७१.८७	
वनतर्फको मुद्दा दायरी		संख्या	८२	
वन्यजन्तु तर्फको मुद्दा दायरी		संख्या	२०	
वन नबिकरण	सामुदायिक वन	संख्या	२१३	
	कबुलियती वन	संख्या	३०	
सामुदायिक वन हस्तान्तरण		संख्या	२८	
		हेक्टर	३६७३.७१	
कबुलियती वन हस्तान्तरण		संख्या	१	
		हेक्टर	१.७१	
बेरूजु	जम्मा बेरूजु	रू	६,३५,५३,३४३.५	
	आ.व २०७८/८० मा फछ्र्यौट	रू	१,७७,३४,३०९.	
	फछ्र्यौटको प्रकृयामा बाँकी	रू	३,३२,४५,०८३.६१	
राजस्व संकलन	वन पैदावार	रू	६,४६,३४,७४९.१	
	अन्य	रू	५२,६५,४०६.९५	

भू संरक्षण तर्फ

सि. नं.	विवरण	एकाई	कैलाली	दार्चुला	डडेल्धुरा	डोटी	जम्मा
१	गल्छि पहिरो नियन्त्रण	स्थान/ संख्या	३	६८	६२	२६	१५९
२	खोला नदी किनार संरक्षण	गोटा	६३	१२९	६६	१७	२७५
३	संरक्षण/ रिचार्ज पोखरी निर्माण	गोटा	५	३	३	०	११
४	पानी मुहान संरक्षण	स्थान/ संख्या	५	३९	२७	८	७९
५	सिंचाई कुलो निर्माण	स्थान/ संख्या	०	७	२	२	११
६	सिचाइ पोखरी निर्माण	गोटा	०	०	९	२	११
७	क्षतिग्रस्त भूमिको पुनरूत्थान	गोटा	०	०	१	०	१
८	ताल तथा सिमसार क्षेत्र संरक्षण	गोटा	५	०	०	०	५
९	घेरबार तथा फेन्सिङ वायर निर्माण	गोटा	३	०	०	०	३
		जम्मा	**८४**	**२४६**	**१७०**	**५५**	**५५५**

पर्यटन तर्फ

सि नं	विवरण	एकाई	इकाई	बझाङ्ग	दार्चुला	डडेल्धुरा	अछाम	बैतडी	बाजुरा	डोटी	जम्मा
१	प्राकृतिक पर्यटन पूर्वाधार निर्माण	संख्या	३	०	१४	०	३	०	०	०	**२०**
२	धार्मिक सांकृतिक पर्यटन पूर्वाधार निर्माण	संख्या	७८	१०	२६	१०	३	२०	११	२	**१६०**
३	ऐतिहासिक कोट दरबार संरक्षण	संख्या	१	१	०	१	०	०	०	०	**३**
४	पदमार्ग निर्माण	संख्या	४	३१	३१	१	१६	१७	१०	२	**११२**
५	संग्रहालय निर्माण	संख्या	४		१	०	०	०	१	०	**६**
६	ताल तथा झरना संरक्षण	संख्या	४	२	०	३	०	०	०	०	**९**
७	पर्यटकीय पार्क निर्माण	संख्या	१४	१	२	३	३	३	१	०	**२७**
८	होमस्टे सहयोग	संख्या	३	२	३	०	०	२	०	०	**१०**

सि नं	विवरण	एकाई	इकाई	बझाङ्ग	दार्चुला	डडेल्धुरा	अछाम	बैतडी	बाजुरा	डोटी	जम्मा
९	होमस्टे दर्ता	संख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१०	पर्यटकिय आवास गृह निर्माण	संख्या	२	०	२	०	०	०	०	०	४
११	पर्यटकीय भ्यू टावर निर्माण	संख्या	१	०	०	०	०	०	०	०	१
१२	धार्मिक सांकृतिक पर्यटन प्रवद्धन	संख्या	४	३७	५	०	१३	२५	०	०	८४
१३	सडक निर्माण	संख्या	१	०	०	०	०	०	०	०	१
१४	पर्यटन सूचना केन्द्र निर्माण	संख्या	१	०	०	०	०	०	०	०	१
१५	सभाहल निर्माण	संख्या	१	०	०	०	०	०	०	०	१
जम्मा			१२१	८४	८४	१८	३८	६७	२३	४	४३९

उद्योग तर्फ

उद्योग दर्ता र नविकरण सम्बन्धी विस्तृत विवरण			
सि.नं	उद्योगको किसिम	जम्मा दर्ता संख्या	जम्मा नविकरण संख्या
१	उत्पादनमूलक	३५३	३९०
२	कृषिजन्य	३०५५	५५१
३	पर्यटनमा	७३	७०
४	सेवामूलक	१२२२	१४९१
५	निर्माण सम्बन्धी	२९	२३३
६	सुचनामूलक	१५	११
	कैलाली जिल्ला समग्र		१५२२
कुल जम्मा		**४७४७**	**४२६८**

उद्योग तथा वाणिज्य तर्फ राजस्व आम्दानी विवरण									
कैलाली	कञ्चनपुर	डडेल्धुरा	डोटी	बैतडी	अछाम	बझाङ्ग	बाजुरा	दार्चुला	जम्मा
५२१६००५	५३४२२९५	१५८०३६२	१४९३९८५	१५२२१२५	१५७८५१२	२४६९०३७	१७१५०१५	१०६१४००	२१९७८७३६

१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३०७०००११३	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	१९२१२८	२५३१७	८२८४५	१३४६००	८२३५७	४२.८७
३०७०००११४	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	२२९७८२	५१२४१	८१८६६	१९९१५७	१४५८७०	६३.४८
३०७०१०११३	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	३९२८०	१५७९०	५५००	४९५७०	३७०९४	९४.४३
३०७०१०११४	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	६००	१५००	०	२१००	१८९४	३१५.६७
३०७०१०१२३	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू	१५८४९३	२२२१	२५	१६०६८९	१४२१८८	८९.७१
३०७०१०१२४	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू	३५१७३	४३००	०	३९४७३	३२०४८	९१.१२
३०७०२०११३	वन निर्देशनालय	२८२७९	५७२	८१५	२८०३६	१९८०७	७०.०४
३०७०२०११४	वन निर्देशनालय	१५८७५	०	०	१५८७५	२७६२	१७.४
३०७०२०१२३	डिभिजन वन कार्यालयहरू	५३७०५९	३२१७१	८२३९	५६०९९१	३८८२७१	७२.३
३०७०२०१२४	डिभिजन वन कार्यालयहरू	४०२८५५	३८७००	२२५४४	४१९०११	३५५४१३	८८.२२
३०७०२०१३३	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू	३७९७२	११२९७	६६३०	४२६३९	२९२०८	७६.९२
३०७०२०१३४	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू	६८०७००	४९७७४९	५४५५३९	६३२९१०	५८२२३६	८५.५३
३०७०३०११३	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	१९५६०	१०९९	१३५०	१९३०९	१३७७२	७०.४१

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३०७०३०११४	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	१६३६	०	८००	८३६	८२३	५०.३१
३०७९११२२३	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	१४३००	११९००	११९००	१४३००	७१००	४९.६५
३०७९११२२४	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	६८००	६८००	६८००	६८००	४४६५	६५.६६
३०७९११२४३	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	५५००	५५००	५५००	५५००	५२१६	९४.८४
३०७९११२४४	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	६५०००	६५०००	६५०००	६५०००	३१४६४	४८.४१
३०७९११२६४	जडिबुटी विकास कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	३००००	३००००	३००००	३००००	२२४७५	७४.९२
३०७९११२८३	उद्योग, वाणिज्य तथा आपुर्ति मन्त्रालय (संघ ससर्त अनुदान)	२६००	०	०	२६००	०	०
३०७९११२९३	वन तथा भू-संरक्षण विभाग(संघ ससर्त अनुदान)	२३९००	२३४६१	२३४६१	२३९००	१८३१६	७६.६४
३०७९११३०४	वातावरण विभाग (संघ ससर्त अनुदान)	१२०००	१२०००	१२०००	१२०००	९९५५	८२.९६
३०७९११३१४	जलाधार संरक्षण तथा सीमसार व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ	४४०००	४४०००	४४०००	४४०००	३०२४०	६८.७३

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	ससर्त अनुदान)						
३०७९११३२३	डिभिजन वन कार्यालयहरू (वन सुरक्षा सैनिक समेत) (संघ ससर्त अनुदान)	२७८००	२७८००	२७८००	२७८००	२७३७८	९८.४८
जम्मा		२६११२९२	९०८४१८	९८२६१४	२५३७०९६	१९९०३५२	७८.४५

११. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३०७०००११३	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	१३९२०८	०	३२०००	१०७२०८	३६०९५	२५.९३
३०७०००११४	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	९९२६०	३५००	०	१०२७६०	३२०२	३.२३
३०७०१०११३	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	३५५२३	३२०००	०	६७५२३	७२६७	२०.४६
३०७०१०११४	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	५८५०	०	०	५८५०	२०	०.३४
३०७०१०१२३	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू	१५३५६७	१८४	०	१५३७५१	४८६५४	३१.६८
३०७०१०१२४	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू	२३९१५	०	०	२३९१५	९१११	३८.१
३०७०२०११३	वन निर्देशनालय	२८३०१	०	०	२८३०१	१०७३८	३७.९४

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३०७०२०१ १४	वन निर्देशनालय	३३९००	०	०	३३९००	५४४	१.६
३०७०२०१ २३	डिभिजन वन कार्यालयहरू	५६१८५७	०	०	५६१८५७	२६४३२६	४७.०५
३०७०२०१ २४	डिभिजन वन कार्यालयहरू	१०१४०९	०	०	१०१४०९	१९११२	१८.८५
३०७०२०१ ३३	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू	५९०६०	०	०	५९०६०	२२८८५	३८.७५
३०७०२०१ ३४	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू	२०८८११	६०००	९५००	२०५३११	५८०५२	२७.८
३०७०३०१ १३	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	१९८९२	०	०	१९८९२	९४४९	४७.५
३०७०३०१ १४	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	४९५	०	०	४९५	२८९	५८.३८
३०७९११२ २३	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	५४६००	२०१९९	२०१९९	५४६००	१८५०	३.३९
३०७९११२ २४	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	२०४००	१६९००	१६९००	२०४००	१०५१	५.१५
३०७९११२ ४३	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	२०००	२०००	२०००	२०००	१७०	८.५
३०७९११२ ४४	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ ससर्त	५७०००	५७०००	५७०००	५७०००	८६१२	१५.११

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	अनुदान)						
३०७९११२ ६४	जडिबुटी विकास कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	२६५००	१८०००	१८०००	२६५००	२७००	१०.१९
३०७९११२ ९३	वन तथा भू-संरक्षण विभाग(संघ ससर्त अनुदान)	२५३००	२३६८३	२३६८३	२५३००	८१२३	३२.११
३०७९११३ ०४	वातावरण विभाग(संघ ससर्त अनुदान)	१२५००	१००००	१००००	१२५००	१८१८	१४.५४
३०७९११३ १४	जलाधार संरक्षण तथा सीमसार व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४९०००	०	०	४९०००	८८१५	१७.९९
३०७९११३ २३	डिभिजन वन कार्यालयहरू (वन सुरक्षा सैनिक समेत) (संघ ससर्त अनुदान)	२९२००	२९२००	२९२००	२९२००	१३९१३	४७.६५
३०७९११३ ३३	जैविक विविधता तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	११०००	३०००	३०००	११०००	०	०
३०७९११३ ३४	जैविक विविधता तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	६००००	६००००	६००००	६००००	०	०
	जम्मा	**१८१८५४८**	**२८१६६६**	**२८१४८२**	**१८१८७३२**	**५३६७९६**	**२९.५१**

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ को भाग-१३ धारा १६२ मा प्रदेश कार्यकारिणी अधिकार प्रदेश मन्त्रिपरिषद्मा निहित हुने भन्ने व्यवस्था भए अनुरूप तत्कालिन प्रदेश नं.७ (हाल सुदूरपश्चिम प्रदेश) मन्त्रिपरिषद्को गठन नेपालको संविधानको धारा १६८ बमोजिम मिति २०७४/११/०५ गते भएको हो। नेपालको संविधानको अनुसूची-६, अनुसूची-७ र अनुसूची-९ मा उल्लेखित अधिकारहरूको प्रयोग र कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले प्रदेशको आर्थिक, सामाजिक तथा कृषि क्षेत्रको विकासमा सहकारी क्षेत्रलाई परिचालन गरी भूमिको प्रकृतिको आधारमा भूउपयोग नीति लिई कृषि, पशुपन्छी एवम् मत्स्यजन्य उत्पादन, यान्त्रीकरण, व्यवसायीकरण, बजारीकरण र आधुनिकीकरणका माध्यमबाट यस क्षेत्रको रूपान्तरण गर्दै रोजगारीको सिर्जना गर्दै आएको छ। हाल यस मन्त्रालय मातहत कृषि विकास निर्देशनालय र पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय गरी दुई वटा निर्देशनालय, सहकारी रजिष्ट्रार अधिकारीको कार्यालय, पशुसेवा तालिम केन्द्र, कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र, वाली संरक्षण प्रयोगशाला, विउविजन प्रयोगशाला, माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, मत्य विकास केन्द्र, सुख्खा फलफुल विकास केन्द्र र तरकारी जर्मप्लाज्म सम्बर्धन तथा विऊ उत्पादन केन्द्र गरी २९ वटा कार्यालय रहेका छन्।

तराईदेखि हिमालसम्म फैलिएको यस प्रदेशको भौगोलिक बनावट र हावापानीमा विविधताले विभिन्न प्रकारका अन्न उत्पादन देखि विविध प्रजातिको फलफूल उत्पादनको पनि ठूलो संभावना रहेको छ। यिनै तथ्यहरूलाई मध्यनजर गर्दै सीमान्तकृत कृषकहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन तथा व्यवसायिक कृषिमार्फत खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर तुल्याउन कृषि विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिदै आएको छ। प्रदेशको कृषि विकासलाई मार्गनिर्देशन गर्न सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारले ल्याएको १५ वर्षे प्रदेश कृषि विकास रणनीति (PADS) कार्यान्वयनमा ल्याइसकेको छ। रणनीतिले निर्दिष्ट गरे अनुरूप प्रदेशमा उन्नत कृषि प्रविधिहरू अवलम्वन गर्न र उत्पादन सामग्रीहरूको सहज आपूर्ति गरी उत्पादित वस्तुहरूको बजार एवम् लाभको सुनिश्चितताका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेका छन्।

२. दीर्घकालीन सोच

२.१ भूमि व्यवस्था

भूमिको वैज्ञानिक व्यवस्थापन एवम् सामाजिक न्यायमा आधारित भू-स्वामित्व।

२.२ कृषि विकास

प्रदेशको खाद्य एवम् पोषण सुरक्षाको प्रत्याभुति, ज्ञानमा आधारित व्यवसायिक कृषि विकास।

२.३ पशुपन्छी विकास

स्वच्छ पशुपन्छीजन्य उत्पादनको माध्यमबाट खाद्य र पोषण सुधारको सुनिश्चितता।

२.४ सहकारी तथा गरिवी निवारण

सहकारी मार्फत स्थानीय स्रोत, श्रम, सीप र पुँजीको अधिकतम परिचालन मार्फत समाजको आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक रूपान्तरण।

२.५ खाद्य तथा पोषण सुरक्षा

कृषिमा आत्मनिर्भर प्रदेशको रूपमा पहिचान बनाउँदै खाद्य सुरक्षा तथा पोषण सुरक्षाको प्रत्यभूति।

३. उद्देश्य

३.१ भूमि व्यवस्था

भूमि तथा भूमि स्रोतको न्यायोचित वितरण र विवेकशील प्रयोगको वातावरण सिर्जनाको साथै भौगोलिक सूचना सर्वसुलभ बनाउने ।

३.२ कृषि विकास

कृषि क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गर्दै प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता हासिल गरी उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्नुका साथै कृषिजन्य उद्योगलाई प्रवर्द्धन गर्ने।

३.३ पशुपन्छी विकास

पशुपन्छी पालनमा प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्दै व्यवसायिक, प्रतिस्पर्धी एवम् स्वस्थ पशुपन्छी उत्पादनको सुनिश्चितता एवम् पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भरता हासिल गरी यस क्षेत्रलाई आय आर्जनका साथै रोजगारीको माध्यमका रूपमा विकास गर्ने।

३.४ सहकारी तथा गरिवी निवारण

सहकारीको सिद्धान्त र मूल्यहरूको प्रवर्द्धन गर्दै सहकारीमा आधारित उत्पादन, उद्यम र सेवा व्यवसायको विकास र विस्तार गरी प्रदेशको दिगो र समतामूलक आर्थिक सामाजिक विकासमा योगदान पुर्‍याउने।

३.५ खाद्य तथा पोषण सुरक्षा

कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धि गरी खाद्य तथा पोषण उपभोग स्थितिमा सुधार ल्याउनु।

४. रणनीतिः

४.१ भूमि व्यवस्था

- बैज्ञानिक भूमिसुधार कार्यक्रमलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र समन्वयात्मक तवरबाट सन्चालन गरी आर्थिक सामाजिक रूपले पछाडि परेका गरिब भूमिहीन वर्गको भूमिमा पहुँच बढाउने,
- प्रादेशिक भूमि नीति, भू-उपयोग नीति तथा योजनाको आधारमा उपलब्ध भूमिको समुचित उपयोग गरी खाद्य सुरक्षा, सुरक्षित आवास तथा सहरीकरण, दिगो पूर्वाधार विकास र वातावरण संरक्षण तथा विपद् जोखिम संवेदनशीलता निश्चित गर्ने।

४.२ कृषि विकास

- खेती योग्य जमिनमा व्यवसायिक कृषकहरूको पहुँच विस्तार गर्न करार खेती, चक्लाबन्दी, समुदाय र सहकारी खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गर्ने,
- भौगोलिक अवस्थितिले उपलब्ध गराएको अवसरलाई अधिकतम उपयोग गरी व्यवसायिक हुन सक्ने बालीहरूको खेतीलाई प्रबर्द्धन गर्ने,
- कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बृद्धिका लागि आवश्यक तत्वहरू (पूर्वाधार, मल, बीउ, सिचाई र प्रविधि) को समुचित व्यवस्था गर्ने,
- कृषि बजारको माग अनुसार कृषि उपजहरूको उत्पादन गर्न प्रोत्साहन गर्नुको साथै बजारको सुनिश्चितता गर्ने।

४.३ पशुपन्छी विकास

- व्यवसायिक पशुपालन सिकाइस्थल तयार गर्न सहकारी र निजी साझेदारीमा नमूना पशु फार्महरू सञ्चालन गर्ने,
- पशुजन्य उत्पादनको लागत घटाउन पशुपालनमा यन्त्रीकरण गर्न अनुदान सहयोग प्रदान गर्ने,
- पशुजन्य उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धिका लागि श्रोतको उपलब्धता अनुसार गाई भैसी बंगुर र बाख्राको कृत्रिम गर्भाधान तथा कृत्रिम गर्भाधान सेवा पुग्न नसक्ने स्थानमा प्राकृतिक गर्भाधान सेवा विस्तार गरी उन्नत नश्लका पशुहरूको संख्यामा वृद्धि गर्ने,
- सघन मत्स्यपालन गरी मस्य उत्पादनबाट पोषण सुधार तथा स्वरोजगारमुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

४.४ सहकारी तथा गरिवी निवारण

- सहकारी संघसंस्थाहरूलाई बृहत कृषि उत्पादन क्षेत्र निर्माण तथा कृषि बजार केन्द्रहरूका निर्माण तथा व्यवस्थापनमा संलग्न गराइनेछ,

- सहकारी उद्योग व्यवसायीलाई कृषिजन्य उत्पादन भन्डारण, पशुधन र बजारीकरण गर्न सहुलीयतपूर्ण ऋण तथा अनुदान सहयोग उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ,
- यस प्रदेश भित्रका सहकारी संघ संस्थाहरूले सञ्चालन गर्ने सहकारी खेती, उद्योग वितरण सेवा र सहकारी व्यवसायका विकास तथा प्रवर्धनका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग प्रदान गरिनेछ,
- ग्रामीण क्षेत्रका सहकारीलाई साना व्यवसायका याजना नीर्माण तथा विकासका लागि व्यवसाय वीज्ञहरूका सेवा उपलब्ध गराइने छ,
- सहकारी संस्थाहरूका व्यवस्थापन र पुँजी परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउन सहकारीका सदस्यहरूका क्षमता र दक्षता अभीवृदधी लागि तालीमका व्यवस्था गरिनेछ,
- ग्रामीण क्षेत्रका गरीबी नीवारणका लागि सञ्चालन गरिनुका साथै कार्यक्रमहरू सहकारी संस्थासँग साझेदारीमा सञ्चालन गरिनेछ,
- सहकारी संघ संस्थाहरूलाई उनीहरूका शेयर सदस्य संख्या कार्य क्षेत्र र विषयगत क्षेत्र वित्तीय अवस्था र कारोबारको अवस्थाको अधारमा वर्गीकरण गरी सहकारीहरू बीच मर्जर गराउने व्यवस्था गरिनेछ।

५. जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	फाजिल	कैफियत
१.	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुदूरपश्चिम प्रदेश	स्थायी दरबन्दी -३९४ अस्थायी दरबन्दी - ७७ जम्मा दरबन्दी - ४७१	३४८	१२२	१	स्थायी दरबन्दीबाट अस्थायी दरबन्दीमा कर्मचारी खटाइएको

६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट व्यक्तव्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमहरूसँग सम्बन्धी बुदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१४	उत्पादन लागत न्यूनीकरण गर्दै कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व वृद्धि गर्न कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्र विकासका लागि विद्युत, कृषि बिमा, कृषि कर्जा, बिउ, बेर्ना, नश्ल, रासायनिक मल र कृषि यन्त्र उपकरणमा प्रदान गर्दै आएको सुविधा र सहुलियतलाई निरन्तरता दिएको छु। आगामी	• डडेल्धुरा जिल्लाको अमरगढी नगरपालिका ५, सेलागाउँको ५०० रोपनीमा बसन्ते तरकारी खेती, डोटी जिल्लामा ५ हेक्टरमा

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	पाँच वर्षभित्र दलहन, मसला बाली र फलफूलमा आत्मनिर्भर हुने गरी "कृषिमा आत्मनिर्भर सुदूरपश्चिम प्रदेश" अभियान सञ्चालन गरिनेछ। यस अभियान अन्तर्गत भटमास, ओखर, सुन्तला, स्याउ, अदुवा, खाद्यान्न बीउ, दुध, मासु र अण्डामा आत्मनिर्भर हुने गरी सबै जिल्लामा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यसका लागि पर्याप्त बजेटको व्यवस्था गरेको छु।	कार्डिनल जातको आलु बीउ वितरण • २०० क्वीन्टल Rampur Composite र Arun २ मकै बीउ उत्पादन
१५	हालसम्म उपलब्ध गराउँदै आएको कृषि अनुदानमा देखिएका कमिकमजोरीलाई सुधार गरी कृषि अनुदानको समुचित उपयोग गर्न व्यावसायिक कृषि गर्ने कृषकहरूलाई शून्य व्याजमा ऋणको व्यवस्था गरिनेछ। प्रदेश कृषि प्रवर्धन कोषको स्थापना गरी शून्य व्याजदरमा कृषि व्यवसाय कर्जा उपलब्ध गराउन रू. ४ करोड विनियोजन गरेको छु।	• व्यावसायिक कृषि गर्ने कृषकहरूलाई शून्य व्याजमा ऋण उपलब्ध गराउन कार्यविधि निर्माण गर्न कार्यदल गठन
१६	साना किसानलाई उपलब्ध गराउँदै आएको सहायता तथा सहुलियतलाई निरन्तरता दिएको छु। बहुतले खेती, नमुना फार्म स्थापना, धान, मकै र भटमास प्रवर्धन, फलफूल बगैंचा स्थापना, बाखा, भेडा, च्याङ्ग्रा लगायत पशुपन्छी व्यवसायको प्रवर्धन र बजारीकरणका लागि लागत साझेदारीमा कृषि एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। दार्चुला र बाजुरा जिल्लामा पस्मिना व्यवसायी र सहकारीसँगको साझेदारीमा व्यावसायिक च्याङ्ग्रापालनका लागि रू. १ करोड २० लाख विनियोजन गरेको छु।	• दार्चुलाको सुन्तलाजात फलफूल, बाजुराको बन्दा, प्याज र बझाङ्गमा आलु ढुवानीमा सहयोग • नजिकैको बजारसम्म कृषि उत्पादन पुर्याउनका लागि कृषि एम्बुलेन्स खरिदका लागि प्रक्रिया अगाडी बढाइएको • च्याङ्ग्रा पालन सम्बन्धी अध्ययनको कार्य अगाडी बढेको
१७	कृषि उद्यमशीलता विकास गरी कृषि व्यवसायलाई औद्योगिक मूल्य श्रृंखलासँग आवद्ध गरिनेछ। कृषि उद्योग स्थापना तथा विस्तार, कृषि उपकरण तथा प्रविधि हस्तान्तरण, कृषि तथा पशुपन्छीजन्य वस्तु तथा सेवाको प्रशोधन, भण्डारण एवम् ढुवानी सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माणमा निजी क्षेत्रको साझेदारी र सहभागितामा जोड दिइनेछ। यसका लागि वृहत् एवम् विशेष उत्पादन तथा औद्योगिकीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यस कार्यक्रमका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	• करिब १०० वटा वृहत एवम् विशेष उत्पादन कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको • मूल्य श्रृखलामा कृषकहरूलाई आवद्ध गराउन प्रस्ताव संकलन गरिएको

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१८	प्रदेशमा रासायनिक मलको सहज उपलब्धताका लागि संघ सरकारले प्रदान गर्ने अनुदानमा समावेश नभएका एमोनियम सल्फेट, एस.एस.पी लगायतका रासायनिक मलमा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाएको छ।	• ११५.६ मेटन SSP मल, १८६.९ मेटन SSP with Boron मल र १०.५५ मे.टन एमोनियम सल्फेट मल कृषकहरूलाई उपलब्ध
१९	प्राङ्गारिक मलको प्रयोगलाई बढावा दिन स्थानीय तह, निजी तथा सहकारी संस्थाको सहकार्यमा स्थानीयस्तरमा उपलब्ध हुने प्राङ्गारिक पदार्थको सदुपयोग गरी छोटो अवधिमा प्राङ्गारिक मल उत्पादन गर्ने कार्यमा प्रयोग हुने मेशिनरी सामान खरिद कार्यमा सहयोग प्रदान गर्ने व्यवस्था गरेको छु।	• प्राङ्गारिक मल बनाउने मेशिन खरिद गर्न प्रक्रिया अगाडी बढाइएको
२०	"स्थानीय कृषिवस्तु उपभोग गरौं; खाद्य एवम् पोषण सुरक्षा सुनिश्चित गरौं" भन्ने नाराका साथ रैथाने तथा पोषणयुक्त बाली प्रवर्द्धन, नवीन प्रविधिको प्रयोग र घरबारी बगैंचा जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। विपन्न वर्गको खाद्य तथा पोषण सुरक्षाका साथै आर्जन अभिवृद्धि गर्न लक्षित वर्ग कार्यक्रम सञ्चालनका लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन गरेको छु। साथै स्थानीय तह, निजी क्षेत्र र सहकारी क्षेत्रको लागत साझेदारीमा खाद्यान्न भण्डार गृह स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।	• रैथाने बालीहरूको उत्पादन, उपयोग तथा बजारीकरणका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको • विपन्न, दलित, मुक्त कमैया, कमलरी र हलिया लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको
२१	पहाडी तथा हिमाली जिल्लाका दुर्गम क्षेत्रमा बसोबास गर्ने महिलाको कार्यबोझ घटाउन साना मेशिनरी उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाएको छु। कृषि, पशुपन्छी र मत्स्यपालनमा प्रयोग हुने यन्त्र उपकरण खरिदका लागि सहुलियत दरमा ऋण उपलब्ध गराउन रू. ६ करोड विनियोजन गरेको छु।	• कृषि मेशिनरीका लागि प्रस्ताव संकलन गरिएको
२२	प्रादेशिक कृषि विकास रणनीति अन्तर्गतका कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। साना सिंचाई निर्माण, मर्मत र खोर तथा गोठ सुधार लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि स्थानीय तहलाई रू. १६ करोड ७५ लाख वित्तीय हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।	• स्थानीय तहहरूबाट प्रस्ताव आव्हान सम्बन्धी सूचना प्रवाह भई कार्यान्वयनमा रहेको
२३	राष्ट्रिय पशुपन्छी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम अन्तर्गत खोरेत, पिपिआर, स्वाइन फभर लगायतका रोगहरू विरूद्ध अभियानका रूपमा प्रदेशभरी	• लम्पी स्किन रोग नियन्त्रणका लागि २०००० डोज भ्याक्सिन

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	खोप कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। प्रदेशमा देखिएको मुख्य जुनोटिक रोग (रेबिज) र महामारीजन्य रोगहरू (लम्पी स्कीन, स्वाइन फिभर) रोकथाम तथा नियन्त्रणको व्यवस्था मिलाएको छ। कैलाली र कञ्चनपुर जिल्लामा पशुपन्छी तथा मत्स्य सम्बन्धी घुम्ती भेटेरिनरी सेवा प्रदान गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाएको छ।	उपलब्ध गराई १०८० वटा भैसी/राँगो र २७२० वटा गाई/गोरूलाई भ्याक्सिन र १२३ वटा गाई/गोरूको औषधी उपचार • खोरेत रोग नियन्त्रणको लागि ४५६६२ भैसी/राँगो, ६६८४८ वटा गाई/गोरू, १४६८ बाख्रा र २४०० भेडालाई खोप उपलब्ध • पिपआर रोग नियन्त्रणका लागि १९७३१२ बाख्रा, ३४९८८ वटा भेडालाई खोप उपलब्ध • रानीखेत रोग नियन्त्रणका लागि ५००० कुखुरालाई खोप उपलब्ध
२४	स्थानीय तह र अन्य सरोकारवाला निकायसँगको साझेदारीमा छाडा पशु व्यवस्थापन र पशु कल्याण प्रवर्धनका लागि बजेट विनियोजन गरेको छ। प्रदेशभित्र कृषि, पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनको क्षेत्रमा उत्कृष्ट कार्य गर्ने कृषक र स्थानीय तहलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।	• छाडा पशु व्यवस्थापनका लागि पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय र विज्ञ केन्द्र कैलाली र कञ्चनपुरबाट विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको
२५	कृषकको क्षमता अभिवृद्धि गर्न स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा एक स्थानीय तह एक कृषक पाठशाला कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यस कार्यक्रमका लागि रू. २ करोड २० लाख विनियोजन गरेको छ।	• ९ वटै जिल्लामा तरकारी, फलफूल, खाद्यान्न बाली र बाख्रामा कृषक पाठशाला सञ्चालनमा रहेको
२६	स्वच्छ तथा स्वस्थकर मासुका लागि मिट मार्ट र दुधको बजारीकरणका लागि दुध संकलन केन्द्र, चिस्यान केन्द्र र प्रशोधन उद्योग स्थापना तथा सुधार गर्न रू. ५ करोड ३५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छ।	• सूचना प्रकाशन गरिएको

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
२७	दार्चुलाको ब्याँस क्षेत्र, बझाङ्गको सैपाल क्षेत्र, बाजुराको कुन्ना क्षेत्र र कैलाली तथा कञ्चनपुरको थारू समुदाय लक्षित गरी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रू. ३ करोड विनियोजन गरेको छु।	• सूचना प्रकाशन गरी कार्यक्रम कार्यान्वयनको प्रक्रियामा रहेको
२८	सहकारी संस्थाहरूलाई उत्पादन तथा बजारीकरण कार्यमा सबलीकरण, सुदृढीकरण र क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु।	• सहकारी प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम -१, सहकारी लेखापालन तथा वित्तीय विश्लेषण -१, COPOMIS तालिम -३ र सहकारी सञ्चालक र कर्मचारीलाई सहकारी नेतृत्व र व्यवस्थापन विकास तालिम -३ पटक सञ्चालन
२९	मालपोत र नापी कार्यालयको पूर्वाधार विकास तथा स्रेस्ता सुधारलाई निरन्तरता दिदै सेवा प्रवाहलाई प्रविधियुक्त र सेवाग्राहीमैत्री बनाउन आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	• जिल्ला स्थिति मालपोत कार्यालयहरूको स्रेस्ता वाइन्डिङ्ग सुधार तथा प्रविधि विकास कार्यक्रमका लागि अख्तियारी हस्तान्तरण

७. चालु आ.व. २०७९/८० को फाल्गुण मसान्तसम्म सम्पादान भएका कार्यहरू

(क) तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको नीति, कानून, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डहरू

क्र.सं.	नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/ संशोधन
१.	प्रादेशिक कृषि विकास रणनीति (PADS)	नयाँ तर्जुमा
२.	सुदूरपश्चिम प्रदेश कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धन नियमावली, २०७९	नयाँ तर्जुमा
३.	खाद्य सुरक्षा परिषद् गठन तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०	नयाँ तर्जुमा
४.	कृषि प्रसार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०	नयाँ तर्जुमा

क्र.सं.	नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/ संशोधन
५.	वार्षिक विकास कार्यक्रम सञ्चालन मापदण्ड, २०८०	नयाँ तर्जुमा
६.	स्थानीय तहमा विनियोजन ससर्त अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०८०	नयाँ तर्जुमा
७.	मुक्त हलिया, कमैया, कमलरी पुनर्थापना कार्यविधि २०८०	नयाँ तर्जुमा

८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ फागुनमसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू

क्षेत्र	विवरण	इकाई	उपलब्धि
कृषि विकास	आलु उत्पादन	मे.टन	डडेल्धुरा जिल्लाको अमरगढी नगरपालिका ५, सेलागाउँको ५०० रोपनीमा बसन्ते तरकारी खेती, डोटी जिल्लामा ५ हेक्टरमा कार्डिनल जातको आलु बीउ वितरण
	किवी निकासी	क्वीन्टल	अछाम जिल्लामा २० वटा किवी बगैचाबाट ४० क्वीन्टल किवी नेपालगञ्ज निकासी
	बीउ उत्पादन	क्वीन्टल	२०० क्वीन्टल Rampur Composite र Arun २ मकै बीउ उत्पादन
	मह ब्राण्डिङ्ग	के.जी.	दार्चुला जिल्लामा ५० के.जी. मह ब्राण्डिङ्ग गरी वितरण
	माटो नमुना जाँच	संख्या	डिजिटल स्वाइल म्याप अन्तर्गत २५० माटो नमुना जाँच सम्पन्न
	रसायनिक मल वितरण	मे.टन	११५.६ मेटन SSP मल, १८६.९ मेटन SSP with Boron मल र १०.५५ मे.टन एमोनियम सल्फेट मल कृषकहरूलाई उपलब्ध
पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास	स्वस्थ मासु तथा दुध उत्पादन	खोप तथा उपचार संख्या	• लम्पीस्किन रोग नियन्त्रणका लागि २०००० डोज भ्याक्सिन उपलब्ध गराई १०८० वटा भैसी/राँगो र २७२० वटा गाई/गोरूलाई भ्याक्सिन र १२३ वटा गाई/गोरूको औषधी उपचार • खोरेत रोग नियन्त्रणको लागि ४५६६२ भैसी/राँगो, ६६८४८ वटा गाई/गोरू, १४६८ बाखा र २४०० भेडालाई खोप

क्षेत्र	विवरण	इकाई	उपलब्धि
			उपलब्ध • पिपआर रोग नियन्त्रणका लागि १९७३१२ बाखा, ३४९८८ वटा भेडालाई खोप उपलब्ध • रानीखेत रोग नियन्त्रणका लागि ५००० कुखुरालाई खोप उपलब्ध • पशुपन्छी उपचार सेवा अन्तर्गत ४६२० भैसी/राँगो, ८५११ वटा गाई/गोरू, १०३४२ बाखा, ८०५ भेडा, ४०३९ कुखुरा, ६ हाँस र ३१०३ कुकुरको उपचार • परजीवि नियन्त्रण अन्तर्गत १३९८ भैसी/राँगो, २२६३ वटा गाई/गोरू, १५९४४ बाखा, ४७१ भेडा, १०६३४ कुखुरा दुध पकेट क्षेत्रमा Subclinical Mastitis survillence तथा निदान अन्तर्गत ५४१ भैसी र ५०२६ वटा गाईहरूको थुनेलोको निदान
	रेबिज रोग नियन्त्रण	संख्या	• रेबिज रोग नियन्त्रणका लागि ७२५२ कुकुलाई खोप उपलब्ध • १३३४ वटा सामुदायिक कुकुरमा बन्ध्याकरण • र १८४४ कुकुरको उपचार
	गर्भाधान सेवा	संख्या	• कृत्रिम गर्भाधान सेवा अन्तर्गत ५२० गाई र ३६२ भैसीमा कृत्रिम गर्भाधान सेवा उपलब्ध
	पशु स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन	संख्या	• पशु स्वास्थ्य शिविरबाट २६५ गाई, १८८ भैंसी, १६५३ बाखा, ५१५ कुखुरा, ९ बंगुर, ३ घोडा र २३ कुकुरका लागि आवश्यक औषधी वितरण गरी ४०१६ पशुपन्छी लाभान्वित
	पशुपन्छी तथा मत्स्य बिमा	संख्या	• पशुपन्छी तथा मत्स्य बिमा प्रिमियम शुल्कमा अनुदानबाट १६ कृषक लाभान्वित
भूमि व्यवस्था	समन्वयात्मक बैठक सञ्चालन	संख्या	• भूमि र भूमि आयोग सम्बन्धी समन्वयात्मक बैठक ३ पटक सञ्चालन
सहकारी	तालिम	संख्या	• सहकारी प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम -१, सहकारी लेखापालन

क्षेत्र	विवरण	इकाई	उपलब्धि
	सञ्चालन		तथा वित्तीय विश्लेषण -१, COPOMIS तालिम -३ र सहकारी सञ्चालक र कर्मचारीलाई सहकारी नेतृत्व र व्यवस्थापन विकास तालिम -३ पटक सञ्चालन
	भवन निर्माण	संख्या	• सहकारी रजिष्ट्रार तथा प्रशिक्षण कार्यालयको भवन निर्माण सम्पन्न

९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू

९.१ साना सिंचाई निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यक्रम अन्तर्गत २६९ सिंचाई कुलो, २८१ सिंचाई पोखरी, ६१ प्लाष्टिक पोखरी, २३ ड्रिप सिंचाई र ३३० बोरिङ्ग जडान गरी १६०९ हेक्टर क्षेत्रफलमा वर्षैभरी सिंचाईको सुनिश्चितता।

९.२ महिलाहरूको कार्यबोझ, समयको बचत तथा कृषिमा यान्त्रिकरण प्रवर्द्धन गर्न ६७८ पावर टिलर, ६८६ मिनी टिलर, १०८ मल्टीक्रप थ्रेसर, ५१ कर्न सेलर, ३९ कम्बाइन राइस मिल, ५७८ स्यालो टयूवेल, १५ धान थ्रेसर, ८ गहुँ थ्रेसर, ५३ रोटाभेटर, १२६ रिपर, १ ट्रेक्टर, ५ उखु पेल्ने मेशिन र १ पोटेटो प्लान्टर वितरण।

९.३ कृषि पूर्वाधार निर्माण अन्तर्गत

- निजीस्तरमा च्याउ बीउ उत्पादन केन्द्र स्थापना: कैलालीमा च्याउ ल्याब निर्माण र कञ्चनपुरमा च्याउ ल्याबलाई मेशिनरी औजार उपकरणमा सहयोग,
- कोल्ड च्याम्बरहरू निर्माण: ३ वटा कोल्ड च्याम्बर निर्माण सम्पन्न,
- तरल नाइट्रोजन उत्पादन प्लान्ट स्थापनाः मत्स्य विकास केन्द्र, गेटामा तरल नाइट्रोजन प्लान्ट स्थापना भई प्लान्टबाट तरल नाइट्रोजन उत्पादन शुरूवात।

९.४ साल्ट ट्रेडिङ संस्थानबाट ८३ वटा सहकारीलाई ९२६.६ मेटन एसएसपी र ०.३ मेटन एमोनियम सल्फेट वितरण

९.५ मुख्यमन्त्री एकीकृत कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यक्रम

- कृषि तर्फ ८३ र पशुपन्छी तर्फ ३१ वटा मुख्यमन्त्री नमुना गाउँ सञ्चालनमा आएको
- १३३ वटा पोलिहाउस निर्माण, १५५ हेक्टरमा तरकारी खेती क्षेत्र विस्तार, २४३ हेक्टरमा शरदकालिन आलु क्षेत्र विस्तार,२९ हेक्टरमा फलफूल क्षेत्र विस्तार १४० वटा गोठ सुधार, १५ बंगुर फर्म स्थापना,

- १० बाख्रा फर्म स्थापना, लाभान्वित घरधुरी : ८५५०
- आंशिक रोजगारी सिर्जना : ५७० जना
- प्रत्यक्ष रोजगारी सिर्जना : ११४ जना

९.६ प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना

- कृषि तर्फ ४९ पशुपन्छी तर्फ १९ वटा व्लकको निरन्तरता
- २१० हे. ताजा तरकारी क्षेत्र विस्तार, ३५ वटा स्प्रेयर,१२ वटा पावर टिलर वितरण, २०० हे. जमिनमा तोरी खेती क्षेत्र विस्तार
- १३६ वटा भैसी वितरण र भैसी गोठ निर्माण/सुधार, ४२ वटा च्याप कटर वितरण, ३४ वटा वाख्रा खोर निर्माण र बाख्रा वितरण १४ हेक्टरमा घासको वेर्ना/सेट वितरण
- लाभान्वित जनसंख्याः ३०६० जना
- अप्रतक्ष्य रोजगारीः २२६ जना

९.७ चक्लाबन्दीमा खेती कार्यक्रम

- खुला र संरक्षित संरचना गरी जम्मा १८३ हेक्टर क्षेत्रफलमा २५६२ मे.टन तरकारी उत्पादन, १७ वटा कृषक समुह लाभान्वित
- चक्लावन्दीमा आलु खेतिवाट २१ वटा कृषक समुह लाभान्वित, ८३९७ मे.टन आलु उत्पादन

९.८ जलवायु मैत्री नमुना कृषि गाउँ

- ५ जिल्ला (कैलाली, कञ्चनपुर, डडेल्धुरा, डोटी र बाजुरा) मा ८ वटा जलवायु मैत्री कृषि प्रविधिहरूको अवलम्बन गरिएको,
- लाभान्वित संख्याः ३४०

९.९ फलफूल क्षेत्र विस्तार कार्यक्रम

- २३० हेक्टर हिउँदे फलफूल क्षेत्र विस्तार
- १८३ हे बर्खे फलफूल क्षेत्र विस्तार
- सुन्तलाजात फलफूल बजारीकरण सहयोग
- बाजुराको ३०० क्विन्टल स्याउ,२० क्वीन्टल
- सुन्तला ढुवानीमा अनुदान

९.१० हाइडेन्सिटी स्याउ बगैचा स्थापना

- बुढीनन्दा न.पा. बाजुरामा १५०० वोटको हाईडेन्सटी स्याउको नमूना वगैचा स्थापना,
- दार्चुला व्यास र बाजुरा हिमाली ३ हेक्टर क्षेत्रफलमा High Density Apple वगैचा स्थापना।

९.११ मिटमार्ट निर्माण/सुधार कार्यक्रम

- ६५ वटा मिट मार्ट सुधार, ४५ वटा डेरी पसल सुधार सहयोग मार्फत स्वच्छ मासु तथा दुग्ध उत्पादनमा सहयोग।

९.१२ मत्स्य प्रवर्द्धन कार्यक्रम

- वायोफ्लक प्रविधि र प्राकृतिक ताल तलैयाको प्रयोग तथा रेन्वोट्राउट माछापालनमा कृषकको आकर्षण बढेको।

९.१३ भूमि व्यवस्था तथा भूमिश्रोत नक्सांकन कार्यक्रम

- आगलागिबाट पिडितहरूको घर निर्माण : कैलारी ७ बिपतपुरमा आगलागी पिडितहरूका लागि २७ वटा मुक्त कमैयाका घर निर्माण,
- सुदूरपश्चिम प्रदेश भित्रका ८८ वटै स्थानिय तह र ९ वटा जिल्लाको कृषियोग्य जमिनको क्षेत्रफल अद्यावधिक।

९.१४ दुधमा प्रतिफलमा आधारित अनुदान

- प्रति लिटर दुधमा रू. १ का दरले ७१ लाख लिटर दुधमा अनुदान,
- लाभान्वित कृषक संख्याः ६०००

१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३१२०० ०११३	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	२३८२५८	३४८४	२५४००	२१६३४२	८९४१४	३७.५३
३१२०० ०११४	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	१३४८५६	६५००	४०५५०	१००८०६	३६२९८	२६.९२
३१२०१ ०११३	कृषि विकास निर्देशनालय	१०२२४०	१५२३	०	१०३७६३	५९९५१	५८.६४

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३१२०१ ०११४	कृषि विकास निर्देशनालय	७७९५०	०	०	७७९५०	३८६३५	४९.५६
३१२०१ ०१२३	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	५९९२७	२६३१	१९७	६२३६१	३७०१८	६१.७७
३१२०१ ०१२४	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	७८९५	१४५३	५३	९२९५	९१६७	११६.११
३१२०१ ०१३३	माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला	१५१९१	५५०	०	१५७४१	१११८०	७३.६
३१२०१ ०१३४	माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला	७०५	०	०	७०५	६९४	९८.४४
३१२०१ ०१४३	बिउ विजन प्रयोगशाला	१६४८६	६५८	०	१७१४४	१३५१३	८१.९७
३१२०१ ०१४४	बिउ विजन प्रयोगशाला	५००	०	०	५००	४७४	९४.८
३१२०१ ०१५३	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	२०७८०	८७८	०	२१६५८	१८४४७	८८.७७
३१२०१ ०१५४	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	५००	०	०	५००	२९३	५८.६
३१२०१ ०१६३	कृषि ज्ञान केन्द्रहरू	११३३३१२	२८७६०	९३११६	१०६८९५६	८५२८९६	७५.२६
३१२०१ ०१६४	कृषि ज्ञान केन्द्रहरू	१८८३०	२१५०	३९५६	१७०२४	१५०१२	७९.७२
३१२०१ ०१७३	शुख्खा फलफुल विकास केन्द्र	२०२७१	६७२	०	२०९४३	१५७७३	७७.८१
३१२०१ ०१७४	शुख्खा फलफुल विकास केन्द्र	५००	०	०	५००	५००	१००
३१२०१ ०१८३	तरकारी जर्म प्लाज्मा सम्बन्धन तथा बिउ उत्पादन केन्द्र	१९२४९	१९३७	९००	२०२८६	१४७६९	७६.७३
३१२०१ ०१८४	तरकारी जर्म प्लाज्मा सम्बन्धन	६००	०	०	६००	५९९	९९.८३

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	तथा बिउ उत्पादन केन्द्र						
३१२०२ ०११३	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	८६००१	८९३	०	८६८९४	७१२१६	८२.८१
३१२०२ ०११४	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	९०३८०	५००	०	९०८८०	८९८७७	९९.४४
३१२०२ ०१२३	पशु सेवा तालिम केन्द्र	२७९६९	८५८	०	२८८२७	२२९२१	८१.९५
३१२०२ ०१२४	पशु सेवा तालिम केन्द्र	२७८०	०	०	२७८०	२७४३	९८.६७
३१२०२ ०१३३	मत्स्य विकास केन्द्र	३४३००	५९०	०	३४८९०	३१४४०	९१.६६
३१२०२ ०१३४	मत्स्य विकास केन्द्र	४५००	०	०	४५००	४४४२	९८.७१
३१२०२ ०१४३	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरू	७५२३१७	७१७३१	३५३५६	७८८६९२	६७८१२२	९०.१४
३१२०२ ०१४४	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरू	२६०७०	२५८००	१०७००	४११७०	२७६७४	१०६.१५
३१२९१ १२०३	कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	३५००	०	०	३५००	१७५	५
३१२९१ १२१३	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना (संघ ससर्त अनुदान)	७९९००	७६५३०	७६५३०	७९९००	७२९१८	९१.२६
३१२९१ १२४३	कृषि विभाग (संघ ससर्त अनुदान)	११८९००	९२६२०	९२६२०	११८९००	७३०७१	६१.४६
३१२९१	पशु सेवा विभाग	९०००	७४६४	७४६४	९०००	७३१८	८१.३१

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
१२५३	(संघ ससर्त अनुदान)						
	जम्मा	३१०३६६७	३२८१८२	३८६८४२	३०४५००७	२२९६५५०	७५.४२

११.चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा २०७८ फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३१२०० ०११३	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	३४५५२३	१४९९	३९०००	३०८०२२	४६७६९	१३.५४
३१२०० ०११४	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	१५१३००	०	०	१५१३००	२९९२९	१९.७८
३१२०१ ०११३	कृषि विकास निर्देशनालय	५६३१८	१००७	०	५७३२५	११७७९	२०.९२
३१२०१ ०११४	कृषि विकास निर्देशनालय	७९२४०	०	०	७९२४०	८१७४	१०.३२
३१२०१ ०१२३	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	६१५०६	४७०	०	६१९७६	१५२०५	२४.७२
३१२०१ ०१२४	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	१४००	०	०	१४००	५८३	४१.६४
३१२०१ ०१३३	माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला	१४८२६	३९२	०	१५२१८	७२८६	४९.१४
३१२०१ ०१३४	माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला	१८००	०	०	१८००	०	०
३१२०१ ०१४३	बिउ विजन प्रयोगशाला	१२७१०	२८३	०	१२९९३	६७२७	५२.९३
३१२०१	बिउ विजन प्रयोगशाला	५००	०	०	५००	१९९	३९.८

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
०१४४							
३१२०१ ०१५३	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	१६१२०	२९१	०	१६४११	८५१०	५२.७९
३१२०१ ०१५४	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	५००	०	०	५००	५००	१००
३१२०१ ०१६३	कृषि ज्ञान केन्द्रहरू	६८५६९७	१३३०४	२०००	६९७००१	१३६६१९	१९.९२
३१२०१ ०१६४	कृषि ज्ञान केन्द्रहरू	१३०२०	०	०	१३०२०	४२२३	३२.४३
३१२०१ ०१७३	शुख्खा फलफुल विकास केन्द्र	२०१११	१७३	०	२०२८४	१०९०६	५४.२३
३१२०१ ०१७४	शुख्खा फलफुल विकास केन्द्र	५००	०	०	५००	४९७	९९.४
३१२०१ ०१८३	तरकारी जर्म प्लाज्मा सम्बन्धन तथा बिउ उत्पादन केन्द्र	१६३०७	२२९	०	१६५३६	७६७४	४७.०६
३१२०१ ०१८४	तरकारी जर्म प्लाज्मा सम्बन्धन तथा बिउ उत्पादन केन्द्र	३००	०	०	३००	२९४	९८
३१२०२ ०११३	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	६७०७९	२४५०	०	६९५२९	२०२१२	३०.१३
३१२०२ ०११४	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	७५६५०	०	०	७५६५०	४९३९	६.५३
३१२०२ ०१२३	पशु सेवा तालिम केन्द्र	३०२२२	७२१	०	३०९४३	१५९१४	५२.६६
३१२०२ ०१२४	पशु सेवा तालिम केन्द्र	९००	०	०	९००	८९१	९९
३१२०२ ०१३३	मत्स्य विकास केन्द्र	२८१०६	२५६	०	२८३६२	१२९६२	४६.१२
३१२०२	मत्स्य विकास केन्द्र	२१००	०	०	२१००	१५६०	७४.२९

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
०१३४							
३१२०२ ०१४३	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरू	५९१०५८	३१७६१	०	६२२८१९	१०४२६८	१७.६४
३१२०२ ०१४४	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरू	५०२७३	०	०	५०२७३	७३९७	१४.७१
३१२९१ १२१३	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना(संघ ससर्त अनुदान)	२३७००	२३०००	२३०००	२३७००	६०	०.२५
३१२९१ १२४३	कृषि विभाग(संघ ससर्त अनुदान)	१७२००	१७२००	१७२००	१७२००	३९६७	२३.०६
३१२९१ १२५३	पशु सेवा विभाग(संघ ससर्त अनुदान)	६०००	५०००	५०००	६०००	१८०३	३०.०५
३१२९१ १२६३	पहाडी क्षेत्र काष्ठफल तथा फलफुल विकास आयोजना (संघ ससर्त अनुदान)	१००२००	०	०	१००२००	४५८	०.४६
३१२९१ १२६४	पहाडी क्षेत्र काष्ठफल तथा फलफुल विकास आयोजना (संघ ससर्त अनुदान)	३७०००	०	०	३७०००	०	०
जम्मा		**२५०७१६६**	**९८०३६**	**८६२००**	**२५१९००२**	**४७०३०५**	**१८.६७**

आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको भाग-१३ धारा १६२ मा प्रदेश कार्यकारिणी अधिकार प्रदेश मन्त्रिपरिषद्मा निहित हुने भन्ने व्यवस्था गरे अनुरूप तत्कालिन प्रदेश नं. ७ (हाल सुदूरपश्चिम प्रदेश) मन्त्रिपरिषद्को गठन नेपालको संविधानको धारा १६८ बमोजिम मिति २०७४/११/०५ गते भएको हो। नेपालको संविधानको अनुसूची-६, अनुसूची-७ र अनुसूची-९ मा उल्लेखित अधिकारहरूको प्रयोग र कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयले प्रदेशको शान्ती सुरक्षा, विपद व्यवस्थापन, द्वन्द व्यवस्थापन, कानून निर्माण, सूचना तथा संचार, प्रदेश सभा मामिला सम्बन्धी र प्रदेश प्रहरी प्रशासन सम्बन्धी कार्य गर्दछ। संगठन स्वरूप अनुसार यस मन्त्रालयको विभागस्तर, जिल्लास्तर र स्थानीयस्तरमा कुनै पनि कार्यालय रहेका छैनन्। मन्त्रालयको कार्य प्रकृति अनुसार मन्त्रालयबाट जनतालाई प्रत्यक्ष रूपमा सेवा प्रवाह गर्ने भन्दा पनी सेवा प्रवाहको लागि उपयुक्त वातावरणको सृजना गर्न आवश्यक कानूनी व्यवस्था गर्ने कार्यमा प्रदेश सरकारका विभिन्न मन्त्रालयहरूलाई सहयोग गरी प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएको छ।

२. दीर्घकालीन सोच

सञ्चारः सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमैत्री प्रदेश,

शान्ति सुव्यवस्थाः शान्त सुरक्षित र समुन्नत प्रदेश,

कानूनः सुव्यवस्थाका लागि प्रदेश कानून,

विपद्ः विपद् जोखिमबाट सुरक्षित र उत्थानसील प्रदेश।

३. उद्देश्य

सञ्चार

- सेवा प्रवाहमा दक्षता, मिव्ययीता, प्रभावकारीता र पारदर्शिता आउने गरी सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको पँहुच र उपयोग विस्तार गर्नु,
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग गरी प्रवाह हुने सेवालाई सुलभ, भरपर्दो र गुणस्तरिय बनाउनु,
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधि क्षेत्रलाई बढी मर्यादित, व्यवस्थसत र जिम्मेवार बनाउनु।

शान्ति सुव्यवस्था

- प्रदेशमा शान्ति, सुव्यवस्था र अमन चयन कायम गरी नागरिकको जीउधन र स्वतन्त्रताको रक्षा गर्नु,
- अन्तराष्ट्रिय सीमामा पर्ने क्षेत्रहरूमा आवश्यक विकासका लागि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु।

कानून

- कानूनी व्यवस्थालाई सरल, अनुमानयोग्य, पारदर्शी र सूचना प्रविधिमैत्री बनाउनु,
- प्रदेशको एकल अधिकार सूचीभित्रका विषयमा कानून निर्माण गर्नु।

विपद्

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गर्न विपद् उत्थानमैत्री पद्धतीको सुदृढीकरण गर्नु,
- प्रदेशमा बहुप्रकोप नक्साङ्कन, सूचनामा आधारित विपद् जोखिम पूर्वानुमान, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनर्लाभ सम्बन्धी क्षमता विकास सँगै विपद् जोखिम संवेदनशील योजना तथा पूर्वाधार निर्माण पक्रीया सुनिश्चित गर्नु,
- विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापनका लागि बृहत सहभागिता सुनिश्चित गरी सचेतना अभिवृद्धि गर्दै विपद् पश्चात्को पुनर्स्थापना, पुनर्निर्माणका कार्यलाई सबल र उत्थानशील बनाउनु,
- जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न एवम् अन्य कारणबाट उत्पन्न जोखिमको रोकथाम गर्नु।

४. रणनीति

सञ्चार

- डिजिटल सुदूरपश्चिमका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने।
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग तथा पहुँच विस्तार गर्ने।

शान्ति सुव्यवस्था

- प्रदेशमा शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था कायम गर्ने।
- नागरिक मैत्री सुरक्षा व्यवस्थाको विकास गर्ने।
- सुरक्षा निकायको क्षमता अभिवृद्धि गरी मनोवल उच्च राख्ने।

कानून

- प्रदेशले निर्माण गर्नु पर्ने कानून सरोकारवालाको सहभागिता तर्जुमा गर्ने।
- कानून तथा न्याय क्षेत्रको क्षमता विकास।
- सबै खाले द्वन्दका पिडितहरूको मानव अधिकार सुनिश्चित गर्ने।

विपद्

- विपद् जोखिमको बुझाई अभिवृद्धि गर्ने तथा सबै तह र वर्गमा विपद् जोखिम सम्बन्धी जानकारीको पहुँच सुनिश्चित गर्दै पूर्वतयारी सुदृढ गर्ने।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न क्षमता अभिवृद्धी गर्ने।

५. जनशक्ति

क्र.स.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	३८	२४	१४	९ जना करार

६. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट वक्तब्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रम सम्बन्धी बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
११४	सुरक्षा निकायको क्षमता अभिवृद्धि गर्न भौतिक तथा वित्तीय सहयोग	प्रहरी भवन निर्माण सम्बन्धी ४ वटा क्रमागत योजना, ३ वटा नयाँ भवन निर्माण र ११ वटा सुदृढीकरणसँग सम्बन्धित कार्यहरू भइरहेको।
११५	सुरक्षा समन्वय कक्षको स्थापना	कार्यान्वयन नभएको
११६	प्रदेश स्थित कारागारको सुदृढीकरण	९ वटै कारागारको सुदृढीकरण भई रहेको
११७	विपद् व्यवस्थापनको लागि संस्थागत क्षमता सुदृढिकरण	PEOC को सुदृढीकरण, बझाङ्ग र टीकापुरमा सेल्टर हाउस निर्माणको प्रकृया अघि बढेको।
११८	लागू औषध सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन	९ वटै जिल्लाहरूमा विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन भईरहेका।
११९	मानव अधिकार, छुवाछुत तथा भेदभाव, समाजिक कुरीति, घरेलु हिंसा, मानववेचविखन तथा विद्युतिय अपराध सम्बन्धी जनचेतना मुलक कार्यक्रम	९ वटै जिल्लाहरूमा विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन भईरहेका।
१२०	पत्रकार क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	सञ्चालनमा रहेको प्रतिवेदन आउन बाकी

७. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा र २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्डहरू:

(क) ऐन

१. सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७९

२. सुदूरपश्चिम प्रदेश तथा स्थानीय तह (समन्वय तथा विवाद समाधान) ऐन, २०७९

३. प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यको पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी (पहिलो संशोधन) ऐन,२०७९

४. सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७९

५. सुदूरपश्चिम प्रदेश सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०७९

६. सुदूरपश्चिम प्रदेश निजामती सेवा ऐन,२०७९

७. सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७९

८. सुदूरपश्चिम प्रदेश प्रहरी ऐन, २०७९

९. सुदूरपश्चिम प्रदेश विनियोजन ऐन,२०८०

१०. सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिकऐन, २०८०

११. सार्वजनिक लिखत प्रमाणीकरण (कार्यविधि) (पहिलो संशोधन) ऐन, २०८०

(ख) नियमावली

१. सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान नियमावली, २०७९

२. सुदूरपश्चिम प्रदेश कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धन नियमावली, २०७९

३. सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान नियमावली, २०७९

४. सुदूरपश्चिम प्रदेश कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धन नियमावली, २०७९

५. सुदूरपश्चिम प्रदेश कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धन (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०८०

६. सुदूरपश्चिम प्रदेश सवारी तथा यातायात व्यवस्था नियमावली, २०८०

७. सुदूरपश्चिम प्रदेश सवारी तथा यातायात व्यवस्था (पहिलो संशोधन)नियमावली, २०८०

८. सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०८०

(ग) सूचना

१. प्रदेश सभा सदस्य पद रिक्त सम्बन्धी सूचना २०७९,

२. अतवारी पर्वको विदा संशोधन गरिएको र बर्ड सेन्चुअरी घोषणा गरिएको सूचना,

३. २०७९ सालको गौरा पर्व बिदा सम्बन्धी सूचना,

४. प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६ को अनुसूची-१ मा हेरफेर गरिएको सूचना,

५. प्रदेश सभा बैठक आह्वान सम्बन्धी जरूरी सूचना,

६. २०७९ सालको **खखडेहरा** पर्व बिदाको मिति संशोधन गरिएको सूचना,

७. अग्रिम सवारी साधन कर असुल गर्ने सम्बन्धी सूचना,

८. २०८० सालको सार्वजनिक बिदा सम्बन्धी सूचना,

९. प्रदेश सभाको प्रथम अधिवेशन अन्त्य सम्बन्धी जरूरी सूचना,

१०. प्रदेश सभा सदस्य पद रिक्त सम्बन्धी सूचना,

११. प्रदेश सभाको दोश्रो अधिवेशन अन्त्य सम्बन्धी जरूरी सूचना,

१२. सुदूरपश्चिम प्रदेश सभाको लोगो सूचना,

१३. मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको बढुवा सम्बन्धी सूचना।

(घ) मापदण्ड

१. सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७९

२. वन पैदावारमा आधारित उद्योग र राष्ट्रिय वन बीचको दुरी सम्बन्धी मापदण्ड, २०८०

३. सुदूरपश्चिम प्रदेश आयोजनाको बहुवर्षीय ठेक्का सहमति सम्बन्धी मापदण्ड, २०८०

(ङ) कार्यविधि

१. सुदूरपश्चिम प्रदेश लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि, २०८०

२. सुदूरपश्चिम प्रदेशको मुक्त कमैया, हलिया तथा कम्हलरी पुनःस्थापना कार्यविधि, २०८०

क्र.सं.	ऐन	नियमावली	मापदण्ड	कार्यविधि	सूचना	जम्मा	राजपत्र प्रकाशन
१.	११	७	३	२	१३	३७	३७ वटा

८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ फागुन मसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू

- प्रहरी भवन निर्माण सम्बन्धी ४ वटा क्रमागत योजना, ३ वटा नयाँ भवन निर्माण र ११ वटा सुदृढीकरणसँग सम्बन्धित कार्यहरू भई रहेको,
- उच्च अदातल दिपायल महेन्द्रनगर इजलास, डडेल्धुरा कारागार र जिल्ला बार, बैतडी कारागार र जिल्ला बार, बाजुरा कारागार र जिल्ला बार र दार्चुला कारागार र बारमा भर्चुअल विधिबाट वहस पैरबी गर्ने उपकरण खरिद तथा जडान कार्य सम्पन्न भएको,
- मन्त्रालयमा अभिलेख कक्ष निर्माण तथा सुदृढीकरण गरिएको,
- ५ वटा नदीहरूमा पूर्वसूचना प्रणाली जडानको क्रममा।

९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पन्न भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू

- ३ वटा प्रहरी चौकी, ३ वटा ईलाका प्रहरी कार्यालय र प्रदेश प्रहरी मुख्यालय भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न,
- १६ वटा नेपाल प्रहरी भवन, ३ वटा सशस्त्र प्रहरी भवन, ६ वटा जिल्ला कारागार भवन र २ वटा पत्रकार भवनको सुदृढीकरण कार्य सम्पन्न,
- १० वटा नदीहरूमा पूर्वसूचना प्रणाली जडान भएको,
- NTV कोहलपुरसँग सम्झौता गरी प्रदेश डायरी उत्पादन तथा प्रशारण कार्यक्रम सञ्चालनमा आएको,
- रेडियो नेपाल सुदूरपश्चिम प्रदेश प्रशारण केन्द्रसँग सम्झौता भई प्रदेश डायरी उत्पादन तथा प्रशारण कार्यक्रम सञ्चालन भएको,
- गोरखापत्र संस्थानसँग सम्झौता गरी सुदूपश्चिम प्रदेश डायरी अङ्क प्रकाशित भएको,
- पत्रकार क्षमता अभिबृद्धी सम्बन्धी कार्यक्रम ९ वटै जिल्लामा सञ्चालनमा आएको,
- १५ वटा रेडियो एफ एमहरूलाई रू ११ लाख ५७ हजार पुँजीगत अनुदान वितरण गरिएको,
- रेडियो एफ एमलाई पुँजीगत अनुदान वितरण कार्यविधि तर्जुमा गरिएको,
- १०१ वटा पत्रपत्रिका र एफ एम लगायतका संचार क्षेत्रलाई लोककल्याणकारी विज्ञापनको लागि जम्मा रू. १२ लाख १२ हजार रकम प्रदान गरिएको,
- संचार माध्यम लोककल्याणकारी विज्ञापन वितरण कार्यविधि तर्जुमा गरिएको,
- २ जिल्लामा खेलकूद पत्रकारिता तालिम सञ्चालन गरिएको,
- प्रदेश सूचना प्रविधि ग्राम स्थापनाका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिएको,
- प्रदेशमा सञ्चारग्राम स्थापनाको लागि सम्भाब्यता अध्ययन गरिएको,
- अक्षयकोष स्थापना गरी प्राप्त व्याजबाट पत्रकारहरूको औषधोउपचारमा सहायता गर्ने प्रयोजनार्थ नेपाल पत्रकार महासंघ सुदूरपश्चिम प्रदेश समितिलाई रू. ४० लाखको ससर्त अनुदान प्रदान गरिएको।

१०. आ.व. २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३१४०००११३	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	१३८०२७	६८४४	५८५६	१३९०१४	७९४९७	५७.६
३१४०००११४	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	३८४२२६	२५८५५५	३०६९५५	३३५८२६	२२७८९२	५९.३१
जम्मा		**५२२२५३**	**२६५३९९**	**३१२८११**	**४७४८४०**	**३०७३८९**	**६४.७४**

११.चालु आ.व. २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन महिनासम्मको खर्चको यथार्थ विवरण

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३१४०००११३	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	१४५०२०	१००१	०	१४६०२१	४२८६६	२९.५६
३१४०००११४	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	२४७९८०	५२०००	५२०००	२४७९८०	७५८४९	३०.५९
जम्मा		**३९३०००**	**५३००१**	**५२०००**	**३९४००१**	**११८७१५**	**३०.१३**

भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ ले मुलुकमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको संघीय शासन प्रणाली लागू गरी क्षेत्रगत रूपमा तीनै तहले गर्ने कार्यहरूको सूची समेत स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ। सो अनुसार संघीयस्तरमा भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात, शहरी विकास, सिंचाइ, ऊर्जा, खानेपानी तथा सरसफाई मन्त्रालय, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र सो अन्तर्गतका संरचनाहरूबाट सम्पादन हुने कार्यक्रमहरू संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट सम्पादन हुनुपर्ने व्यवस्था छ। उक्त व्यवस्था अनुसार प्रदेशस्तरका विद्युत, सिचाई र खानेपानी सेवा, परिवहन, लोकमार्ग, प्रदेश सरकारी कार्यालयहरूको भौतिक व्यवस्थापन र प्रदेशभित्रको जल उपयोग व्यवस्थापन जस्ता विषयहरू प्रदेशको एकल अधिकारको सूची भित्र समावेश गरिएको छ। साथै संघ र प्रदेशको साझा अधिकारको सूची, संघ, प्रदेश र स्थानिय तहको साझा अधिकार सूची प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ मा उल्लेखित कार्यहरू यस मन्त्रालयको कार्य जिम्मेवारीमा राखिएको छ। उक्त नियमावली अनुसार प्रदेशस्तरको ऊर्जा, विद्युत, सिचाई, खानेपानी, जल उत्पन्न प्रकोप (नदी तथा पहिरो) व्यवस्थापन, प्रदेश लोकमार्ग तथा यातायात, प्रदेशस्तरका सरकारी कार्यालयहरूको भौतिक व्यवस्थापन र निर्माण, सहरी विकास योजना तर्जूमा तथा पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन, मर्मतसंभार लगायतका विषयको आवश्यक नीति, कानून, गुरूयोजना, योजना निर्माण, मापदण्ड तयारी कार्य यस मन्त्रालयद्वारा सम्पादिन हुनेछ। साथै भौतिक पूर्वाधारसँग सम्बन्धित योजनाहरूको निर्माण, सञ्चालन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, मर्मत सम्भार एवम् आवश्यक समन्वय र नियमन, अध्ययन, अनुसन्धान लगायत मार्ग निर्देशनको कार्य यस मन्त्रालयबाट सम्पादित हुन्छन्।

२. दीर्घकालीन सोच

- प्रदेश आत्मनिर्भरता र समृद्धिका लागि जलविद्युतको विकास,
- ऊर्जाको पहुँच विस्तारका लागि वैकल्पिक ऊर्जा,
- दिगो र भरपर्दो सिँचाई प्रणाली,
- जलस्रोतको दिगो उपयोगबाट समृद्ध प्रदेश निर्माणमा योगदान,
- स्वच्छ र सर्वसुलभ खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाबाट जनस्वास्थ्यमा सुधार,
- ग्रामिण वस्ती विकास तथा सहरीकरणद्वारा बसाईंसराइको नियन्त्रण,
- दिगो, भरपर्दो सुरक्षित र सर्वशुलभ सडक पूर्वाधार।

३. उद्देश्य

- जल विद्युतको उत्पादन र वितरणबाट कृषि, उद्योग र यातायात सेवा सहित समस्त आर्थिक क्षेत्रको विकासमा योगदान गर्नु,
- वैकल्पिक तथा नवीकरणीय ऊर्जाको उपयोग गरीहरित ऊर्जामा प्रदेशका नागरिकहरूको पहुँच बढाउनु,
- प्रदेशको कृषि उत्पादनमा वृद्धिका लागि यथेष्ठ सिँचाई सुविधाको प्रवन्ध गर्नु,
- जलस्रोतको बहुआयामिक उपयोग मार्फत आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय क्षेत्रको विकास गर्नु,
- जलाधार व्यवस्थापन तथा जलउत्पन्न विपद् न्यूनीकरण एवम् व्यवस्थापनबाट आर्थिक तथा सामाजिक क्षति न्यूनीकरण गर्नु,
- आधारभूतस्तरको खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाहरू दिगो, भरपर्दो, पहुँचयोग्य, सर्वसुलभ रूपमा सेवा पुऱ्याउनु,
- उच्च तथा मध्यमस्तरको खानेपानी सेवा विस्तार गर्नु,
- फोहोरहरूको व्यवस्थापन तथा फोहर पानी (ढल) प्रशोधन सेवा विस्तार गर्नु,
- आवश्यक सेवा सुविधा सहित सुरक्षितर व्यवस्थित एकीकृत ग्रामिणवस्ती विकास तथा संभावित स्थानहरूमा थप सहरीकरण गर्नु,
- अन्तर आवद्धता बढाई उत्पादन, बजार एवम् सेवामा पहुँच अभिवृद्धि गर्नु,
- गुणस्तरीय सुरक्षित र मितब्ययी हुने गरी सडक सञ्जालको विकास गर्नु,
- भौगोलिक एवम् गाँऊ सहरको सन्तुलनमा सघाउने गरी सडक घनत्व अभिवृद्धि गर्नु,
- दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न मद्दत पुऱ्याउनु,
- ग्रामीण तथा दुर्गम क्षेत्रमा यातायातको आधारभूत सेवा पहुँचमा सुधार गर्नु।

४. रणनीति

- संघीय सरकारसँगको समन्वयमा प्रदेश स्तरीय ठुला जलविद्युत आयोजनाहरू निर्माणका लागि आवश्यक पर्ने नीति नियम निर्माण गरी लगानी जुटाउन पहल गर्ने,
- विद्युत उत्पादनलाई राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीडमा प्रवाह गर्न प्रसारण लाईनहरू निर्माण गर्ने,
- प्रदेश विद्युत विकास कम्पनी स्थापना गर्ने,
- वैकल्पिक ऊर्जाको विकास र विस्तार गर्ने,
- ग्रामिणस्तरमा वैकल्पिक ऊर्जाको बहु उपयोग तथा प्रविधि उपलव्ताको व्यवस्था गर्ने,

- सिँचाई विकासगुरूयोजना तयार गरी थप सिँनाइ आयोजनाहरूको विकास गर्ने,
- सञ्चालित सिँचाई आयोजनाहरूको दिगो व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने,
- जलस्रोतको बहुआयामिक विकासको लागि नीतिगत तथा संरचनागत सुधार गर्ने,
- जलाधार व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनुको साथै डुबान तथा बाढी पहिरोजन्य विपद्को दिगो एवम् भरपर्दो व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- आधारभूत खानेपानी सेवाको विस्तार गर्ने,
- फोहोरहरूको उचित व्यवस्थापनका लागि समुदाय र स्थानीय तहहरूसँग सहकार्य गर्ने,
- खानेपानी सेवाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने,
- संभाव्यताका आधारमा एकीकृत ग्रामिण वस्ती तथा नयाँ सहरहरूको विकास गर्ने,
- मौजुदा सहरहरूलाई आधुनिककरण गर्ने,
- विपन्न, आवास विहिन एवम् विपद्को उच्च जोखिममा रहेकाहरूका लागि आवासको व्यवस्था गर्ने,
- प्राथमिकताका आधारमा गुरूयोजना तयार गरी दिगो र गुणस्तरीय सडक सञ्जाल विस्तार गर्ने,
- वर्षभरी आवागमन सञ्चालन हुन सक्ने सुरक्षित, भरपर्दो सडक सञ्जाल विकास तथा विस्तार गर्ने,
- प्रदेश भित्रका महत्वपूर्ण धार्मिक, पर्यटकीय तथा आर्थिक केन्द्रहरू जोड्ने सडक निर्माण गर्ने,
- सडक सम्पतिको उचित व्यवस्थापन र सञ्चालनको लागि नीतिगत, संस्थागत र प्रविधिगत व्यवस्था गर्ने,
- झोलुंगे पुल निर्माण मार्फत सहज तथा सुरक्षित स्थानीय यातायातको विकास गर्ने।

५. जनशक्ति विवरणः

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय र मातहात कार्यालयहरू सबै समेत	४६२	२४१	२२१	

६. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट वक्तब्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुंदाहरूको फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरण

बुंदा नं	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
६२	**"हाम्रो जलभण्डारः समृद्धिको आधार"** नारा सहित जलस्रोतको बहुउपयोगिता प्रवर्धनमा निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। सार्वजनिक निजी साझेदारीमा जलविद्युत परियोजना निर्माण कार्यका लागि रू. १४ करोड विनियोजन गरेको छु।	• कार्यान्वयन हुन नसकेको
६३	केन्द्रीय प्रशारण लाईन नपुगेका हिमाली तथा पहाडी क्षेत्रका दुर्गम वस्तिमा वैकल्पिक एवम् नविकरणीय ऊर्जा सेवा प्रदान गरिनेछ।	• डुम्लीङ सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड (३५ KWP) दार्चुला र धालुन सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड (६५ KWP) बझाङ्गको खरिद प्रक्रीयामा रहेको।
६४	विद्युतीय सवारी साधनको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्न सम्भाव्य स्थानमा निजी क्षेत्रको सहकार्यमा विद्युतीय चार्जिङ स्टेशन सहितको एकीकृत स्मार्ट रिफ्रेसमेन्ट एण्ड ट्रान्सफर सेन्टरको सम्भाव्यता अध्ययन गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाउन आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	• ३ वटा स्थानमा अध्ययन भैरहेको।
६०	कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बढाउन सिंचाइ सुविधा विस्तारमा जोड दिइनेछ।	• वटा डिप ट्युबेल सिस्टम निर्माण सम्पन्न। • ५६ वटा डिप ट्युबेल निर्माणाधिन। • ३० हेक्टर क्षेत्रफलमा सिंचाई सुविधा विस्तार।
६१	क्रमागत सिंचाइ आयोजनाको निर्माण र सिंचाइ प्रणालीको मर्मत, सिंचाइ प्रणालीको	• संचालित विभिन्न सिंचाई

बुंदा नं	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	निर्माण तथा व्यवस्थापनमा सहकारी, सामुदायिक तथा निजी क्षेत्रलाई सहभागी गराउन विषयगत मन्त्रालयको समन्वयमा व्यावसायिक कृषि सञ्चालन गर्ने फर्मलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ।	• आयोजनाहरूमा निर्माण कार्य • भैरहेको।
६५	जलउत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापनका लागि नदी नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनको उपयुक्त प्रविधि प्रयोग गरिनेछ। बाढी तथा पहिरोबाट प्रभावित वस्तिको संरक्षण गर्न जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। जमिन उकास हुने गरी कान्द्रा, बनारा, चौधर र मछेली नदीमा नदी नियन्त्रण लगायत सिंचाइ, खानेपानी सुधार सहितको एकीकृत पूर्वाधार निर्माण तथा संरक्षण	• नदी नियन्त्रण, तटबन्ध र पहिरो नियन्त्रण तर्फ जमिनको उकास तथा कटान रोक्ने काम भैरहेको छ। • विभिन्न नदीहरूमा ९ कि.मि. नदी नियन्त्रण/ तटबन्ध सम्बन्धी निर्माण कार्य भैरहेको।
६६	महाकाली, कर्णाली र सेती नदीमा रिभरबीच पार्क तथा जल यातायात सञ्चालनको सम्भाव्यता अध्ययन	• कार्यान्वयन हुन नसकेको
६८	**"एक घर, एक धारा कार्यक्रम"** विस्तार गरी खानेपानी सेवाको पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ।	• खानेपानी तथा सरसफाइ तर्फ २१ वटा आयोजनाहरू सम्पन्न। • ३२ वटा इन्टेक निर्माण। • २२ कि मि पाइप लाईन निर्माण। • ७२१२ जना आधारभूतस्तरको स्वच्छ खानेपानीको सेवाबाट लाभान्वित।
६९	स्थानीय तह र अन्य सरोकारवाला संघ संस्थासँगको समन्वय तथा साझेदारीमा	• कार्यान्वयन हुन नसकेको

बुंदा नं	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
	फोहरमैला व्यवस्थापन र प्रशोधन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजनाको सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा मर्मत सम्भारमा साझेदारीको नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ। भूमिगत जलसतह तथा पानीका सतही स्रोतहरू घट्दै गईरहेका क्षेत्र पहिचान गरी खानेपानीबाट बञ्चित बिपन्न बस्तीमा खानेपानी आपूर्तिको विशेष व्यवस्था गर्ने	
७१	हिमाली तथा पहाडी जिल्लाबाट हुने बढ्दो बसाइँसराईलाई न्यूनीकरण गर्न बजारोन्मुख गाउँमा **"प्रदेश प्रमुख एकीकृत वस्ती विकास परियोजना"** अन्तर्गत डडेल्धुराको रूपाल र बाजुराको स्वामिकार्तिक खापर गाउँपालिकाको वाइमा एकीकृत पूर्वाधार निर्माण	• अध्यन कार्य भैरहेको। • "एकीकृत वस्ती विकास" कार्यविधी तयार भैरहेको।
७२	संघ सरकारबाट हस्तान्तरण भई आएका ससर्त अनुदानतर्फका **जनता आवास कार्यक्रम**	• ५ वटा निजि आवास भवन निर्माण सम्पपन्न।
७३	प्रदेश राजधानी निर्माणको गुरूयोजना तर्जुमा तय गरिनेछ। प्रदेशस्तरीय सरकारी भवन डिजाइन तथा निर्माणमा एकद्वार नीति अवलम्बन गरिनेछ।	• कार्यानवयन हुन नसकेको।
७४	प्रदेश सरकारका पूर्वाधारहरूमा लगानीका विभिन्न वित्तीय उपकरण तथा स्रोत परिचालन गर्न नगर विकास कोषमा प्रदेश सरकारको शेयर स्वामित्व रहने कानुनी	• कार्यान्वयन हुन नसकेको।

बुंदा नं	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
	प्रवन्ध मिलाईनेछ।	
५२	भौतिक पूर्वाधार विकासमा गरिने लगानीलाई उत्पादनशिल तुल्याउन रणनीतिक महत्व र प्रदेश गौरवका आयोजना समयमै सम्पन्न गर्ने	• सडक आयोजनाहरूमा निर्माण कार्य भइरहेको। • ८ कि.मि.पक्की सडक (कालो-पत्रे) र ९१ कि.मि. ग्रावेल / सडकको निर्माण कार्य सम्पन्न।
५३	हाल कार्यान्वयनमा रहेका प्रदेश गौरव, समपूरक अनुदान अन्तर्गतका आयोजनाहरूको निर्माण कार्य	• बहुबर्षिय आयोजनाहरूको निर्माण कार्य भैरहेको।
५४	सडक सञ्जाल विस्तार नभएका स्थानीय तहमा संघ सरकार, विकास साझेदार र स्थानीय तह समेतको समन्वय र सहकार्यमा सडक सञ्जाल विस्तार गरिनेछ।	• कार्यान्वयन हुन नसकेको।
५५	सडक सुरक्षा योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।	• कार्यान्वयन हुन नसकेको।
५६	स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा सडक, सिचाईं, खानेपानी लगायतका भौतिक संरचनाको सञ्चालन, संरक्षण र मर्मत सम्भार	• कार्यान्वयन हुन नसकेको।
५७	सार्वजनिक निजी क्षेत्र साझेदारीको अवधारणा अन्तर्गत गोदावरी-अत्तरिया-धनगढी चौराहा सडक खण्डमा मोनोरेल सेवाको सम्भाव्यता अध्ययन	• कार्यान्वयन हुन नसकेको।
५८	बाजुराको ढम्कने-पाण्डुसैन सुरूङमार्ग अध्ययन	• कार्यान्वयन हुन नसकेको।

बुंदा नं	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
७६	सवारी साधन र चालक अनुमतिपत्र सम्बन्धी अभिलेखको डिजिटाइजेसन र अर्काइभिङ गरिनेछ। यातायात व्यवस्थालाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाई चालक अनुमतिपत्र, सवारी साधन दर्ता, नवीकरण र राजस्व भुक्तानी लगायतका सेवा अनलाईन प्रणालीबाट सञ्चालन गर्ने	• कार्यान्वयन हुन नसकेको।

७. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादन भएका कार्यहरू

७.१ ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाई

- नौगाड जलबिद्युत आयोजना दार्चुला (६.९७ मे.वा.) र अपर सुर्नयागाड जलबिद्युत आयोजना, बैतडी (७.७१ मे.वा.) को प्रारम्भिक वातावरणीय प्रभाव अध्ययन सहित बिस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन कार्य सम्पन्न भइरहेको छ,
- डुम्लीङ सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड (३५ KWP) दार्चुला,
- धलौन सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड (६५ KWP) बझाङ्गको खरिद प्रक्रीयामा रहेको,
- १ वटा डिप ट्युबेल सिस्टम निर्माण सम्पन्न,
- २५३८ हेक्टर क्षेत्रफलमा सिँचाई सुविधा पुगेको,
- १.५ कि.मि. नदी नियन्त्रण/तटबन्ध निर्माण कार्य सम्पन्न।

७.२ खानेपानी तथा सरसफाई

- २१ वटा खानेपानी तथा सरसफाइ योजना/स्कीम सम्पन्न,
- लाभान्वित जनसंख्या ७२१२,
- खानेपानी तथा सरसफाई ऐन प्रदेश तर्जुमा गर्न सैद्दान्तिक प्राप्त भइसकेको।

७.३ ग्रामिण बस्ती विकास तथा शहरीकरण

- ५ वटा निजि/ जनता आवास भवन निर्माण सम्पपन्न
- १२ वटा सरकारी/सामुदायिक भवन निर्माणाधिन।

७.४ यातायात पूर्वाधार

- १९ वटा सडक आयोजनाहरू बहुबर्षीय स्वीकृत भइ कार्यान्वयनको प्रक्रियामा रहेका छन्,
- ८ कि.मि.पक्की सडक (कालो-पत्रे) र ९१ कि.मि. ग्रावेल/सडकको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।

८. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका मुख्य-मुख्य कार्यहरू

८.१ ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाई

- गराजु सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड निर्माण कार्य (२५ KWP), बोगटान फुड्सिल-२ केदार अखाडा, डोटी,
- बिनाबत्थी सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड निर्माण कार्य (३० KWP), डिलासैनी -५,६ बैतडी,
- २९ वटा डिप ट्युबेल निर्माण सम्पन्न,
- २१३ वटा स्यालो ट्युबेल निर्माण सम्पन्न,
- १२०१ हेक्टर सतह सिंचाई आयोजनाहरूबाट सिंचित क्षेत्रफल विस्तार,
- ११४४ हेक्टर भूमिगत सिंचाई आयोजनाहरूबाट सिंचित क्षेत्रफल विस्तार,
- ५००० हेक्टर मर्मत संभार/पुनःनिर्माणबाट हुने सिंचित क्षेत्रफल,
- ५२.२१ कि.मि. नदी नियन्त्रण/तटबन्ध निर्माण।

८.२ खानेपानी तथा सरसफाइ

- ४२३ वटा खानेपानी तथा सरसफाइ योजना/स्कीम सम्पन्न।
- लाभान्वित जनसंख्या १०१३०२ जना

८.३ ग्रामिणवस्ती विकास तथा शहरीकरण

- २०८ वटा जनता आवास योजना अन्तर्गत निर्मित (निजि आवास),
- २१६ वटा सरकारी/सामुदायिक भवन निर्माण।

८.४ यातायात पूर्वाधार

- १०८.१९ कि.मि.पक्की सडक(कालो-पत्रे),
- १८५.९० कि.मि. ग्रावेल सडक,
- १२२.९७ कि.मि. माटे सडक निर्माण,
- ९ वटा सडक पुल निर्माण,
- १ वटा झोलुंगे पुल निर्माण।

९. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३३७०००११३	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	९४३०६	९६२	९६२	९४३०६	४१४४२	४३.९४
३३७०००११४	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	३१३९७५	२७९	२२८०००	८६२५४	२७८४६	८.८७
३३७०१०११३	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय	१९८००	८९३	२५०	२०४४३	१०८२६	५४.६८
३३७०१०११४	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय	४९५००	१००००	२१०००	३८५००	८४४७	१७.०६
३३७०१०१२३	पूर्वाधार विकास कार्यालयहरू	७३२८७	१२८७	०	७४५७४	५६०७२	७६.५१
३३७०१०१२४	पूर्वाधार विकास कार्यालयहरू	५५२७८६०	१७३६३४९	१५३२२८८	५७३१९२१	४५१९८३०	८१.७६
३३७०२०११३	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू	७७३०८	८५२३	०	८५८३१	६२७६४	८१.१९
३३७०२०११४	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू	१३७८४	१७७०	०	१५५५४	९६०७	६९.७
३३७०३०११३	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	९१७३६	५१९७	०	९६९३३	८१३१४	८८.६४

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३३७०३०११४	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	३९८४९६०	३६१४४७	३७४४५९	३९७१९४९	३२७२३३७	८२.१२
३३७०३०१२३	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	११८१५	०	०	११८१५	१०१३२	८५.७६
३३७०३०१२४	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	२६४१००	१२५४२२	५५१५३	३३४३६९	३१६९०१	११९.९९
३३७०३०१३३	सिंचाई विकास व्यवस्थापन कार्यालयहरू	९९१०	८८५	०	१०७९५	८६३९	८७.१७
३३७०३०१३४	सिंचाई विकास व्यवस्थापन कार्यालयहरू	५७५००	०	०	५७५००	४६५७१	८०.९९
३३७०४०११३	सहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरू	४५६९४	२६८१	०	४८३७५	३८७९२	८४.९
३३७०४०११४	सहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरू	१०५४९००	१०३१८८	११६७००	१०४१३८८	८२१७४३	७७.९
३३७०५०११३	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयहरू	८५२८६	३७२४	०	८९०१०	६९७२४	८१.७५
३३७०५०११४	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयहरू	१६७९७२५	४०८०५९	३२१४४१	१७६६३४३	१५५५९२०	९२.६३
३३७९११२०४	राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	१००००	०	०	१००००	०	०

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३३७९११२२४	नदी नियन्त्रण (संघ ससर्त अनुदान)	२०१०००	७२०००	१०३४९०	१६९५१०	५७२१६	२८.४७
३३७९११२३४	मर्मत संभार आयोजनाहरू (संघ ससर्त अनुदान)	८७५००	८७५००	८८४९०	८६५१०	७४४६९	८५.११
३३७९११२५४	भूमिगत स्यालो तथा डिप ट्युववेल सिंचाई आयोजना(संघ ससर्त अनुदान)	७५८००	७५८००	७५८००	७५८००	७४४१९	९८.१८
३३७९११२६४	मझौला सिंचाई आयोजना(संघ ससर्त अनुदान)	२२६६००	२३५०१०	२३०५००	२३१११०	१९२५४०	८४.९७
३३७९११२७४	सेती महाकाली सिंचाई विकास कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	१५८४००	१६१४००	१५८९००	१६०९००	१३९९६६	८८.३६
३३७९११२८४	जलवायु अनुकुलित वृहत खानेपानी आयोजना(संघ ससर्त अनुदान)	५६०४००	६४९५१७	६४९५१७	५६०४००	४५३७७६	८०.९७
३३७९११२९४	पाटन पंचेश्वर(संघ ससर्त अनुदान)	४८०००	४८०००	४८०००	४८०००	२०८५४	४३.४५
३३७९११३०४	संभावित रणनीतिक सडकहरू(संघ ससर्त अनुदान)	१८०२००	१८०२००	१८०२००	१८०२००	९२९७०	५१.५९
३३७९११३१४	सम्भावित प्रादेशिक सडकहरू(संघ ससर्त अनुदान)	४०१७००	४०६७००	४०६७००	४०१७००	१६९४६५	४२.१९
३३७९११३२४	आवास व्यवस्था कार्यक्रम(संघ	१३२४००	१३२४००	१३२४००	१३२४००	२२२३४	१६.७९

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	ससर्त अनुदान)						
३३७९११३३४	झोलुंगे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	५०००	५०००	५०००	५०००	३७५५	७५.१
३३७९११३४४	स्थानीयस्तरका सडकपुल तथा सामुदायिक पहुंच सुधार परियोजना(संघ ससर्त अनुदान)	१३०५००	१७६०००	१७६०००	१३०५००	८२२१५	६३
३३७९११३५४	बस्ती विकास कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	१९००००	०	०	१९००००	०	०
३३७९११३६४	तराई मधेस सडक पूर्वाधार विशेष कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	११३९००	१०८७८०	१०८७८०	११३९००	३६८६	३.२४
३३७९११३७४	सडक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	१२७७००	१२२६२४	१२२६२४	१२७७००	३६७२३	२८.७६
३३७९११३८४	प्रादेशिक तथा स्थानीय सडक सुधार कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	१००००००	०	०	१००००००	०	०
३३७९११३९४	सघन शहरी विकास कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	२१४६००	०	०	२१४६००	०	०
३३७९११४०४	बैकल्पिक सहायक राजमार्ग विकास कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	७४७०००	०	०	७४७०००	०	०

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३३७९११४१४	एकीकृत ऊर्जा तथा सिंचाई विषेश कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	३९७००	२३७००	२३७००	३९७००	५०१३	१२.६३
३३७९११४२४	खानेपानी सेवा विस्तार तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	१२२४००	०	०	१२२४००	०	०
३३७९११४३४	नयाँ प्रविधिमा आधारित नदी नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	३८१००	३८१००	४२६३०	३३५७०	३११२६	८१.७
जम्मा		१८२६६३४६	५२९३३९७	५२०२९८४	१८३५६७६०	१२४१९३३४	६७.६६

१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३३७०० ०११३	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१०६४००	०	०	१०६४००	२४८५६	२३.३६
३३७०० ०११४	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१००३९६४	८०००	३२५०००	६८६९६४	१२७३	०.१३
३३७०१ ०११३	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय	२१८६९	३१३	०	२२१८२	८५१६	३८.९४
३३७०१ ०११४	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय	२०००००	०	०	२०००००	४४४४	२.२२
३३७०१ ०१२३	पूर्वाधार विकास कार्यालयहरू	६७२२०	७५१	०	६७९७१	३५०६९	५२.१७
३३७०१ ०१२४	पूर्वाधार विकास कार्यालयहरू	४४६१११०	०	०	४४६१११०	१९५६२१८	४३.८५
३३७०२ ०११३	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू	६२४०५	५३९	०	६२९४४	३२५७२	५२.१९
३३७०२ ०११४	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू	८४०४	०	०	८४०४	५१३६	६१.११
३३७०३ ०११३	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	८८६९४	०	०	८८६९४	४९४८९	५५.८

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३३७०३ ०११४	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	२२०८८००	२०००	०	२२१०८००	३०५७२०	१३.८४
३३७०३ ०१२३	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	११६८१	०	०	११६८१	५५६७	४७.६६
३३७०३ ०१२४	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	१७२५००	०	०	१७२५००	४४६०१	२५.८६
३३७०३ ०१३३	सिंचाई विकास व्यवस्थापन कार्यालयहरू	१०३६८	०	०	१०३६८	५५९९	५४
३३७०३ ०१३४	सिंचाई विकास व्यवस्थापन कार्यालयहरू	५४०००	०	०	५४०००	३९९०	७.३९
३३७०४ ०११३	सहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरू	४६६०२	७४०	०	४७३४२	२०९१८	४४.८९
३३७०४ ०११४	सहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरू	३३११५९	३०८०००	०	६३९१५९	७१२०२	२१.५
३३७०५ ०११३	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन	७८३००	२०३५	०	८०३३५	४३०३८	५४.९७

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	कार्यालयहरू						
३३७०५ ०११४	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयहरू	१२५२३४०	१५०००	०	१२६७३४०	२१८२०८	१७.४२
३३७९१ १२०४	राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	१००००	०	०	१००००	०	०
३३७९१ १२२४	नदी नियन्त्रण (संघ ससर्त अनुदान)	१९१०००	०	०	१९१०००	३३९९१	१७.८
३३७९१ १२३४	मर्मत संभार आयोजनाहरू (संघ ससर्त अनुदान)	१०९०००	०	०	१०९०००	१४८४१	१३.६२
३३७९१ १२५४	भूमिगत स्यालो तथा डिप ट्युववेल सिंचाई आयोजना(संघ ससर्त अनुदान)	५५७००	०	०	५५७००	४००९	७.२
३३७९१ १२६४	मझौला सिंचाई आयोजना(संघ ससर्त अनुदान)	१३८५००	०	०	१३८५००	३७७५६	२७.२६
३३७९१ १२८४	जलवायु अनुकुलित	३६१९००	०	०	३६१९००	७२६०३	२०.०६

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	वृहत खानेपानी आयोजना (संघ ससर्त अनुदान)						
३३७९१ १३१४	सम्भावित प्रादेशिक सडकहरू(संघ ससर्त अनुदान)	१९३०००	०	०	१९३०००	७२५२८	३७.५८
३३७९१ १३२४	आवास व्यवस्था कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	१२७१००	०	०	१२७१००	०	०
३३७९१ १३३४	झोलुंगे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	६०००	०	०	६०००	०	०
३३७९१ १३४४	स्थानीयस्तरका सडकपुल तथा सामुदायिक पहुंच सुधार परियोजना(संघ ससर्त अनुदान)	१०१०००	०	०	१०१०००	७०९३	७.०२
३३७९१ १३५४	बस्ती विकास कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	२३१०००	३७२०००	३७२०००	२३१०००	३२६९	१.४२
३३७९१ १३८४	प्रादेशिक तथा स्थानीय सडक सुधार कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	७०००००	०	०	७०००००	०	०

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३३७९११४०४	बैकल्पिक सहायक राजमार्ग विकास कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	९१५००	०	०	९१५००	२६०९	२.८५
३३७९११४१४	एकीकृत ऊर्जा तथा सिंचाई विषेश कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	२३०००	०	०	२३०००	०	०
३३७९११४२४	खानेपानी सेवा विस्तार तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	१५७३००	०	०	१५७३००	१९८	०.१३
जम्मा		१२६८१८१६	७०९३७८	६९७०००	१२६९४१९४	३०८५३१३	२४.३

सामाजिक विकास मन्त्रालय

१. पृष्ठभूमि

सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार अन्तर्गत पर्ने सामाजिक विकास मन्त्रालय समाजिक क्षेत्रसँग प्रत्यक्ष एवम् परोक्ष सरोकार राख्ने महत्वपूर्ण मन्त्रालय हो। नेपालको संविधानको धारा १६८ मा रहेको प्रदेश मन्त्रिपरिषद्को गठन सम्बन्धी व्यवस्था अनुरूप मिति २०७४/१०/२८ गते यो मन्त्रालय स्थापना भई निरन्तर सञ्चालनमा रहेको छ। सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार (कार्यविभाजन) नियमावली, २०७४ ले यस मन्त्रलायका विभिन्न ५८ वटा कार्यक्षेत्रहरू तोकेको देखिन्छ। सो कार्यविभाजन नियमावली समेतलाई आधार बनाउँदा यस मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र शिक्षा तथा मानव संशाधन, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या, महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण, युवा तथा खेलकूद र श्रम तथा रोजगार रहेको छ।

प्रादेशिकस्तरमा नेपालको संविधानको सफल कार्यान्वयन तथा दिगो विकासका लक्ष्यहरू हासिल गर्ने सन्दर्भमा शिक्षा, स्वास्थ्य, महिला विकास, युवा तथा खेलकूद, श्रम तथा रोजगार जस्ता सामजिक क्षेत्रका विषयहरू महत्वपूर्ण पक्षको रूपमा रहेका छन्। नेपालको संविधानका कतिपय मौलिक हकहरूको कार्यन्वयनका लागि यस मन्त्रालयको प्रत्यक्ष भूमिका रहेको देखिन्छ।

यस मन्त्रालयमा स्वास्थ्य निर्देशनालय, शिक्षा विकास निर्देशनालय, शिक्षा तालिम केन्द्र, स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, स्वास्थ्य आपुर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, प्रादेशिक जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, दुई वटा प्रादेशिक अस्पताल, टीकापुर अस्पताल, ६ वटा जिल्ला स्तरीय अस्पताल, ९ वटा स्वास्थ्य कार्यालयहरू, एउटा प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय र ८ वटा आयुर्वेद केन्द्रहरू, सुदूरपश्चिम प्रज्ञा प्रतिष्ठान, युवा परिषद र खेलकूद परिषद र २ वटा सीप विकास केन्द्रहरू गरी जम्मा ४८ वटा कार्यान्वयन ईकाइहरू रहेका छन्। संवैधानिक र कानूनी भावना बमोजिम सुदूरपश्चिम प्रदेशभित्र आधारभूत सामाजिक आवश्यकतालाई गुणस्तरीय र पहुँचयोग्य रूपमा प्रवाह गर्दै स्वस्थ, शिक्षित र सन्तुलित जीवनयापनमा सहयोग गर्ने यस मन्त्रालयको दीर्घकालीन सोच रहेको छ।

नेपालको संविधानले प्रत्याभूत गरेका शिक्षा, स्वास्थ्य, महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, रोजगार, संस्कृति, सामाजिक विकाससँग सम्बन्धित विभिन्न मौलिकहकहरूको सुनिश्चितता गर्न र सवै नागरिकहरूलाई उल्लिखित मौलिक हकहरूको उपभोगको अवसर उपलब्ध गराउनु राज्यको दायित्व रहेको छ। दिगो विकासका लक्ष्यहरू हासिल गर्न संघीय सरकारले लिएका नीति अनुरूप प्रादेशिकस्तरमा समेत उचित विकास गर्नु पर्ने आवश्यकता रहेकोछ।

२. दीर्घकालीन सोच

शिक्षा

- सुलभ एवम गुणस्तरीय शिक्षा, सुखी र समुन्नत प्रदेश।

स्वास्थ्य

- आत्मनिर्भर र समृद्ध प्रदेशका लागि स्वस्थ र दीर्घजीवी नागरिक।

महिला सशक्तीकरण तथा लैंगिक समानता

- महिला अधिकार सुनिश्चित भएकोलैङ्गिक समतामूलक प्रदेश।

युवा तथा खेलकूद

- कर्मठ, सक्षम, प्रतिस्पर्धि एवम् देशभक्त युवाहरूको प्रदेश।

भाषा, संस्कृति तथा पुरातात्विक संरक्षण

- प्रदेशको पहिचानका लागि भाषा, संस्कृति एवम पुरातात्विक संरक्षण।

श्रम तथा रोजगार

- प्रदेशका सबै नागरिकहरूलाई दिगो, मर्यादित र उत्पादनशिल रोजगारीको अवसर।

३. उद्देश्य

शिक्षा

- आधारभूत तथा माध्यमिक तहको शिक्षामा विद्यालय उमेरका सबै बालबालिकाहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्नु,
- गुणस्तरीय शिक्षाको लागि शिक्षण संस्थाहरूको भौतिक व्यवस्थापन र नेतृत्व एवम् जनशक्तिको क्षमता एवम् शिक्षणसिकाइ पद्धतिको सुदृढीकरण र आधुनिकीकरण गर्नु,
- शिक्षालाई जीवनोपयोगी, नैतिकता र मानवीय मूल्य मान्यता एवम् सीपमूलक बनाई रोजगारीसँग आवद्ध गर्नु,
- साक्षरता र जीवनपर्यन्त शिक्षाका लागि अनौपचारिक शिक्षाका अवसरहरू वृद्धि गर्नु,
- सामाजिक न्याय उच्च शिक्षाको पहुँच र गुणस्तर वृद्धि गरी विभिन्न क्षेत्रका योग्य, दक्ष, सिर्जनशील जनशक्तिको उत्पादन गर्नु।

स्वास्थ्य

- आधुनिक एवम् वैकल्पिक स्वास्थ्य सेवालाई विस्तार र सुदृढ गरी नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गराउनु,
- वहुपक्षीय सहकार्यमा स्वास्थ्य र पोषण क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरी स्वास्थ्यका लागि नागरिकहरूको व्यक्तिगत व्ययभार कम गर्नु,
- गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि स्वास्थ्यकर्मीहरू र आपूर्ति शृंखला प्रणाली व्यवस्थापन गर्नु,
- प्रदेशमा रहेको कुपोषणको समस्याको न्युनिकरण गर्नु,
- स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर बढाउन निरन्तर सुधार र प्रभावकारी अनुगमन गर्नु।

महिला, बालबालिका, अपांगता तथा जेष्ठ नागरिक

- सबै वर्ग र क्षेत्रका महिलाहरूको आर्थिक, सामाजिक र राजनीतिकसशक्तीकरणका लागि लैङ्गिक भूमिकालाई सशक्त बनाउनु,
- महिला भएकै कारणबाट हुने लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा एवम् विभेद् र बहिष्करणको अन्त्य गर्नु।

युवा तथा खेलकूद

- युवाको मिहिनेत, दक्षता, उद्यमशीलता र अन्वेषणात्मक क्षमताको विकास गर्दै आर्थिक सामाजिक विकासमा युवा सहभागिता अभिवृद्धि गर्नु,
- युवाहरूलाई खेलकूदका क्षेत्रमा सर्वोत्कृष्ट प्रदर्शन गर्न सक्षम बनाउनु।

भाषा, संस्कृति तथा पुरातत्व संरक्षण

- प्रदेश भित्रको भाषा, संस्कृति, कला, साहित्य क्षेत्रको संरक्षण सम्वर्द्धन र विकास गरी भाषिक एवम् सांस्कृतिक एकता र सदभाव कायम गर्नु,
- प्रदेशमा रहेका विभिन्न ऐतिहासिक, पुरातात्विक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको पुननिर्माण, जीर्णोद्धार गरी सांस्कृतिक पर्यटन प्रवर्द्धन तथा दिगो व्यवस्थापन गर्नु।

श्रम तथा रोजगार

- प्रदेशभित्र रोजगारीका अवसर सिर्जना र विस्तार गर्नु,
- असल श्रम सम्बन्धको विकास गर्नु,
- सबै प्रकारका श्रम शोषणको अन्त्य गर्नु,
- सबै श्रमिकको सामाजिक सुरक्षाकोषमा आवद्ध गर्न,
- व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम मार्फत स्वरोजगारीका अवसर विस्तार गर्नु।

४. रणनीति

शिक्षा

- अनिवार्य तथा नि:शुल्क आधारभूत शिक्षा तथा नि:शुल्क माध्यामिक शिक्षालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने,
- रोजगारी तथा उद्यमशीलता विकास गर्न प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षालाई समसामयिक सुधार एवम् विस्तार गर्ने,
- आर्थिक, सामाजिक तथा अन्य कारणले पछाडी परेका वर्ग र समुदायका बालबालिकाका लागि पहुँच सुनिश्चत गर्ने,
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको शिक्षाको हरेक तहमा पहुँच सुनिश्चित गर्ने,
- शैक्षिक व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी एवम् जिम्मेवारीपूर्ण बनाउने,
- उच्च शिक्षामा पहुँच वृद्धि र गुणस्तर सुधारका कार्यक्रमहरू मार्फत दक्ष, सीपयुक्त, अनुसन्धानमूलकर प्रतिष्पर्धी जनशक्ति उत्पादन गर्ने पद्धतिलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने।

स्वास्थ्य

- निःशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको पहुँच विस्तार र गुणस्तरमा वृद्धि गर्ने,
- प्रदेश भित्रै आधुनिक बिशेषज्ञ तथा विशिष्टीकृत स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गर्ने,
- आवश्यकता अनुसारका वैकल्पिक चिकित्सा पद्धतीहरूको विकास गर्ने,
- दक्ष स्वास्थ्य जनशक्तिको उत्पादन, विकास र परिचालन गर्न,
- यौन तथा प्रजनन्, मातृशिशु, किशोरकिशोरी, बालबालिका एवम् परिवार नियोजन सेवालाई समय सापेक्ष रूपमा सुधार रविस्तार गर्ने,
- बहुक्षेत्रीय समन्वय र साझेदारी मार्फत पोषण सेवालाई थप सुदृढ गर्ने,
- विपद व्यवस्थापन तत्परता तथा प्रतिकार्यका लागि स्वास्थ्य प्रणालीको सुदृढीकरण तथा पूर्व तयारीका लागि क्षमता विकास गर्ने,
- स्वास्थ्य सूचना प्रणाली, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिलाई सुदृढ गर्दै नीति, योजना र कार्यक्रम निर्माणमा तथ्य र प्रमाणको प्रयोग बढाउने।

महिला, बालबालिका, अपांगता तथा जेष्ठ नागरिक

- लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणलाई सुदृढ गर्दै शासन प्रणालीको प्रत्येक चरण र विकासप्रक्रियाको सबै चक्रमा महिलाहरूको उल्लेखनीय र सार्थक सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,
- ग्रामीण क्षेत्रका सीमान्तकृत महिलाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरी जीवनस्तर सुधारगर्ने,
- महिलाविरूद्ध हुने सबै किसिमका हिंसा, विभेद र बहिष्करण अन्त्यगर्ने।

युवा तथा खेलकूद

- युवालाई कर्मठ,दक्ष, उद्यमशील र आत्मनिर्भर बनाउने,
- युवा सहभागिता प्रवर्द्धन गर्ने,
- खेलकूदका पूर्वाधारहरूको विकास गरी युवाहरूका लागि व्यवसायिक खेलकूदका अवसरहरूको सृजना गर्ने।

भाषा, संस्कृति तथा पुरातात्विक संरक्षण

- भाषा, कला, साहित्य र संस्कृतिको अध्ययन अनुसन्धान गरी धार्मिक एवम् सांस्कृतिक पर्यटनको प्रवर्द्धन गर्दै आर्थिक समृद्धिमा टेवा पुऱ्याउने,
- प्रदेश भित्रका भाषा, कला र साहित्य तथा विविध संस्कृतिको संरक्षण र विकास गर्ने,
- प्रदेशमा बसोबास गर्ने जातजाति र समुदायका धर्म, संस्कृति एवम् मौलिक परम्पराहरूको संरक्षण गरी भावी पुस्तामा हस्तान्तरण हुने व्यवस्था गर्ने,
- प्रदेशमा बहुसंग्रहालयको नीति लिईने छ,
- ऐतिहासिक, पुरातात्विक, तथा सांस्कृतिक महत्वका सम्पदाहरूको पहिचान गरी जिर्णोद्धार, संरक्षण र विकास गर्ने।

श्रम तथा रोजगार

- श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी कानून बनाउने,
- प्रदेशभर रोजगार कार्यक्रमलाई विस्तार गरी न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गर्ने,
- आवश्यकताका आधारमा तालिम र सीप विकासद्धारा श्रमिकको दक्षता अभिवृद्धि गर्ने,
- रोजगारी सिर्जना र श्रम व्यवस्थापनमा संघ र स्थानिय सरकारसँग प्रभावकारी समन्वय गर्ने,
- सबै उद्योग प्रतिष्ठानहरूसँग प्रभावकारी समन्वय गरी श्रमिकहरूलाई सामाजिक सुरक्षाकोषमा आवद्ध गर्ने,
- उद्योग प्रतिष्ठानहरूमा काम गर्ने श्रमिकहरूको स्वस्थ्या परीक्षण गर्ने,
- मागमा आधारित सिपमूलक तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरी स्वरोजगारीका अवसरहरूको सिर्जना र विस्तार गर्ने।

५. जनशक्ति विवरण

स्थायी दरबन्दी

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	फाजिल
१	सामाजिक विकास मन्त्रालय	५४	२७	२७	
२	शिक्षा विकास निर्देशनालय	३५	२२	१३	
३	स्वास्थ्य निर्देशनालय	३२	१०	२२	
४	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	१७	८	९	
५	शिक्षा तालिम केन्द्र डोटी	१७	६	११	
६	सेती प्रादेशिक अस्पताल, धनगढी	१०६	५१	५५	
७	महाकाली प्रादेशिक अस्पताल, कञ्चनपुर	१००	४९	५१	१
८	टीकापुर अस्पताल	५९	२६	३३	१
९	जिल्ला अस्पताल डोटी	३०	१५	१५	
१०	जिल्ला अस्पताल अछाम	२२	११	११	
११	जिल्ला अस्पताल दार्चला	२२	१३	९	३
१२	जिल्ला अस्पताल बैतडी	२२	९	१३	१
१३	जिल्ला अस्पताल बझाङ्ग	२२	१३	९	३
१४	जिल्ला अस्पताल बाजुरा	१८	११	७	
१५	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	१४	६	८	३
१६	स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	१४	६	८	
१७	स्वास्थ्य कार्यालय, कैलाली	१५	१२	३	
१८	स्वास्थ्य कार्यालय, डडेल्धुरा	१३	११	२	
१९	स्वास्थ्य कार्यालय, डोटी	१३	६	७	२
२०	स्वास्थ्य कार्यालय, बझाङ्ग	१२	९	३	
२१	स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	१२	८	४	१
२२	स्वास्थ्य कार्यालय, दार्चुला	१२	८	४	
२३	स्वास्थ्य कार्यालय, बैतडी	१२	८	४	
२४	स्वास्थ्य कार्यालय, कञ्चनपुर	१२	१२	०	१
२५	स्वास्थ्य कार्यालय, बाजुरा	११	७	४	
२६	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय कैलाली	6	४	२	
२७	महाकाली आयुर्वेद औषधालय कञ्चनपुर	६	४	२	
२८	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, अछाम	७	३	४	
२९	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, डोटी	७	२	५	
३०	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, बाजुरा	७	४	३	
३१	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, बझाङ्ग	७	४	३	
३२	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, डडेल्धुरा	७	५	२	
३३	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, बैतडी	७	३	४	
३४	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, दार्चुला	७	४	३	
३५	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र, कैलाली	१	१	०	
३६	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र, कञ्चनपुर	१	०	१	
जम्मा		**७५९**	**३९८**	**३६१**	**१६**

अस्थायी दरबन्दी

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त
१	सामाजिक विकास मन्त्रालय	८		
२	शिक्षा विकास निर्देशनालय	२		
३	स्वास्थ्य निर्देशनालय	४		
४	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय कैलाली	२७		
५	प्रादेशिक स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्र	१०		
६	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र, कैलाली	१३		
७	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र, कञ्चनपुर	१८		
८	सामाजिक विकास कार्यालय, कैलाली	१०		
९	सामाजिक विकास कार्यालय, कञ्चनपुर	१०		
१०	सामाजिक विकास कार्यालय, डोटी	७		
११	सामाजिक विकास कार्यालय, अछाम	७		
१२	सामाजिक विकास कार्यालय, डडेल्धुरा	८		
१३	सामाजिक विकास कार्यालय, बैतडी	७		
१४	सामाजिक विकास कार्यालय, दार्चुला	७		
१५	सामाजिक विकास कार्यालय, बझाङ्ग	८		
१६	सामाजिक विकास कार्यालय, बाजुरा	७		
१७	प्रदेश खेलकूद परिषद्, कैलाली	७		
१८	सुदूरपश्चिम प्रज्ञा प्रतिष्ठान, कैलाली	६		
१९	प्रदेश युवा परिषद, कैलाली	७		
	जम्मा	**१७३**		

६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
७८	हिमाली र पहाडी क्षेत्रका सिकाइ उपलब्धि न्यून रहेका, भौतिक पूर्वाधार कमजोर रहेका र शैक्षिक गुणस्तर कमजोर रहेका विद्यालय सुधारका लागि मुख्यमन्त्री शैक्षिक पूर्वाधार विकास तथा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम सञ्चालन तथा यस कार्यक्रम अन्तर्गत प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको साझेदारीमा स्थानीय माग र आवश्यकतामा आधारित नमुना विद्यालय स्थापना, शैक्षिक गुणस्तर सुधार एवम् विद्यालय-उच्च शिक्षा श्रृङ्खला स्थापित गरी गुणस्तरीय शैक्षिक जनशक्ति विकास गर्ने	मुख्यमन्त्री शैक्षिक पुर्वधार विकास तथा गुणस्तर सुधार कार्यक्रमलाई आगामी वर्षहरूमा समेत निरन्तरता दिई व्यवस्थित रूपमा कार्यान्विन गर्न कार्यविधिको मस्यौदा तयार भएको। कार्यविधि प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषद् बाट स्वीकृत भए पश्चात् कार्यान्वयनमा जाने तयारी।
७९	मुख्यमन्त्री शैक्षिक पूर्वाधार विकास तथा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा बाजुरा जिल्लामा सामुदायिक आवासीय विद्यालय सञ्चालन	सामाजिक विकास कार्यालय बाजुरा मार्फत कार्यक्रम कार्यान्वयन भई रहेको।आवासीय विद्यालय सञ्चालनका लागि ९ वटा विद्यालयहरू छनोट भई कार्यान्वयन भइरहेको।
८०	उच्च शिक्षाको पहुँच र गुणस्तर बढाउन प्रदेश विश्वविद्यालय स्थापनाको कार्य अगाडि बढाइने तथा उच्च शिक्षालाई अनुसन्धान एवम् नवप्रवर्तनसँग आवद्ध गर्न सुदूरपश्चिम विश्वविद्यालयलाई अनुदान उपलब्ध गराउने	प्रदेश भित्र प्राविधिक विश्वविद्यालय स्थापना सम्बन्धी कार्य गर्न समिति गठन गरी समितिले टीकापुर विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालय स्थापनाका लागि विधेयकको मस्यौदा तयार गरेको र समितिबाट प्रतिवेदन पेस भई सकेको तथा यस मन्त्रालयबाट ऐनको मस्यौदा तर्जुमाका लागि सैद्धान्तिक सहमति माग गरिएको।
८१	सामुदायिक क्याम्पसहरूलाई कार्यसम्पादनका आधारमा अनुदानको व्यवस्था गर्ने तथा प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने र विज्ञान विषय पठनपाठन हुने सामुदायिक विद्यालयको पूर्वाधार विकास र प्रयोगशाला सुदृढीकरण गर्ने	१० वटा सामुदायिक क्याम्पसहरूलाई कार्यसम्पादनका आधारमा अनुदान प्रदान गर्न सूचना प्रकासन गरिएको तथा विज्ञान विषय पठनपाठन हुने सामुदायिक विद्यालयको पूर्वाधार विकास र प्रयोगशाला सुदृढीकरणका लागि विद्यालय छनोट भईसकेका।

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
८२	संघ सरकार र स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा प्रत्येक स्थानीय तहमा एक-एक वटा बालविकास केन्द्रलाई नमुना बालविकास केन्द्रको रूपमा विकास गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने तथा बालबालिकाको स्वास्थ्य तथा पोषण अवस्थाको सुधार गर्ने	गत आ.व. मा छनोट भएका ८८ वटा वालविकास केन्द्रहरूलाई नमुना बाल केन्द्रका रूपमा विकास गर्न अनुदान दिइएको तथा विद्यालय दिवा खाजा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि मन्त्रालयबाट कार्यविधि स्वीकृत भई सकेको र स्थानीय तह मार्फत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आवश्यक तयारी भएको।
८३	समावेशी शिक्षा प्रवर्धन गर्न अपाङ्गता भएका र सीमान्तकृत वर्गका बालबालिका लक्षित शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण तथा प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने तथा वादी समुदायका बालबालिकाको पहुँच अभिवृद्धिका लागि वादी उत्थान छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने	महाकाली मा वि बेलौरीमा बौद्धिक अपाङ्गता भएका वालवालिकाहरूको लागि आवासिय विद्यालयको लागि पूर्वाधार निर्माण भई रहेको। स्रोत कक्षा भएका विद्यालयहरूको सुदृढीकरण सम्बन्धी कार्य भएको। बादी उत्थान छात्रवृत्ति कार्यक्रमको लागि निर्देशिका संशोधन गर्न आवश्यक रहेकोले संशोधनको अन्तिम चरणमा रहेको।
८४	गरिब, विपन्न, सहिद तथा बेपत्ता परिवार, अपाङ्ग, महिला, दलित, मुक्त कमैया, कम्लहरी, हलिया र सीमान्तकृत वर्गका छात्रछात्रा तथा जेहेन्दार विद्यार्थीको उच्च शिक्षा र चिकित्सा शिक्षामा पहुँच बढाउन प्राविधिक शिक्षा छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाएको तथा शैक्षिक छात्रवृत्ति विस्तार कार्यक्रम सञ्चालन गरिने	चिकित्सा शिक्षा तर्फको MBBS अध्ययन छात्रवृत्तिको लागि ९ जना विद्यार्थी छनोट भएका। गत विगत वर्ष देखी पाइरहेका २७ जना विद्यार्थीहरूको छात्रवृत्ति रकम निकासा भएको।
८५	सीप परीक्षण केन्द्रको सुदृढीकरण गरी परम्परागत सीप प्रमाणीकरण गरिने तथा पूर्व सिकाइको मान्यता प्रणालीद्वारा प्रदेशभित्रका युवाको परम्परागत सीप परीक्षणको व्यवस्था मिलाईने	पुर्वसिकाईको मान्यता विधिबाट ६०० जनाको सीप परीक्षण गर्न सूचना आव्हान गरी आवेदन संकलन भई सकेको। राष्ट्रिय सीप परीक्षण समिति र CTEVT सँगको समन्वयमा सीप परीक्षण हुने चरणमा रहेको।

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
८६	शिक्षा तालिम केन्द्रमा डिजिटल सिकाइ केन्द्र सञ्चालनमा ल्याइने तथा शिक्षकको दक्षता अभिवृद्धि गरी शिक्षा सिकाइलाई प्रभावकारी तुल्याउन सेवाकालीन तालिमका साथै अनुसन्धानमा तथा सुचना प्रविधिमा आधारित तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिने तथा शिक्षकको दक्षता अभिवृद्धि गरी शैक्षिक गुणस्तर सुधार गरिने	शिक्षकको पेशागत विकास सम्बन्धी ५१० जना शिक्षकहरूले प्रमाणीकरण तालिम र २३९ जनाले कस्टमाइज्ड तालिम लिइ सकेको।
८७	सामाजिक, सांस्कृतिक विविधताको व्यवस्थापनमा जोड दिइने तथा प्रदेशभित्रका भाषा, धर्म, संस्कार, संस्कृति, कला, साहित्यको उत्थान, संरक्षण र विकास गर्न सुदूरपश्चिम प्रज्ञा प्रतिष्ठानको संस्थागत विकास गर्ने	सुदूरपश्चिम प्रज्ञा प्रतिष्ठान मार्फत प्रदेशको भाषा धर्म संस्कृति कला साहित्यको उत्थान संरक्षण र विकास सम्बन्धी वार्षिक बजेटमा विनियोजित कार्यक्रम कार्यान्वयन भइरहेका।
८८	प्रदेशभित्र रहेका ऐतिहासिक, पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक महत्वका सम्पदाहरूको खोज, अन्वेषण, अभिलेखीकरण गरी प्रदेशस्तरीय संग्रहालय स्थापना र सञ्चालनको सम्भाव्यता अध्ययन गरिने	हालसम्म कार्य प्रगति हुन नसकेको।
८९	थारू जातिका बडघर र भलमन्सा प्रथालाई सम्बर्द्धन र व्यवस्थापन गर्ने	हालसम्म कार्य प्रगति हुन नसकेको।
९०	"खेलकूदको विकास; विद्यालयदेखि ओलम्पिकसम्म" भन्ने नाराका साथ खेलकूद क्षेत्रको संस्थागत विकासमा जोड दिइने तथा बहुउद्देश्यीय रङ्गशाला, कभर्डहल, खेलमैदान जस्ता खेलकूद पूर्वाधार विकास गर्ने	महेन्द्रनगरमा बहुउद्देशीय कभर्डहल निर्माणको ४०% र टीकापुर स्पोर्ट्स एकेडेमीको ३०% भौतिक प्रगति भइसकेको।
९१	राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरका खेलकूद प्रतियोगितामा उत्कृष्ट प्रदर्शन गरी पदक प्राप्त गर्ने प्रदेशका खेलाडीलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था तथा खेलकूद पूर्वाधार विकास र खेलकूद प्रतियोगिता सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने	प्रदेश खेलकूद परिषद् मार्फत खेलकूद प्रतियोगिताहरू र खेलाडी प्रोत्साहन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन भई रहेको। मुख्यमन्त्री भलिवल कप सम्पन्न, प्रदेशस्तरिय राष्ट्रपति रनिङ्ग सिल्ड प्रतियोगिता सम्पन्न।
९२	विशेषज्ञ तथा विशिष्टिकृत स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँच वृद्धि गर्न टेलिमेडिसिन लगायत इ-हेल्थ र विस्तारित स्वास्थ्य सेवाको विकास र विस्तार तथा हिमाली र पहाडी जिल्लाका अस्पतालहरूका लागि	सबै अस्पतालबाट टेलिमेडिसिन सेवाको भौतिक संरचनाको विकास गरिएको साथै सेती प्रादेशिक अस्पताललाई हव अस्पतालका रूपमा विकास गरिएको तथा

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	विशेषज्ञ चिकित्सकको व्यवस्था गर्ने	सबै अस्पतालमा विशेषज्ञ चिकित्सकको व्यवस्था भई सेवा सञ्चालनमा भएको।
९३	राना, थारू, चौधरी जातीमा रहेको सिकलसेल एनिमिया, थालासेमिया जस्ता रोगहरूको स्क्रिनिङ्गको दायरा बढाइ प्रदेशभित्र नै उपचारको व्यवस्था गरिने	स्वास्थ्य कार्यालय मार्फत सिकलसेल एनिमियाका जम्मा ५२७६ भएकामा +ve देखिएका ४९ तथा +ve टेट्र देखिएका ५६१ जना रहेको पाइयो।
९४	"मुख्यमन्त्री स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार तथा पोषण सुरक्षा कार्यक्रम"अन्तर्गत सेती प्रादेशिक अस्पताल, महाकाली प्रादेशिक अस्पताल र टीकापुर अस्पतालमा डायलाईसिस र सघन उपचार (आइ.सि.यु.) सेवा विस्तार एवम् सेती प्रादेशिक अस्पतालमा वर्न युनिट स्थापना गरिने	सेती प्रादेशिक अस्पताल र महाकाली प्रादेशिक अस्पतालमा डायलाईसिस र सघन उपचार (आइ.सि.यु.) सेवा सञ्चालनमा रहेको। टीकापुर अस्पतालमा डायलाईसिस सेवा विस्तार भइरहेको र सघन उपचार (आइ.सि.यु.) सेवा सञ्चालनमा रहेको। सेती प्रादेशिक अस्पतालमा वर्न युनिट स्थापनाको काम भइरहेको।
९५	बाजुराको कोल्टी, दार्चुलाको गोकुलेश्वर, डडेल्धुराको जोगबुढा, कैलालीको लम्कीचुहा र कञ्चनपुरको बेलौरी अस्पताललाई प्रदेशस्तरीय अस्पतालमा स्तरोन्नती गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था तथा कैलालीको टीकापुर अस्पतालको स्तरोन्नती गरिने	बाजुराको कोल्टी, दार्चुलाको गोकुलेश्वर, डडेल्धुराको जोगबुढा, कैलालीको लम्कीचुहामा स्तरोन्नतीका लागि बोलपत्र आह्वान भएको।
९६	पोषण सुरक्षाको दृष्टिले जोखिममा रहेका बालबालिका, गर्भवती, सुत्केरी, बृद्धवृद्धा लगायत वर्गलाई लक्षित गरी स्थानीय कृषि उपज एवम् रैथाने बालीबाट उत्पादित पोषणसामग्री वितरण गरिने	मुख्यमन्त्री स्वास्थ्य सुधार तथा पोषण सुधार कार्यक्रम २०८० कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका स्वीकृत भइसकेको
९७	आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा पद्धति विस्तार गर्न प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालयमा विशेषज्ञ सेवा सञ्चालन गरिने	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालयमा बाल रोग विशेषज्ञ सेवा सञ्चालनमा ल्याइएको।
९८	प्रदेशस्तरीय योग तथा प्राकृतिक चिकित्सा केन्द्र स्थापनाको लागि प्रारम्भिक अध्ययन गरिने तथा बाजुराको कोल्टीमा रहेको आयुर्वेद औषधालयमा नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र स्थापना र सञ्चालन तथा आयुर्वेदका विशिष्टीकृत सेवा विस्तार गर्न प्रदेश मातहतका आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाको सुदृढीकरण	प्रदेशस्तरीय योग तथा प्राकृतिक चिकित्सा केन्द्र स्थापना तर्फ प्रक्रिया अगाडि नबढेको। बाजुराको कोल्टीमा रहेको आयुर्वेद औषधालयमा नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र स्थापनाका लागि बोलपत्र आव्हानको तयारी गरिएको।

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	गरिने	
९९	प्रदेशका सबै स्थानीय तहमा ग्रामीण अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रमलाई थप विस्तार र सुदृढीकरण तथा महिलाको प्रजनन स्वास्थ्यलाई सुधार गर्न पाठेघरको मुखको क्यान्सर,स्तन क्यान्सर, आङ खस्ने लगायतका रोगहरूको पहिचानका लागि स्क्रिनिङ्ग क्याम्प सञ्चालन गर्न विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिने	प्रदेशका सबै स्थानीय तहमा ग्रामीण अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रम थप विस्तारका लागि तयारी भइरहेको। महिलाको प्रजनन स्वास्थ्यलाई सुधार गर्न पाठेघरको मुखको क्यान्सर, स्तन क्यान्सर, आङ खस्ने लगायतका रोगहरूको पहिचानका लागि स्क्रिनिङ्ग क्याम्प सञ्चालन भई विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनमा गरिएको।
१००	स्वास्थ्य सुधारयोग्य शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको पहिचान गरी प्रेषण र निःशुल्क उपचारको व्यवस्था तथा प्रादेशिक अस्पतालबाट ज्येष्ठ नागरिकलाई निमोनिया र इन्फ्ल्युएन्जा विरूद्धको निशुल्क खोप दिने व्यवस्था गरिने	स्वास्थ्य सुधारयोग्य शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको पहिचान गरी प्रेषण र निःशुल्क उपचार भइरहेको। प्रादेशिक अस्पतालबाट ज्येष्ठ नागरिकलाई निमोनिया र इन्फ्ल्युएन्जा विरूद्धको निःशुल्क खोप कार्यक्रमका लागि निर्देशिका स्वीकृत भई कार्यान्वयन प्रक्रियामा रहेको।
१०१	प्रदेश निर्वाचन क्षेत्रमा नागरिकको नियमित स्वास्थ्य परीक्षणका लागि विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन तथा गरिब र असहाय बिरामीको स्वास्थ्य उपचारमा सहायता र पहुँच बढाउन सामाजिक सुरक्षा इकाइमार्फत नसर्ने, दीर्घ र मानसिक रोगको रोकथाम र नियन्त्रण	स्वास्थ्य निर्देशनालयबाट नियमित स्वास्थ्य परीक्षणका लागि ७५८ जनालाई विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य शिविरबाट सेवा प्रदान गरीएको अस्पतालहरूबाट सामाजिक सुरक्षा इकाइमार्फत गरिब र असहाय बिरामीको स्वास्थ्य उपचारका लागि आर्थिक सहयोग भइरहेको।
१०२	गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको लागि स्वास्थ्यकर्मीको दक्षतावृद्धि गर्न तालिम सञ्चालन तथा प्रदेशमा रहेका सम्पूर्ण महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको निःशुल्क स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने	प्रदेश अन्तर्गत रहेको ८१० जना स्वास्थ्यकर्मीलाई विभिन्न स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम दिई दक्षता वृद्धि गरिएको। प्रदेशका ६०७७ जना महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको निःशुल्क स्वास्थ्य बिमा गरिएको।
१०३	"स्वास्थ्य सुरक्षाका लागि बिमा" भन्ने नाराका साथ संघ सरकारको समन्वयमा स्वास्थ्य बिमालाई थप विस्तार र प्रभावकारी बनाईने तथा प्रदेशभित्र	स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको। प्रदेश भित्र रहेका १२९ एम्बुलेन्सहरूमा GPS प्रणाली जडान भएको।

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	एम्बुलेन्स सेवालाई डिजिटलाईजेसन गरी प्रादेशिक प्रेषण केन्द्रलाई थप व्यवस्थित बनाईने	
१०४	संघीय सरकारको विशेष अनुदानमा लम्कीचुहा सामुदायिक अस्पताल र वेदकोट अस्पतालको संरचना निर्माण गरिने	लम्कीचुहा सामुदायिक अस्पतालको ८०% भौतिक प्रगति र वेदकोट अस्पताल जग्गा प्राप्तिमा समस्या रहेकोले काम अगाडि नबढेको।
१०५		
१०६	ग्रामीण क्षेत्रका सीमान्तकृत महिलालाई लक्षित गरी सीपमुलक तालिम कार्यक्रमलाई निरन्तरता तथा अपांगता भएका व्यक्तिका लागि उद्यमशिलता विकास, आय-आर्जन र स्वरोजगार प्रवर्धन गर्ने	जिल्ला स्थित सामाजिक विकास कार्यालय मार्फत कार्यान्वयन भइरहेको।
१०७	बालबालिका तथा किशोरकिशोरी विरूद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसाको न्यूनिकरण तथा विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका र हिंसा र जोखिममा रहेका बालबालिकाको लागि आपतकालीन कोष स्थापना गरी उद्धार र पुनर्स्थापना गरिने	अभिभावक बिहिन बालबालिकाको लागि बैकल्पिक स्याहार कार्यक्रम सामाजिक विकास कार्यालय मार्फत सञ्चालनमा रहेको। विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका र हिंसा र जोखिममा रहेका बालबालिकाको लागि आपतकालीन कोष स्थापनाका लागि यस आ.व. मा बजेट विनियोजन हुन नसकेको।
१०८	स्थानीय तह, निजी क्षेत्र र गैरसरकारी संघसंस्थाको साझेदारीमा सहयोगापेक्षी सडक मानवमुक्त सुदूरपश्चिम अभियान सञ्चालन गरिनेछ। परोपकारी कार्य गर्ने मानविय सेवामा समर्पित संघ संस्थासँगको सहकार्य र साझेदारी गरिने	सूचना प्रकाशन भइ प्रस्तावहरू प्राप्त भइ सकेको।
१०९	हिंसा पिडित प्रभावितहरूको तत्काल राहत, उद्दार, उपचार र आवश्यक कानुनी उपचार एवम् पारिवारिक तथा सामाजिक पुनर्स्थापनाका लागि सबै जिल्लामा आपतकालीन सेवा केन्द्र सञ्चालन कार्यलाई निरन्तरता तथा एशियाली बिकास बैंक र संघ सरकारसँगको साझेदारीमा कैलालीको लम्कीचुहामा दिर्घकालिन पुनर्स्थापना केन्द्र निर्माण कार्य अगाडि बढाउने	९ वटै जिल्लामा अल्पकालिन सेवा केन्द्र सञ्चालनमा रहेको। एशियाली बिकास बैंकसँग समन्वय भइरहेको, जग्गा प्राप्तिको चरणमा रहेको।
११०	जेष्ठ नागरिक समूह गठन र दिवा सेवा केन्द्र स्थापना	जेष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र सञ्चालनमा

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	तथा सञ्चालन तथा प्रादेशिक अस्पतालबाट जेष्ठ नागरिकलाई निमोनिया र इन्फ्लुएन्जाको खोप दिइने	सामाजिक विकास कार्यालय मार्फत सहयोग भइरहेको। प्रादेशिक स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्रबाट निमोनिया र इन्फ्लुएन्जाको खोप खरिद प्रक्रियामा रहेको।
१११	प्रदेशमा गुणस्तरीय बहुसीपयुक्त मानव संशाधनको विकास गरी रोजगार र स्वरोजगार अभिवृद्धि गर्न महिला, दलित, जनजाती र पिछडिएका समुहलाई लक्षित गरी विभिन्न प्रकारका व्यवसायिक तथा सीपमुलक तालिम प्रदान गर्ने	प्रदेशका १७९५ जना व्यक्तिले सिपमुलक तालिम प्राप्त गरेका र अनौपचारिक तथा परम्परागत श्रम तथा सीप उपयोगको प्रवर्द्धन भएको।
११२	कार्यस्थलमा कामदारहरूको सुरक्षा, स्वास्थ्य सम्वन्धी परामर्श, उद्यमशिलताको विकास, उत्कृष्ट श्रमिक उद्यमी पहिचान र पुरस्कृत गर्ने	यस आ.व. मा बजेट विनियोजन नभएको।

७. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा र २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्डहरू

क्र.सं.	नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/ संशोधन
१	निजी अस्पताल तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यवसाय स्थानान्तरण मापदण्ड, २०७९	नयाँ तर्जुमा
२	उत्कृष्ठ उद्यमी सम्मान कार्यविधि २०७९	
३	सुदूरपश्चिम प्रदेश खेलकूद प्रतियोगिता सञ्चालन कार्यविधि २०७९	
४	लक्षित वर्गको लागि सीपमूलक तालिम सञ्चालन तथा औजार उपकरण(वस्तुगत सहायता) हस्तान्तरण कार्यविधि, २०७९	
५	मुख्यमन्त्री स्वास्थ्य सुधार तथा पोषण सुधार कार्यक्रम २०८० कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका	नयाँ तर्जुमा
६	जेष्ठ नागरिकका लागि निमोनिया र इन्फुयन्जा खोपको कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०८०	नयाँ तर्जुमा
७	सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वास्थ्य उपचार आर्थिक सुविधा सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०	नयाँ तर्जुमा
८	राष्ट्रिय व्यावसायिक योग्यता प्रणाली कार्यान्वयन कार्यविधि २०८०	
९	एकिकृत छात्रवृत्ति व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७६(चौथो संशोधन)	संशोधन
१०	विद्यालय दिवा खाजा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८०	नयाँ तर्जुमा
११	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि, २०८०	नयाँ तर्जुमा

८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ फागुन मसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू

स्वास्थ्य

- प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय डोटीबाट बैतडीको श्री केदारमा एकीकृत स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन भएको जसबाट ५५ जनाको आँखाको सर्जरी भएको र जम्मा ७५८ स्थानियले सेवा लिएको,
- स्वास्थ्य तालिम केन्द्रबाट ८१० जना स्वास्थ्यका कर्मचारीहरूलाई स्वास्थ्य सम्बन्धी विभिन्न विषयमा क्षमता अभिवृद्धि तालिम दिइएको,
- विपन्न नागरिक स्वास्थ्य आर्थिक सहायता कार्यक्रम अन्तर्गत ६२ जनाले आर्थिक सहयता प्राप्त गरेको,
- गेटा आँखा अस्पतालका लागि औजार उपकरणहरू खरिद प्रक्रियामा रहेको,
- प्रादेशिक जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला अन्तर्गत प्रदान गरिने विभिन्न सेवाहरूको इकाई मूल्य निर्धारण गर्ने प्रक्रिया अन्तिम चरणमा रहेको,
- टीकापुर अस्पतालको क्वाटर निर्माण प्रक्रियामा रहेको,
- लम्कीचुहा सामुदायिक अस्पताल निर्माण प्रक्रियामा रहेको,
- टीकापुर अस्पताल परिसरमा सरूवा रोग नियन्त्रण तथा अनुसन्धान केन्द्र भवन निर्माण प्रक्रियामा रहेको,
- अत्यावश्यक आयुर्वेद औषधि खरिदको बजेट आयुर्वेद चिकित्सालय/अस्पतालमा हस्तान्तरण गरिएको,
- हेमोफिलिया रोगका उपचारका लागि अत्यावश्यक औषधि खरिद प्रक्रियामा रहेको,
- आकस्मिक हवाई एम्बुलेन्स मार्फत एक जनाले प्रेषण सेवा प्राप्त गरेको,
- महामारी पुर्व तयारी, रोकथाम तथा व्यवस्थापन निरन्तर भइरहेको,
- महाकाली प्रादेशिक अस्पताल, टीकापुर अस्पताल, बैतडी अस्पताल र बझाङ्ग अस्पतालमा फोहरमैला ब्यबस्थापनका लागि प्लाण्ट जडानको बोलपत्र आव्हान भई सम्झौता भइसकेको,
- निःशुल्क औषधि खरिदका लागि बोलपत्र आव्हान भई सम्झौता भइसकेको,
- आधारभूत तथा आकस्मिक सेवाको लागि औषधि खरिदका लागि बोलपत्र आव्हान भई सम्झौता भइसकेको,
- माईक्रोस्कोपहरू खरिद प्रक्रिया सम्पन्न भइसकेको,
- आकस्मिक आउने महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि औषधीहरू खरिद प्रक्रिया सम्पन्न भइसकेको,
- कोभिड १९, औलो, स्क्रब टाईफस, डेंगु, कालाजार, लेप्टोस्पाईरोसिस आदि सरूवा रोग पहिचानको लागि र्यापिड किट लगायत अन्य सामग्री खरिद प्रक्रिया सम्पन्न भइसकेको,

- प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशालामार्फत सिकलसेल एनेमिया तथा हेमोग्लोबिनोप्याथीको रिएजेन्ट खरिद सम्पन्न भएको।

सामाजिक

- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि, २०८० सम्बन्धी सरोकारवालाहरूलाई अभिमुखीकरण,
- समाज कल्याणका क्षेत्रमा कार्य गर्ने संघ संस्थाहरूलाई अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयन चरणमा रहेको,
- यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकहरूका विषयमा सरोकारवालाहरूलाई अभिमुखीकरण।
- बाल संरक्षण सम्बन्धी स्थानीय तहका महिला तथा बालबालिका शाखा हेर्ने कर्मचारीहरूलाई अभिमुखीकरण,
- अल्पकालिन सेवा केन्द्र (Safe House) सञ्चालनको निरन्तरता,
- स्थानीय तहमा Social Protection cluster गठन सम्बन्धी स्थानीय तहका पदाधिकार र कर्मचारीहरूलाई अभिमुखीकरण।

श्रम रोजगार

- श्रम तथा रोजगार नीतिको पहिलो चरणको मस्यौदा तयार भएको,
- प्रदेश श्रम सल्लाहकार परिषद् गठन तथा सञ्चालन कार्यविधि मन्त्रिपरिषद् वाट स्वीकृत हुने चरणमा।

शिक्षा

- प्रदेश प्राविधिक विश्व विद्यालय स्थापना सम्बन्धी कार्य गर्न समिति गठन गरिएको र उक्त समितिबाट प्रतिवेदन प्राप्त भएको,
- कैलाली बहुमुखी क्याम्पस, डोटी बहुमुखी क्याम्पस, अमरगढी बहुप्राविधिक शिक्षालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी कार्य भइरहेको,
- महाकाली मा वि बेलौरीमा बौद्धिक अपांगता भएका बालबालीकाका लागि छात्रावास निर्माण सम्बन्धी कार्य भइरहेको,
- महेन्द्रनगरमा बहुउद्देश्यीय कभर्डहल निर्माण र टीकापुरमा स्पोर्टस एकेडेमीको भवन निर्माण भइरहेको,
- प्रदेश भित्रका ३६ जना विद्यार्थीहरू पूर्ण छात्रवृत्तिमा एम.वि.वि एस अध्ययन गरिरहेको।

९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू

स्वास्थ्य

- सेती र महाकाली प्रादेशिक अस्पतालबाट डायलाईसिस सेवा निरन्तर सञ्चालनमा रहेको,
- सबै अस्पतालमा सामाजिक सुरक्षा इकाईको स्थापना गरी स्वास्थ्य बिमामा आवद्ध नभएका गरिब र असहाय विरामीको लागि दश हजारसम्मको स्वास्थ्य उपचार निःशुल्क हुने व्यवस्था मिलाइएको,
- टीकापुर अस्पतालमा ४ जना डाक्टर परिवार सहित बस्ने मिल्ने क्वाटर निर्माण सम्पन्न भएको,
- महाकाली अस्पतालको इमर्जेन्सी भवनको पहिलो तला निर्माण सम्पन्न भएको,
- टीकापुर अस्पताल परिसरमा सरूवा रोग उपचार, नियन्त्रण तथा अनुसन्धान केन्द्र भवन निर्माण भइरहेको,
- महाकाली र डोटी आयुर्वेद केन्द्रमा योगहल निर्माण सम्पन्न भएको,
- प्रदेश अन्तर्गतका ९ वटा आयुर्वेदिक स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा प्याथोलोजी सेवा सञ्चालन गरिएको,
- डडेल्धुरा जिल्लामा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा ५ वटा बर्थिंग सेन्टर निर्माण भएको,
- गेटामा प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय निर्माण भई सञ्चालनमा रहेको,
- सेती प्रादेशिक अस्पतालबाट सिटि स्क्यान सेवा सञ्चालन भएको,
- सेती प्रादेशिक अस्पतालबाट विस्तारित स्वास्थ्य सेवा तथा टेलि मेडिसिन सेवा सञ्चालन भएको,
- सेती र महाकाली प्रादेशिक अस्पतालमा हस्पिटल फर्मुलरी निर्माण सम्पन्न भएको,
- प्रदेश अन्तर्गतका ९ वटा आयुर्वेदिक स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा प्याथोलोजी सेवा सञ्चालन गरिएको,
- प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्रबाट अस्पताल, स्वास्थ्य संस्था तथा आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रका लागि आवश्यक सामग्री र उपकरण खरिद भएको,
- बर्थिङ्ग सेन्टर र Basic emergency obstetric and neonatal care (BEONC) Comprehensive emergency obstetric and neonatal care CEONC अस्पतालहरूको प्रभावकारी सञ्चालनका लागि औजार उपकरण तथा सामग्रीहरू खरिद भएको,
- जोशीपुर प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रका लागि सिकलसेल एनिमिया जाँच गर्ने मेशिन खरिद गरिएको।
- स्वास्थ्य निर्देशनालय र अस्पतालमा बिरामीहरूको मेडिकल रेकर्डहरूको एकीकृत डाटा सेन्टर स्थापना (प्रदेश अन्तर्गतका ५ वटा अस्पतालहरूः टीकापुर, बैतडी, बझाङ्ग, दार्चुला र बाजुरा अस्पतालमा विस्तार गरिएको),
- सेती प्रादेशिक अस्पतालमा Electronic Health Recording System (EHRS) विस्तारका लागि नेटवर्किंग व्यवस्थापन तथा स्थापना गरिएको,
- पहिलो पटक बाजुरा जिल्लामा पोषण सम्बन्धी SMART Survey सम्पन्न गरिएको,
- स्वास्थ्य निर्देशनालयको प्राविधिक सहयोगमा चौध वटा स्थानीय तहका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा विद्युतीय जिन्सी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली विस्तार भएको। (eLMIS System Rollout.),

- Digital Maternal and Neonatal Registry (DMNR) प्रणाली लागु भई ANC Visit मा आउने सबै गर्भवती महिलाहरूको अनलाईन दर्ता सुरू गरिएको। (डडेल्धुरा, कैलाली, कञ्चनपुर र बैतडी जिल्लामा),
- प्रदेशका २२७ वटा एम्बुलेन्समध्ये १२८ मा GPS जडान भएको र ८१ वटाको Dispatch Center बाट नियमित Dashboard मार्फत Monitoring भइरहेको,
- कैलाली र कञ्चनपुर जिल्लामा सिकल सेल र थालेसिमीया स्क्रीनिंग क्याम्पहरूमा २० हजार भन्दा बढीले सेवा प्राप्त गरेका,
- सबै स्वास्थ्यकर्मी र महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरूको स्वास्थ्य बिमा गरिएको,
- जटिल प्रसुती भएका दुई जना महिलाहरूलाई हवाई उद्दार गरिएको,
- ९ वटै जिल्लाका १०६७२ महिला र पुरूषः ५१५० (जम्मा १५८२२ जना) लाभान्वित भएका,
- पाठेघरको शल्यक्रिया १२८ जना आँखाको १०५ जना (जम्मा २३३ जना),
- सामान्य चिकित्सा, नाक कान घाटी, सर्जरी भिडिओ एक्सरे, ECG PTA test, Lab, VIA PAP Smear, बाल रोग, प्रसुती रोग, आयुर्वेद, हाडजोर्नी तथा नशा रोग, डेन्टल, मानसिक रोग र छाला रोग आदि,
- शिविर तथा कञ्चनपुर कारागारमा बिरामी स्क्रनिङ्ग गरी ७०० जना बिरामीहरूको चेक जाँच उपचार तथा परामर्श प्रदान गरिएको,
- सुधारयोग्य अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूको पहिचान र उपचार कार्यक्रम अन्तरगत कञ्चनपुर, बझाङ्ग तथा बैतडी जिल्लामा HRDSसँग समन्वयमा ३ जिल्लामा शिविर सञ्चालन तथा ३० जना बालबालिकाहरूको शल्यक्रिया सम्पन्न भएको,
- प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्रमार्फत दक्ष प्रसुतीकर्मी तालिम (SBA), परिवार नियोजन, सुरक्षित गर्भपतन, बेसिक लाईफ सपोर्ट, क्रिटिकल केयर नवजात शिशु स्याहार मानसिक स्वास्थ्य लगायत स्वास्थ्यका विभिन्न विषयमा तालिम सञ्चालन भई १५८१ जना स्वास्थ्यकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धि भएको,
- जेष्ठ नागरिक मनोरञ्जन तथा स्वास्थ्य प्रवर्धन क्लिनिक कार्यक्रम सञ्चालन भएको,
- नसर्ने रोग सम्बन्धी शिविर सञ्चालन गरी औजार उपकरण सहित दिगो रूपमा नसर्ने रोग क्लिनिक सञ्चालन सडक दुर्घटना न्यूनीकरण तथा महामारी नियन्त्रणका लागि बुडरमा हेल्थ डेस्क सञ्चालन गरिएको।
- महामारी व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने स्वास्थ्यकर्मी तथा बिशेषज्ञ चिकित्सक तथा जनशक्ति, औषधि र औषधिजन्य सामग्री, टेस्ट किट, औजार उपकरणको व्यवस्थापन गरिएको।

सामाजिक

- सेफ हाउस र OCMC का कर्मचारीहरूका लागि मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी १० दिने आधारभूत तालिम- २० जना सेफ हाउस र OCMC का कर्मचारीहरूले १० दिने तालिम प्राप्त गरेको,
- १७२१ जना महिलाहरूलाई सिप विकास तालिम प्रदान गरिएको,
- ७६ जना शारीरिक अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई सिपमुलक तालिम प्रदान,
- १९० जना किशोरीहरूलाई जिवन उपयोगि सिप सम्बन्धी तालीम प्रदान,
- ७ जिल्लाका ६८६ जना महिलाहरू लोक सेवा तयारी कक्षामा सामेल,
- ७ जिल्लाका १२०० जना बालिकाहरूलाई आत्मरक्षा सम्बन्धी प्रशिक्षण,
- ३२० जना अविभावक विहिन बालबालिकाहरूका लागि वैकल्पिक हेरचाह कार्यक्रम,
- ५ जिल्लामा जेष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र सञ्चालन,
- १४४० जना विद्यार्थिहरूलाई लागु पदार्थ दुर्वेसनी विरूद्ध सचेतना कार्यक्रम,
- ४ जिल्लाका ९५ जना दलित समुदायका व्यक्तिहरूलाई अनुदान सहित सिप विकास तालिम,
- १३ जना महिला उद्यमीहरूलाई टेवा पुँजी तथा प्रविधि सहयोग,
- सांकेतिक भाषा दोभाषे तालिम सञ्चालन।

शिक्षा

- ७७१ जना वादी समूदायका वालबालिकाहरूलाई छात्रवृत्ती उपलब्ध गराइएको,
- ३०९ वटा २ कोठे र २५ वटा ४ कोठे विद्यालय भवन र ६ वटा छात्रावास भवनहरू निर्माण गरिएको,
- ३० वटा सामुदायिक क्याम्पसहरूलाई सुदृढीकरण अनुदान उपलब्ध गराएको। प्रत्येक जिल्लाको १-१ वटा गरी जम्मा ९ वटा क्याम्पसहरूलाई नमूना क्याम्पसको रूपमा स्तरोन्नती गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको,
- १८८३ जना शिक्षकहरूलाई तालिम प्रदान गरिएको,
- १८ वटा प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यलायहरूमा ल्याव/वर्कसप सुदृढीकरण गरिएको। १२ वटा कक्षा ११-१२ विज्ञान पढाई हुने सामुदायिक विद्यालयहरूमा प्रयोगशाला सुदृढीकरण गरिएको,

श्रम तथा रोजगार

- बेरोजगार युवाहरूलाई रोजगारी/ स्वरोजगरिको माध्यमवाट आत्मा निर्भर बनाउने उद्देश्यले उद्यमशिलता तथा वित्तीय साक्षरता विकास तालिम विभिन्न समुदायमा सञ्चालन गरिएको र उक्त तालिमवाट २२५ जना लाभान्वित भएको,

- उत्कृष्ट श्रमिक उद्यमी पहिचान तथा सम्मान कार्यक्रमको लागि कार्यविधि स्वीकृत भई सुदूरपश्चिम प्रदेश भित्रका ११ जना उत्कृष्ट श्रमिक उद्यमीलाई सम्मान गरिएको।
- आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धनका लागि रोजगारदाता र स्थानीयस्तरका ट्रेड युनियनहरूसँग रोजगार विनिमय सेवा सम्बन्धी कार्यक्रम ७ जिल्लामा सञ्चालन गर्दा कार्यक्रममा ४२५ जनाको सहभागिता भएको,
- बालश्रम निवारण तथा न्यूनीकरण सम्बन्धी सरोकारवाला निकायसँग अभिमुखीकरण कार्यक्रम अछाम, डोटी, डडेल्धुरा र बझाङ्ग जिल्लामा सञ्चालन भएको र उक्त कार्यक्रममा २३० जना कार्यक्रममा सहभागिता भएको,
- वैदेशिक रोजगारीलाई मर्यादित र सुरक्षित बनाउने उद्देश्यले बैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी जनचेतनामुलक अभिमुखीकरण कार्यक्रम ९ जिल्लामा सञ्चालन गरिएको र उक्त कार्यक्रमवाट ३७५ जना लाभान्वित भएको,
- कैलाली, कञ्चनपुर, डोटी, डडेल्धुरा जिल्लाका उद्योगमा काम गर्ने श्रमिकको क्षमता अभिवृद्धि गर्नको लागि उद्योग प्रतिष्ठानहरूमा कार्यरत श्रमिकहरूलाई श्रमिक शिक्षा कार्यक्रम कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको र उक्त कार्यक्रममा २५० जनाको सहभागिता रहेको।
- कार्यस्थलमा कामदारहरूको सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम ५५० जनाको सहभागिता रहेको,
- कैलाली जिल्लाको लक्ष्मी कत्था उद्योग, कञ्चनपुर जिल्लाको भागेश्वर सुगर मिल र अमृत डीष्टिलरीमा उद्योगमा काम गर्ने श्रमिकहरूलाई स्वास्थ्य परीक्षण गरिएको र उक्त परीक्षणवाट ६२५ जना लाभान्वित भएको,
- प्रदेशमा सीप विकास तालिम लिएकाहरूको अवस्था अध्ययन र सीप विकास तालिमको आवश्यकता पहिचान, अध्ययन तथा विश्लेषण गर्दा २०७५/७६ देखि २०७९/८० सम्मको घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, सामाजिक विकास कार्यालय सीप विकास तालिम केन्द्रको सर्वेक्षण गरिएको र तालिम लिएकाहरूको प्रतिवेदन तयारी सहित सम्पन्न २८५८२ जना तालिम प्राप्त व्यक्तिको विवरण प्राप्त भएको।

१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३५००० ०११३	सामाजिक विकास मन्त्रालय	४८६६७१	७४९७१	२२१२३३	३४०४०८	२१८०३७	४४.८
३५००० ०११४	सामाजिक विकास मन्त्रालय	८१५०८३	७६५००	२८७२३३	६०४३५०	१७३२१४	२१.२५
३५००१ ०११३	शिक्षा विकास निर्देशनालय	३५०१५	२२३९७	११८६७	४५५४४	२२०६९	६३.०३
३५००१ ०११४	शिक्षा विकास निर्देशनालय	१५०२००	७८३६३	३७३६३	१९१२००	१०५८६४	७०.४८
३५००१ ०१२३	सामाजिक विकास कार्यालयहरू	३८१८२३	३६०५२	९५०९	४०८३६६	३४७८५८	९१.१
३५००१ ०१२४	सामाजिक विकास कार्यालयहरू	१४८४३६७	१५५५६१	२०६९६१	१४३२९६७	१२४९३३६	८४.१७
३५००२ ०११३	प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय	११३६२५	१११८४१	१२६९७	२१२७६९	१७७७२८	१५६.४२
३५००२ ०११४	प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय	१३०००	०	०	१३०००	१२७४३	९८.०२
३५००२ ०१२३	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	२८६२३९	१४३४९	६३०८	२९४२८०	२६२९१२	९१.८५
३५००२ ०१२४	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	५२१७८	२३९२७	१४३८०	६१७२५	५५४७१	१०६.३१
३५००२ ०१३३	अस्पतालहरू	८४३८१६	१५०४१६	३००३४	९६४१९७	८१७३८४	९६.८७
३५००२ ०१३४	अस्पतालहरू	२१८८५०	६४६७०	३०९६६	२५२५५४	१९४३१३	८८.७९
३५००२ ०१६३	आयुर्वेद चिकित्सालयहरू	१२७१११	१८८२७१	१९२७४६	१२२६३६	१०३६५२	८१.५४
३५००२ ०१६४	आयुर्वेद चिकित्सालयहरू	४०१८९	०	२५००	३७६८९	३३७४४	८३.९६

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३५००३ ०११३	शिक्षा तालिम केन्द्र	३०३८६	६९०	०	३१०७६	२२७३६	७४.८२
३५००३ ०११४	शिक्षा तालिम केन्द्र	३०००	०	०	३०००	२९८३	९९.४३
३५००४ ०११३	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्रहरू	६१०६२	१०११	०	६२०७३	४६९९७	७६.९७
३५००४ ०११४	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्रहरू	१६२५	०	०	१६२५	१५८०	९७.२३
३५००५ ०११३	प्रदेश स्वास्थ आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	६९९८६	४४९७	०	७४४८३	६३४२६	९०.६३
३५००५ ०११४	प्रदेश स्वास्थ आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	३८५०५	६८०००	२१०००	८५५०५	६३३७१	१६४.५८
३५००६ ०११३	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	६४६७४	०	७२००	५७४७४	४९७०४	७६.८५
३५००६ ०११४	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	२५५०	०	०	२५५०	२४१२	९४.५९
३५००७ ०११३	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	२५२२६	३९९६	०	२९२२२	२५००४	९९.१२
३५००७ ०११४	३५००७०११४ प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	८७००	२५००	०	११२००	१०५८६	१२१.६८
३५०९१ १२०३	राष्ट्रिय युवा परिचालन कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	४००००	१०८०५	६३०५	४४५००	८१५४	२०.३९
३५०९१ १२१३	राष्ट्रिय खेलकूद परिषद्(संघ ससर्त	५६००	५६००	५६००	५६००	५५६५	९९.३८

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	अनुदान)						
३५०९१ १२१४	राष्ट्रिय खेलकूद परिषद् (संघ ससर्त अनुदान)	३०००	३०००	३०००	३०००	२८७०	९५.६७
३५०९१ १२२३	राष्ट्रिय युवा परिषद् (संघ ससर्त अनुदान)	२२००	२२००	२२००	२२००	१४०६	६३.९१
३५०९१ १२४३	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम-जिल्लास्तर (संघ ससर्त अनुदान)	५४८००	३३३००	३३३००	५४८००	२१९२६	४०.०१
३५०९१ १२४४	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम-जिल्लास्तर (संघ ससर्त अनुदान)	५०१००	३०१००	३०१००	५०१००	३५७९०	७१.४४
३५०९१ १२५३	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड (संघ ससर्त अनुदान)	२८९००	३२९००	२८९००	३२९००	३२७२६	११३.२४
३५०९१ १२६३	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत) (संघ ससर्त अनुदान)	४०२४००	३९७४००	३९७४००	४०२४००	२८३८१०	७०.५३
३५०९१ १२६४	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत) (संघ ससर्त अनुदान)	६९७००	६९७००	६९७००	६९७००	६७०८१	९६.२४
३५०९१ १२७३	क्षयरोग नियन्त्रण (संघ ससर्त अनुदान)	२७२००	२७२००	२७२००	२७२००	२४५७६	९०.३५

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३५०९११२८३	एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण (संघ ससर्त अनुदान)	२२६००	२२६००	२२६००	२२६००	२०४२९	९०.३९
३५०९११३१३	स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	२७१००	८८३८०	४६०८०	६९४००	५१६४९	१९०.५९
३५०९११३२३	राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्र (संघ ससर्त अनुदान)	७५००	६५००	६५००	७५००	६०३१	८०.४१
३५०९११३४३	उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४२०००	४२७४०	४२७४०	४२०००	३०९७८	७३.७६
३५०९११३५३	नर्सिङ तथा सामाजकि सुरक्षा सेवा कर्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	६९४००	८८४००	८८४००	६९४००	६३९७५	९२.१८
३५०९११३६३	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	६११००	६११००	६११००	६११००	५८०३३	९४.९८
३५०९११३७३	परिवार कल्याण कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४४४६००	४८११९९	४४४६००	४८११९९	३६५७२८	८२.२६
३५०९११३७४	परिवार कल्याण कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	८००	८००	८००	८००	७७८	९७.२५
३५०९११३८३	राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र (संघ ससर्त	७५००	९०००	९०००	७५००	६५७७	८७.६९

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	अनुदान)						
३५०९१ १३९३	अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	८२००	८२००	८२००	८२००	६२९६	७६.७८
३५०९१ १४०३	महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	६०७००	६०७००	६०७००	६०७००	५२६१३	८६.६८
जम्मा		६७८९२८१	२५५९८३६	२४८६४२२	६८६२६९२	५२१०११५	७५.९२

११. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

रकम (रु. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३५००० ०११३	सामाजिक विकास मन्त्रालय	५८६५३१	७४३२	१०१८९२	४९२०७१	१०२९६८	१७.५६
३५००० ०११४	सामाजिक विकास मन्त्रालय	३८९५९०	०	२५०००	३६४५९०	१२७३५२	३२.६९
३५००१ ०११३	शिक्षा विकास निर्देशनालय	३६८५०	२१८३२	०	५८६८२	१९७२४	५३.५३
३५००१ ०११४	शिक्षा विकास निर्देशनालय	६१०००	०	०	६१०००	१०७६१	१७.६४
३५००१ ०१२३	सामाजिक विकास	२६३२८९	१०२००	०	२७३४८९	८२८८९	३१.४८

रकम (रु. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	कार्यालयहरू						
३५००१ ०१२४	सामाजिक विकास कार्यालयहरू	३७७९५४	०	०	३७७९५४	८८३५२	२३.३८
३५००२ ०११३	प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय	७५२६१	३६२५०	०	१११५११	२४४८४	३२.५३
३५००२ ०११४	प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय	८४७५	०	०	८४७५	०	०
३५००२ ०१२३	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	२३१४९९	११५५०	०	२४३०४९	१२२४९९	५२.९२
३५००२ ०१२४	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	२२२००	५०००	०	२७२००	४८२०	२१.७१
३५००२ ०१३३	अस्पतालहरू	८५३४९८	८०६०	०	८६१५५८	४४७६५१	५२.४५
३५००२ ०१३४	अस्पतालहरू	९३०००	२००००	०	११३०००	३८४०६	४१.३
३५००२ ०१६३	आयुर्वेद चिकित्सालयहरू	१५५८००	११०००	०	१६६८००	८३९८०	५३.९
३५००२ ०१६४	आयुर्वेद चिकित्सालयहरू	१२८००	०	०	१२८००	२२३५	१७.४६
३५००३ ०११३	शिक्षा तालिम केन्द्र	३१४५०	०	०	३१४५०	११८१५	३७.५७
३५००३ ०११४	शिक्षा तालिम केन्द्र	५०००	०	०	५०००	१३२४	२६.४८
३५००४ ०११३	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम	३२०२२	०	०	३२०२२	१५५७०	४८.६२

रकम (रु. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	केन्द्रहरू						
३५००४ ०११४	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्रहरू	१२३०	०	०	१२३०	४८८	३९.६७
३५००५ ०११३	प्रदेश स्वास्थ आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	२९५९२४	२०००	०	२९७९२४	१२१८०	४.१२
३५००५ ०११४	प्रदेश स्वास्थ आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	३४०२००	०	०	३४०२००	२२०५३	६.४८
३५००६ ०११३	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	७१८६६	१०००	०	७२८६६	३७०४५	५१.५५
३५००६ ०११४	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	१८००	०	०	१८००	१०८७	६०.३९
३५००७ ०११३	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	२६४८१	०	०	२६४८१	९७७३	३६.९१
३५००७ ०११४	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	५०००	०	०	५०००	०	०
३५०९१ १२०३	राष्ट्रिय युवा परिचालन कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	४००००	०	०	४००००	०	०
३५०९१	राष्ट्रिय खेलकूद	५६००	०	०	५६००	४०५८	७२.४६

रकम (रु. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
१२१३	परिषद्(संघ ससर्त अनुदान)						
३५०९१ १२१४	राष्ट्रिय खेलकूद परिषद्(संघ ससर्त अनुदान)	११०००	०	०	११०००	३८८	३.५३
३५०९१ १२२३	राष्ट्रिय युवा परिषद्(संघ ससर्त अनुदान)	१९००	०	०	१९००	७००	३६.८४
३५०९१ १२५३	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड(संघ ससर्त अनुदान)	३६९००	०	०	३६९००	३०४८५	८२.६२
३५०९१ १२६३	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ ससर्त अनुदान)	३३१९००	२७१४३	२७१४३	३३१९००	११९४०६	३५.९८
३५०९१ १२६४	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ ससर्त अनुदान)	५४१००	७५००	७५००	५४१००	२१७५९	४०.२२
३५०९१ १२७३	क्षयरोग नियन्त्रण(संघ ससर्त अनुदान)	२५८००	१५२०	०	२७३२०	१०२०१	३९.५४

रकम (रु. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३५०९११२८३	एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण (संघ ससर्त अनुदान)	२३४००	८६००	८६००	२३४००	९१३२	३९.०३
३५०९११३१३	स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	२७१००	०	०	२७१००	१३२९१	४९.०४
३५०९११३१४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	५०००	०	०	५०००	०	०
३५०९११३२३	राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्र (संघ ससर्त अनुदान)	७५००	०	०	७५००	०	०
३५०९११३४३	उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	४१२००	३२५०	३२५०	४१२००	६३२३	१५.३५
३५०९११३५३	नर्सिङ तथा सामाजकि सुरक्षा सेवा कर्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	६००००	०	०	६००००	१९७९७	३३
३५०९११३६३	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	३१८००	०	०	३१८००	१९६१०	६१.६७

रकम (रु. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३५०९१ १३७३	परिवार कल्याण कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	४५५४००	०	०	४५५४००	१६३७८०	३५.९६
३५०९१ १३७४	परिवार कल्याण कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	५६००	०	०	५६००	१९९३	३५.५९
३५०९१ १३९३	अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	९०००	०	०	९०००	१९१४	२१.२७
३५०९१ १४०३	महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	३६२००	३४००	३४००	३६२००	५५८१	१५.४२
३५०९१ १४१३	राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४४००	४४००	४४००	४४००	२०९९	४७.७
३५०९१ १४२३	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	१५९००	३१५७३	१४९८५	३२४८८	१९१५७	१२०.४८
३५०९१ १४३३	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना-(प्रदेश तथा स्थानीय तहका लागि)(संघ ससर्त	४५७१९	४५४१४	४५४१४	४५७१९	३३८५	७.४

रकम (रु. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/ निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
	अनुदान)						
३५०९११४३४	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना-(प्रदेश तथा स्थानीय तहका लागि)(संघ ससर्त अनुदान)	४४९८१	२९९८१	२९९८१	४४९८१	२३२०	५.१६
जम्मा		**५२९९१२०**	**२९७१०५**	**२७१५६५**	**५३२४६६०**	**१७२२८३५**	**३२.३६**

प्रदेश नीति तथा योजना आयोग

१. पृष्ठभूमि

सुदूरपश्चिम प्रदेशको तीव्र आर्थिक वृद्धि र सन्तुलित तथा दिगो विकासका लागि आवधिक योजनाको तर्जुमा कार्यान्वयनमा सहजीकरण, तहगत समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने र नीतिको अनुसन्धान तथा विकास गरी प्राप्त सूचनाहरूलाई अध्ययन एवम् विश्लेशण गरी प्रदेश सरकारलाई सल्लाह र सहयोग प्रदान गर्ने उद्देश्य सहित प्रदेश नीति तथा योजना आयोग गठन भएको हो। प्रदेश नीति तथा योजना आयोग (गठन तथा कार्यसञ्चालन) आदेश बमोजिम प्रदेश सरकारद्वारा गठित विशिष्टीकृत निकाय हो।

आयोगले प्रदेश गौरव लगायतका प्रदेश सरकारको प्राथमिकतामा परेका आयोजना तथा विकास कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी पृष्ठपोषण गर्ने र आयोजना तथा कार्यक्रममा देखिएका जोखिम न्यूनीकरण गर्न तथा कार्यान्वयनको चरणमा देखा परेका समस्याहरू समाधान तथा सहजीकरण लगायतका कार्यहरू गर्दै आइरहेको छ।

प्रदेश नीति तथा योजना आयोग (गठन तथा कार्य सञ्चालन) आदेश, २०७६ बमोजिम २०७६।०८।१३ गते प्रदेश नीति तथा योजना आयोग गठन भएको हो। मुख्यमन्त्रीको अध्यक्षतामा आयोगमा पदेन सदस्य तथा सदस्य सचिव सहित सात जना पदाधिकारी रहने व्यवस्था छ। गठन आदेश अनुसार प्रदेशको सुशासन, दिगो विकास तथा समृद्धिका लागि आवधिक योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन, सहजीकरण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न, नीतिको अनुसन्धान तथा विकास गर्न र प्रदेश सरकारलाई सल्लाह सुझाव र सहयोग प्रदान गर्नका लागि प्रदेश नीति तथा योजना आयोगको गठन भएको हो। आयोगको काम कर्तव्य र अधिकार अन्तरगत दीर्घकालीन नीति तथा योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, तहगत समन्वय र अध्ययन अनुसन्धान तथा अन्वेषण आदि पर्दछन्।

२. दीर्घकालीन सोचः

आधिकारिक तथा व्यवस्थित तथ्याङ्कका आधारमा यथार्थ र प्रतिफलमा आधारित नीति, योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन ।

३. उद्देश्यः

- प्रदेशका लागि आवश्यक यथार्थ तथ्याङ्क प्रणालीको विकास गर्नु,
- उपयुक्त विकास नीतिहरू तर्जुमा गर्नु,
- अपेक्षित प्रतिफलमा आधारित योजना तर्जुमा गर्नु,
- राष्ट्रिय लक्ष्य र दिगो विकासका लक्ष्यसँग योजनाको तादात्म्यता कायम गर्नु,
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई व्यवस्थित र संस्थागत बनाउनु।

४. रणनीतिः

- नियमित रूपमा तथ्याङ्क संकलन र अद्यावधिक गर्ने,
- निरन्तर उपयुक्त विकास नीतिहरू तर्जुमा गरी सरकारलाई सहयोग गर्ने,
- योजना तर्जुमा प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्ने,
- संस्थागत संयन्त्रको विकास गरी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई व्यवस्थित र नतिजामुखी बनाउने।

५. जनशक्ती विवरणः

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरवन्दी	पदपुर्ति	रिक्त	कैफियत
१.	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	१८	१२	६	

६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट सुदूरपश्चिममा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको २०८० फागुन मसान्तसम्मको प्रगति

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१३६ (नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं. १३)	आर्थिक तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा तथ्यमा आधारित नीति तर्जुमालाई प्राथमिकता दिईनेछ। वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा लैंगिक उत्तरदायी, दिगो विकास लक्ष्य र जलवायु अनुकूलन सम्बन्धी बजेट कोड अवलम्बन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छ।	लैंगिक उत्तरदायी, दिगो विकास लक्ष्य र जलवायु अनुकूलन सम्बन्धी बजेट कोड (सांकेतीकरण) अवलम्बन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ।
१३७ (नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं. १५)	सहभागितामूलक योजना छनोट प्रणालीको विकास गरिनेछ। आयोजना छनोट र प्राथमिकीकरणलाई नियमित कार्य प्रणालीमा आबद्ध गरिनेछ।	प्रदेश आयोजना बैंक तर्जुमा दिग्दर्शन तयार गरी प्रदेश आयोजना बैंक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली नामक सफ्टवेयरको प्रयोग शुरू गरिएको छ।
१४८ (नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं. २६)	सुदूरपश्चिम प्रदेश समपूरक अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ र सुदूरपश्चिम प्रदेश विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको छ। आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रस्ताव र छनोट कार्यमा विद्युतीय माध्यमको प्रयोगले स्थानीय तहमा हुने वित्तीय हस्तान्तरणको कार्यलाई आर्थिक वर्ष	प्रदेश समपूरक अनुदान तथा विशेष अनुदानलाई व्यवस्थित बनाउन सफ्टवेयरको प्रयोगलाई अनिवार्य गरिनुका साथै स्थानीय तहलाई सफ्टवेयर प्रयोगमा प्राविधिक सहयोग गरिएको छ।

बुँदा नं.	बजेट सुदूरपश्चिमको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	२०८०/८१ बाट शुरूवात गरिएको र थप व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउन सूचना प्रविधिमा आधारित योजना छनोट प्रणालीलाई थप सुदृढ र प्रभावकारी बनाइनेछ।	

७. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा र २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्ममा तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्डहरू

क्र.सं.	नीति/कानून/कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/संशोधन
१.	प्रदेश आयोजना बैंक तर्जुमा दिग्दर्शन, २०८०	नयाँ तर्जुमा

८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ फागुन मसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू:

- प्रथम र दोश्रो त्रैमासिक प्रगति समिक्षा सम्पन्न,
- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन (आ.व. २०७९/८०),
- प्रदेश आयोजना बैंक तर्जुमा दिग्दर्शन, २०८० स्वीकृत तथा प्रदेश आयोजना बैंक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको शुरूवात र सोसँग सम्बन्धित जनशक्तिलाई तालिम प्रदान,
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति (प्रमुख सचिवको अध्यक्षतामा बस्ने) को बैठक निरन्तर सञ्चालन,
- प्रदेश गौरवका आयोजनाहरूको अनुगमन तथा निरीक्षण कार्य,
- प्रदेश सरकारबाट स्थानीयलाई प्रदान गरिने समपूरक तथा विशेष अनुदानका आयोजनाहरूको अनुगमन तथा निरीक्षण कार्य,
- संघीय सरकारको १६औ पञ्चवर्षीय योजनाका लागि स्थानीय तहबाट सुझाव संकलन र प्रदेशस्तरमा सरोकारवालाहरूसँग छलफल कार्यक्रम सञ्चालन,
- विभिन्न समन्यवयात्मक कार्यहरू नियमित रूपमा सञ्चालन,
- नियमित बैठकहरू सञ्चालन तथा व्यवस्थापन,
- लगानी सम्मेलनको सचिवालयमा प्राविधिक सहयोग तथा सल्लाहकारी कार्य।

९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सम्पादन भएका महत्त्वपूर्ण कार्यहरू

- प्रगति समिक्षा गोष्ठी (वार्षिक/चौमासिक) सञ्चालन,
- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन,
- प्रदेश प्रोफाइल (वस्तुस्थिति विवरण) प्रकाशन,

- मध्यमकालीन खर्च संरचना प्रकाशन,
- विभिन्न कार्यक्रमहरूको अनुगमन,
- प्रदेश विकास परिषद्को बैठक सञ्चालन,
- प्रदेश विकास समस्या समाधान समितिको बैठक सम्पन्न,
- प्रदेशको स्रोत अनुमान र खर्च सीमा निर्धारण,
- बजेट सीमा र मार्गदर्शन पठाउने कार्य सम्पादन,
- प्रदेश समपुरक अनुदान र प्रदेश विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्य,
- प्रदेशको तथ्यांकीय झलक र प्रदेश नीति तथा योजना आयोगको एक परिचय (ब्रोसर) प्रकाशन,
- स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूलाई सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रथम पञ्चवर्षीय योजना, प्रदेश समपूरक अनुदान र प्रदेश विशेष अनुदान सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न,
- दिगो विकास लक्ष्य बजेट सांकेतीकरण स्रोत पुस्तिका प्रकाशन,
- प्रदेशगत सार्वजनिक खर्च खोजनीति सर्वेक्षण।

१०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
चालु खर्च							
३९१०००११३	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	३०४१६	१४३५	१४५०	३०४०१	२००२२	६५.८३
पुंजीगत खर्च							
३९१०००११४	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	११००	०	०	११००	९८१	८९.१८
जम्मा		**३१५१६**	**१४३५**	**१४५०**	**३१५०१**	**२१००३**	**६६.६७**

११. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

बजेट उपशीर्षक	मन्त्रालय/निकाय	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
३९१०००११३	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	२९३००	४३३	०	२९७३३	१३०५६	४४.५६
३९१०००११४	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	१२००	०	०	१२००	५१४	४२.८३
जम्मा		**३०५००**	**४३३**	**०**	**३०९३३**	**१३५७०**	**४३.८७**

अनुसूची

अनुसूची- १

वित्तीय हस्तान्तरण स्थानीय तह

आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा स्थानीय तहहरूलाई भएको वित्तीय हस्तान्तरण र सोको यथार्थ खर्च

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	स्थानीय तह	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
८०१०७०३१३	धनगढी उपमहानगरपालिका	३२३४५	०	०	३२३४५	२९१३५	९०.०८
८०१०७१०१३	गोदावरी नगरपालिका	१८५१०	०	०	१८५१०	१७२०४	९२.९४
८०१०७१०२३	गौरीगंगा नगरपालिका	२२८१९	०	०	२२८१९	१३०१९	५७.०५
८०१०७१०३३	घोडाघोडी नगरपालिका	३६७२६	०	०	३६७२६	२९९४७	८१.५४
८०१०७१०४३	टीकापुर नगरपालिका	२२७९७	१३३५९	०	३६१५६	३१७८६	८७.९१
८०१०७१०५३	भजनी नगरपालिका	१८४६६	०	०	१८४६६	११८६६	६४.२६
८०१०७१०६३	लम्किचुहा नगरपालिका	२२३३७	०	०	२२३३७	१७५८६	७८.७३
८०१०७१०७३	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	१९५०७	०	०	१९५०७	१६०१३	८२.०९
८०१०७१०८३	शिखर नगरपालिका	२०६३७	०	०	२०६३७	१९४७३	९४.३६
८०१०७१०९३	कमलबजार नगरपालिका	११४५९	०	०	११४५९	७५८०	६६.१५
८०१०७१११०३	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	७१८५	०	०	७१८५	७१८५	१००.
८०१०७११११३	मंगलसेन नगरपालिका	१३५४५	०	०	१३५४५	१३५४५	१००.
८०१०७१११२३	साँफेबगर नगरपालिका	१३७०१	०	०	१३७०१	१२७२४	९२.८७
८०१०७१११३३	त्रिवेणी नगरपालिका	१३२३७	०	०	१३२३७	१३२३७	१००.
८०१०७१११४३	बडिमालिका नगरपालिका	१८८६७	१४०००	०	३२८६७	२३४१८	७१.२५
८०१०७१११५३	बुढीगंगा नगरपालिका	१४०९४	०	०	१४०९४	११८१३	८३.८२
८०१०७१११६३	बुढीनन्दा नगरपालिका	१७०६३	०	०	१७०६३	१५८३२	९२.७९

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	स्थानीय तह	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
८०१०७११७३	जयपृथ्वी नगरपालिका	१७५०९	०	०	१७५०९	१७५०९	१००.
८०१०७११८३	बुंगल नगरपालिका	१४५७९	०	०	१४५७९	१४५७९	१००.
८०१०७११९३	महाकाली नगरपालिका	२०७४६	०	०	२०७४६	१५०२१	७२.४
८०१०७१२०३	शैल्यशिखर नगरपालिका	२१०७२	०	०	२१०७२	१२७६६	६०.५८
८०१०७१२१३	दशरथचन्द नगरपालिका	१५४१६	०	०	१५४१६	१४६०८	९४.७६
८०१०७१२२३	पाटन नगरपालिका	१७६७२	०	०	१७६७२	१२७७३	७२.२८
८०१०७१२३३	पुचौंडी नगरपालिका	२२६८८	०	०	२२६८८	२२६८८	१००.
८०१०७१२४३	मेलौली नगरपालिका	२२३०१	०	०	२२३०१	१८५९९	८३.४
८०१०७१२५३	अमरगढी नगरपालिका	९८६८	०	०	९८६८	९८६८	१००.
८०१०७१२६३	परशुराम नगरपालिका	१४०२२	११८००	०	२५८२२	२१९२२	८४.९
८०१०७१२७३	कृष्णपुर नगरपालिका	१२७८४	०	०	१२७८४	१२७८४	१००.
८०१०७१२८३	पुनर्वास नगरपालिका	२९७७०	०	०	२९७७०	१९०८७	६४.११
८०१०७१२९३	बेदकोट नगरपालिका	२११५४	०	०	२११५४	१७९०३	८४.६३
८०१०७१३०३	बेलौरी नगरपालिका	२२५९१	०	०	२२५९१	१९८८३	८८.०१
८०१०७१३१३	भिमदत्त नगरपालिका	२५७९६	०	०	२५७९६	२४९६०	९६.७६
८०१०७१३२३	माहाकाली नगरपालिका	१५२५७	०	०	१५२५७	१४५९२	९५.६४
८०१०७१३३३	शुक्लाफाँट नगरपालिका	१७३९२	०	०	१७३९२	१६७०१	९६.०३
८०१०७३०१३	कैलारी गाउँपालिका	१९४१०	०	०	१९४१०	१४८०८	७६.२९
८०१०७३०२३	चुरे गाउँपालिका	१३०३८	०	०	१३०३८	७६३०	५८.५२
८०१०७३०३३	जानकी गाउँपालिका	२२०९५	०	०	२२०९५	१७४७७	७९.१
८०१०७३०४३	जोशीपुर गाउँपालिका	१४५४८	०	०	१४५४८	१२५४८	८६.२५

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	स्थानीय तह	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
८०१०७३०५३	बर्दगोरिया गाउँपालिका	११४१८	०	०	११४१८	८९१८	७८.१
८०१०७३०६३	मोहन्याल गाउँपालिका	६९६०	०	०	६९६०	६९६०	१००.
८०१०७३०७३	आदर्श गाउँपालिका	१३५४८	०	०	१३५४८	११९६९	८८.३५
८०१०७३०८३	के.आई.सिं. गाउँपालिका	१३६८३	०	०	१३६८३	१३६८३	१००.
८०१०७३०९३	जोरायल गाउँपालिका	११३१९	०	०	११३१९	११२७४	९९.६
८०१०७३१०३	पूर्वीचौकी गाउँपालिका	६७६१	०	०	६७६१	६७६१	१००.
८०१०७३११३	बडीकेदार गाउँपालिका	११०२३	०	०	११०२३	६४८१	५८.८
८०१०७३१२३	बोगटान गाउँपालिका	८४७८	०	०	८४७८	७०८३	८३.५५
८०१०७३१३३	सायल गाउँपालिका	१२००८	०	०	१२००८	११६३६	९६.९
८०१०७३१४३	चौरपाटी गाउँपालिका	११३९२	०	०	११३९२	९५६८	८३.९९
८०१०७३१५३	ढकारी गाउँपालिका	८८३८	०	०	८८३८	८८३८	१००.
८०१०७३१६३	तुर्माखाँद गाउँपालिका	१३१०१	०	०	१३१०१	८६६६	६६.१५
८०१०७३१७३	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	१२१०७	०	०	१२१०७	१०८८८	८९.९३
८०१०७३१८३	मेल्लेख गाउँपालिका	९५३१	१३०१४	०	२२५४५	२२५१२	९९.८५
८०१०७३१९३	रामारोशन गाउँपालिका	१७७८३	०	०	१७७८३	१३९२४	७८.३
८०१०७३२०३	गौमुल गाउँपालिका	१४४८३	०	०	१४४८३	१०५७५	७३.०२
८०१०७३२१३	खप्तड छेडेदह गाउँपालिका	१४०१२	०	०	१४०१२	१३१११	९३.५७
८०१०७३२२३	जगन्नाथ गाउँपालिका	९३५४	०	०	९३५४	९२०९	९८.४५
८०१०७३२३३	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	१३३४८	०	०	१३३४८	११९४६	८९.५
८०१०७३२४३	हिमाली गाउँपालिका	१२०८१	०	०	१२०८१	११०६६	९१.६

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	स्थानीय तह	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
८०१०७३२५३	साईपाल गाउँपालिका	१०३०४	०	०	१०३०४	१०२७८	९९.७५
८०१०७३२६३	केदारस्युँ गाँउपालिका	१९००९	१३०५३	०	३२०६२	२५७९६	८०.४६
८०१०७३२७३	खप्तडछान्ना गाँउपालिका	१२८००	०	०	१२८००	१२६७५	९९.०२
८०१०७३२८३	छबिसपाथिभरा गाँउपालिका	१२४६३	०	०	१२४६३	१११९६	८९.८३
८०१०७३२९३	तालकोट गाँउपालिका	९९३४	०	०	९९३४	९८३३	९८.९८
८०१०७३३०३	थलारा गाँउपालिका	१३७२२	०	०	१३७२२	११३३८	८२.६३
८०१०७३३१३	दुर्गाथली गाँउपालिका	१२०८८	०	०	१२०८८	७७८८	६४.४३
८०१०७३३२३	मष्टा गाउँपालिका	१८०७७	१५०००	०	३३०७७	२९०५६	८७.८४
८०१०७३३३३	वित्थडचिर गाँउपालिका	१८०४२	०	०	१८०४२	१५१८५	८४.१६
८०१०७३३४३	सूर्मा गाउँपालिका	१२९७६	०	०	१२९७६	११७७३	९०.७३
८०१०७३३५३	अपिहिमाल गाउँपालिका	९२४०	०	०	९२४०	९०५९	९८.०४
८०१०७३३६३	दुहुँ गाउँपालिका	१८३२७	०	०	१८३२७	१३६१८	७४.३१
८०१०७३३७३	नौगाड गाउँपालिका	१४७०२	१४०००	०	२८७०२	२८६२०	९९.७१
८०१०७३३८३	व्याँस गाउँपालिका	१९३०१	०	०	१९३०१	१९२७७	९९.८८
८०१०७३३९३	मार्मा गाउँपालिका	१४६०८	०	०	१४६०८	१२०५२	८२.५
८०१०७३४०३	मालिकार्जुन गाउँपालिका	१९६५२	०	०	१९६५२	१६७२०	८५.०८
८०१०७३४१३	लेकम गाउँपालिका	१३४९५	०	०	१३४९५	१२०८७	८९.५७
८०१०७३४२३	डीलासैनी गाउँपालिका	९७१७	०	०	९७१७	९७१७	१००.
८०१०७३४३३	दोगडाकेदार गाउँपालिका	१४६९२	०	०	१४६९२	१४६९२	१००.
८०१०७३४४३	पंचेश्वर गाउँपालिका	१६९७७	०	०	१६९७७	१६५४८	९७.४७
८०१०७३४५३	शिवनाथ गाउँपालिका	१०४१८	०	०	१०४१८	१०२२२	९८.१२

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	स्थानीय तह	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
८०१०७३४६३	सिगास गाउँपालिका	११२१४	०	०	११२१४	११२१४	१००.
८०१०७३४७३	सुर्नया गाउँपालिका	१२४७९	०	०	१२४७९	११०६४	८८.६६
८०१०७३४८३	अजयमेरू गाउँपालिका	१०८५३	०	०	१०८५३	१०८४०	९९.८८
८०१०७३४९३	आलिताल गाउँपालिका	१३८३५	९८७४	०	२३७०९	१७१०४	७२.१४
८०१०७३५०३	गन्यापधुरा गाउँपालिका	८०९५	०	०	८०९५	८०९५	१००.
८०१०७३५१३	नवदुर्गा गाउँपालिका	१५४२४	०	०	१५४२४	१२४७१	८०.८५
८०१०७३५२३	भागेश्वर गाउँपालिका	१४०६७	०	०	१४०६७	११५३६	८२.०१
८०१०७३५३३	बेलडाँडी गाउँपालिका	१४७२५	०	०	१४७२५	११६९८	७९.४४
८०१०७३५४३	लालझाडी गाउँपालिका	१८५३३	१०३५१	०	२८८८४	२१५८७	७४.७४
जम्मा		**१३६४०००**	**११४४५१**	**०**	**१४७८४५१**	**१२६८२७६**	**८५.७८**

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म स्थानीय तहहरूलाई भएको वित्तीय हस्तान्तरण र सोही अवधिको यथार्थ खर्च

रकम (रू. हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	स्थानीय तह	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
८०१०७०३१३	धनगढी उपमहानगरपालिका	६८४६२	०	०	६८४६२	२६२०९	३८.२८
८०१०७१०१३	गोदावरी नगरपालिका	३६२१९	०	०	३६२१९	१२७०७	३५.०८
८०१०७१०२३	गौरीगंगा नगरपालिका	३६५२०	०	०	३६५२०	१०३२८	२८.२८
८०१०७१०३३	घोडाघोडी नगरपालिका	४३५६०	०	०	४३५६०	१५३०६	३५.१४
८०१०७१०४३	टीकापुर नगरपालिका	३७९७५	०	०	३७९७५	१४१०७	३७.१५
८०१०७१०५३	भजनी नगरपालिका	२८२८८	०	०	२८२८८	१३२६४	४६.८९
८०१०७१०६३	लम्किचुहा नगरपालिका	३७३८२	०	०	३७३८२	१२१७४	३२.५७
८०१०७१०७३	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	३२१८०	०	०	३२१८०	५७७२	१७.९४
८०१०७१०८३	शिखर नगरपालिका	३२८४४	०	०	३२८४४	५२२७	१५.९१
८०१०७१०९३	कमलबजार नगरपालिका	२१७१२	०	०	२१७१२	७६०९	३५.०५
८०१०७११०३	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	२३२६८	०	०	२३२६८	९६०१	४१.२६
८०१०७१११३	मंगलसेन नगरपालिका	२२४७९	०	०	२२४७९	८१०९	३६.०७
८०१०७११२३	साँफेबगर नगरपालिका	३१२३३	०	०	३१२३३	१२४५०	३९.८६
८०१०७११३३	त्रिवेणी नगरपालिका	२८०६३	०	०	२८०६३	१५७६५	५६.१८
८०१०७११४३	बडिमालिका नगरपालिका	४४३४३	०	०	४४३४३	११३२५	२५.५४
८०१०७११५३	बुढीगंगा नगरपालिका	२९९४२	०	०	२९९४२	६४३६	२१.४९
८०१०७११६३	बुढीनन्दा नगरपालिका	१४२०३	०	०	१४२०३	८३८९	५९.०६
८०१०७११७३	जयपृथ्वी नगरपालिका	३४५४३	०	०	३४५४३	२१६९०	६२.७९
८०१०७११८३	बुंगल नगरपालिका	२२७३०	०	०	२२७३०	१२४८१	५४.९१

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	स्थानीय तह	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
८०१०७११९३	महाकाली नगरपालिका	२९७२४	०	०	२९७२४	८१६२	२७.४६
८०१०७१२०३	शैल्यशिखर नगरपालिका	३२१३४	०	०	३२१३४	८८१७	२७.४४
८०१०७१२१३	दशरथचन्द नगरपालिका	३६५९४	०	०	३६५९४	२४९३४	६८.१४
८०१०७१२२३	पाटन नगरपालिका	२८४१७	०	०	२८४१७	७६४१	२६.८९
८०१०७१२३३	पुर्चौडी नगरपालिका	३५३१९	०	०	३५३१९	२६४८९	७५
८०१०७१२४३	मेलौली नगरपालिका	१४०७४	०	०	१४०७४	६८४४	४८.६३
८०१०७१२५३	अमरगढी नगरपालिका	२५११३	०	०	२५११३	९७८६	३८.९७
८०१०७१२६३	परशुराम नगरपालिका	२७०७५	०	०	२७०७५	१२०६८	४४.५७
८०१०७१२७३	कृष्णपुर नगरपालिका	३७३६६	०	०	३७३६६	१०१३७	२७.१३
८०१०७१२८३	पुनर्वास नगरपालिका	३९४१७	०	०	३९४१७	९८५०	२४.९९
८०१०७१२९३	बेदकोट नगरपालिका	२३०९४	०	०	२३०९४	९४८३	४१.०६
८०१०७१३०३	बेलौरी नगरपालिका	२३५६३	०	०	२३५६३	१०७८२	४५.७६
८०१०७१३१३	भिमदत्त नगरपालिका	४३५६६	०	०	४३५६६	२३१८२	५३.२१
८०१०७१३२३	माहाकाली नगरपालिका	१७२८६	०	०	१७२८६	१००७४	५८.२८
८०१०७१३३३	शुक्लाफाँट नगरपालिका	३२६९९	०	०	३२६९९	११६८३	३५.७३
८०१०७३०१३	कैलारी गाउँपालिका	२९८९४	०	०	२९८९४	९१०८	३०.४७
८०१०७३०२३	चुरे गाउँपालिका	३२८३४	०	०	३२८३४	८८३६	२६.९१
८०१०७३०३३	जानकी गाउँपालिका	२६४०६	०	०	२६४०६	१३३०९	५०.४
८०१०७३०४३	जोशीपुर गाउँपालिका	१६५३१	०	०	१६५३१	७५६१	४५.७४
८०१०७३०५३	बर्दगोरिया गाउँपालिका	२६५५८	०	०	२६५५८	८८३०	३३.२५
८०१०७३०६३	मोहन्याल गाउँपालिका	२०४२६	०	०	२०४२६	५४९५	२६.९

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	स्थानीय तह	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
८०१०७३०७३	आदर्श गाउँपालिका	२०५४५	०	०	२०५४५	३६७९	१७.९१
८०१०७३०८३	के.आई.सिं. गाउँपालिका	१७८६७	०	०	१७८६७	४०१८	२२.४९
८०१०७३०९३	जोरायल गाउँपालिका	१६७१५	०	०	१६७१५	३७३३	२२.३३
८०१०७३१०३	पूर्वीचौकी गाउँपालिका	२०९६४	०	०	२०९६४	७६३१	३६.४
८०१०७३११३	बडीकेदार गाउँपालिका	१६७७८	०	०	१६७७८	०	०
८०१०७३१२३	बोगटान गाउँपालिका	१११५१	०	०	१११५१	३४२६	३०.७२
८०१०७३१३३	सायल गाउँपालिका	२६०८१	०	०	२६०८१	३१७१	१२.१६
८०१०७३१४३	चौरपाटी गाउँपालिका	१७५०४	०	०	१७५०४	८०८३	४६.१८
८०१०७३१५३	ढकारी गाउँपालिका	१५७६३	०	०	१५७६३	७८७२	४९.९४
८०१०७३१६३	तुर्माखाँद गाउँपालिका	२०९८२	०	०	२०९८२	८९८४	४२.८२
८०१०७३१७३	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	११३०८	०	०	११३०८	५९०६	५२.२३
८०१०७३१८३	मेल्लेख गाउँपालिका	३१६५२	०	०	३१६५२	७८६४	२४.८५
८०१०७३१९३	रामारोशन गाउँपालिका	२५५७१	०	०	२५५७१	१०१५३	३९.७१
८०१०७३२०३	गौमुल गाउँपालिका	२२६१९	०	०	२२६१९	९१४६	४०.४४
८०१०७३२१३	खप्तड छेडेदह गाउँपालिका	२२२७९	०	०	२२२७९	४५७३	२०.५३
८०१०७३२२३	जगन्नाथ गाउँपालिका	१३९९९	०	०	१३९९९	५३५६	३८.२६
८०१०७३२३३	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	३३८१५	०	०	३३८१५	१३९५३	४१.२६
८०१०७३२४३	हिमाली गाउँपालिका	३८०३४	०	०	३८०३४	१२२११	३२.११
८०१०७३२५३	साईपाल गाउँपालिका	२१२५९	०	०	२१२५९	१३५६६	६३.८१
८०१०७३२६३	केदारस्युँ गाँउपालिका	२३४५६	०	०	२३४५६	१४४७१	६१.६९
८०१०७३२७३	खप्तडछान्ना गाँउपालिका	३३८०८	०	०	३३८०८	२०९७१	६२.०३

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	स्थानीय तह	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
८०१०७३२८३	छबिसपाथिभरा गाँउपालिका	२८२३८	०	०	२८२३८	१७२७९	६१.१९
८०१०७३२९३	तालकोट गाँउपालिका	१४६९४	०	०	१४६९४	८५७९	५८.३८
८०१०७३३०३	थलारा गाँउपालिका	१७३०२	०	०	१७३०२	७७२९	४४.६७
८०१०७३३१३	दुर्गाथली गाँउपालिका	७१६२५	०	०	७१६२५	४६०९४	६४.३५
८०१०७३३२३	मष्टा गाउँपालिका	२५७५६	०	०	२५७५६	१५७३४	६१.०९
८०१०७३३३३	वित्थडचिर गाँउपालिका	१२३७६	०	०	१२३७६	६८०४	५४.९८
८०१०७३३४३	सूर्मा गाउँपालिका	२४४५७	०	०	२४४५७	१५२३७	६२.३
८०१०७३३५३	अपिहिमाल गाउँपालिका	२०४१४	०	०	२०४१४	१०२०७	५०
८०१०७३३६३	दुहुँ गाउँपालिका	२२०४४	०	०	२२०४४	४६७२	२१.१९
८०१०७३३७३	नौगाड गाउँपालिका	२५११०	०	०	२५११०	१५०५५	५९.९६
८०१०७३३८३	व्याँस गाउँपालिका	१९०२२	०	०	१९०२२	७०११	३६.८६
८०१०७३३९३	मार्मा गाउँपालिका	२८२०८	०	०	२८२०८	१५५३०	५५.०६
८०१०७३४०३	मालिकार्जुन गाउँपालिका	३४०१५	०	०	३४०१५	१७००८	५०
८०१०७३४१३	लेकम गाउँपालिका	२८७५८	०	०	२८७५८	८६०४	२९.९२
८०१०७३४२३	डीलासैनी गाउँपालिका	२२६५०	०	०	२२६५०	१०३२५	४५.५८
८०१०७३४३३	दोगडाकेदार गाउँपालिका	२९६२७	०	०	२९६२७	२०६४१	६९.६७
८०१०७३४४३	पंचेश्वर गाउँपालिका	११७४१	०	०	११७४१	५००९	४२.६६
८०१०७३४५३	शिवनाथ गाउँपालिका	१६०६५	०	०	१६०६५	९२०१	५७.२७
८०१०७३४६३	सिगास गाउँपालिका	१६७२०	०	०	१६७२०	७३६०	४४.०२
८०१०७३४७३	सुर्नया गाउँपालिका	२२२५५	०	०	२२२५५	८८०३	३९.५६
८०१०७३४८३	अजयमेरू गाउँपालिका	२९३२०	०	०	२९३२०	५३३४	१८.१९

रकम (रू. हजारमा)							
बजेट उपशीर्षक	स्थानीय तह	शुरू बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च	खर्च %
			थप	घट			
८०१०७३४९३	आलिताल गाउँपालिका	२९११८	०	०	२९११८	१०३७१	३५.६२
८०१०७३५०३	गन्यापधुरा गाउँपालिका	१३८२८	०	०	१३८२८	४४०९	३१.८८
८०१०७३५१३	नवदुर्गा गाउँपालिका	२७४१२	०	०	२७४१२	५७३६	२०.९३
८०१०७३५२३	भागेश्वर गाउँपालिका	२१२१५	०	०	२१२१५	४५७२	२१.५५
८०१०७३५३३	बेलडाँडी गाउँपालिका	३०७५९	०	०	३०७५९	५७०७	१८.५५
८०१०७३५४३	लालझाडी गाउँपालिका	१८६५५	०	०	१८६५५	७७६२	४१.६१
जम्मा		२३४७५७०	०	०	२३४७५७०	९४१५६०	४०.११